

KOMORNÍ LISTY

časopis soudních exekutorů

Časopis je zapsán do Seznamu recenzovaných
neimpaktovaných periodik vydávaných v ČR.

III/2018
10. ročník

ROZHOVOR
S FILIPEM HANZLÍKEM

ODBORNÉ ČLÁNKY

JUDIKATURA

STANOVISKA KOMORY

VZPOMÍNÁME
NA DAGMAR BUREŠOVOU

vydává Exekutorská komora
České republiky

EDITORIAL

Mgr. Ing. Jiří Prošek

předseda Kontrolní komise
Exekutorské komory ČR

Členové kontrolní komise, kteří přijíždějí na kontrolu exekutorského úřadu, obvykle nepatří mezi nadšeně vítanou návštěvu (čest výjimkám), což je vcelku pochopitelné. Podle mého názoru mají kontrolovaní kolegové často nevtíravý pocit, že kontroloři přijíždějí do úřadu s krédem našeho gymnaziálního učitele němčiny „Najít slabé místo, tam tepat a zničit“. Opak je pravdou. Při této činnosti není nic příjemnějšího, než když po proběhnutých kontrolách kontroloři reportují, že vše bylo v zásadě bez problémů, a tedy není zapotřebí nic dalšího u dotyčného kolegy aktuálně řešit.

I v případě zjištěných problémů jsou členové kontrolní komise velmi racionální a při rozhodování, kterak dotyčné pochybení řešit, velmi zvažují, zda se jedná o jednorázovou nedbalost (většinou zaměstnance úřadu), systémový problém daného úřadu, či dokonce o „systémovou lumpárnu“. S poslední kategorií se naštěstí potkáváme zřídka a v zásadě bych do této kategorie řadil dva jevy, které se bohužel občas vyskytnou (maximálně jednou či dvakrát za deset let).

První problém, který bych zařadil do škatulky „svatokrádež“, je případ, kdy někdo z nás přestane vnímat peníze deponované na depozitním účtu pro oprávněné očima bankovní úřednice, ale začne se k nim chovat, jako by byly jeho (či si je chce jen na bližší neurčenou dobu vypůjčit). V této oblasti je kontrolní komise za jedno, že se jedná o opravdovou herezi, kterou je zapotřebí všemi prostředky vymýtit. Je pravdou, že i my se tohoto jevu bojíme jako čert kříže, protože by mohl mít fatální následky pro celý náš stav. Z tohoto důvodu revize depozitního účtu, pohybů finančních prostředků na něm a přijatých financí ve spisech představuje pravidelnou a podstatnou část jednotlivých kontrol.

Druhý problém, nepěkná, až zlá věc, která se nám tady začíná trochu rozmáhat, je bohužel snaha některých ojedinělých kolegů přilepšovat oprávněným na nákladech právního zastoupení za velmi rozporuplné pseudoúkony účastníků. A tak když má určitý konkrétní oprávněný či právní zástupce pravidelně ve „svých“ spisech přiznání náhradu nákladů řízení za úkony typu – návrh oprávněného k provedení soupisu movitých věcí, nahlížení do spisu (které nemá žádný procesní důvod), návrh oprávněného k vydání takového či makového exekučního příkazu, žádost o lustraci majetku apod. – máme za to, že je třeba se takové exekuční praxi kontrolně více pověnovat. A to, o to více, když je dokonce takový postup vyšperkován o „systém“: pakliže povinný proti takovým nákladům nepodá v rámci příkazu k úhradě nákladů exekuce námitky – výborně, pakliže podá – příkaz k úhradě nákladů exekuce v tichosti zrušíme a jedeme v krasojízdě dál.

Jedná se totiž o postup, který za prvé velmi neférově poškozují povinného (a to takového, který je procesně slabý). Zde se pochopitelně není možné dovolávat ani zásady *vigilantibus iura skripta sunt*, neboť tato zásada rozhodně nepředpokládá, že soudní exekutor v postavení skoro obdobném soudci systematicky straní jednomu účastníkovi na úkor druhého a tohoto poškozují. Takový postup je prostě lumpárna.

Za druhé, takový postup výrazně křiví tzv. konkurenční prostředí v exekucích. Předpokládám, že i ti kolegové, kteří horují za zachování konkurence a nezávázání teritoriality, nestojí o to, aby s ostatními soutěžili v disciplíně „dejte exekuce k nám, my vám přiznáme náhradu za tři vymyšlené úkony právní pomoci – ne, ne, dejte je radši k nám, my vám jich přiznáme pět – a my osm, a my...“.

Dle mého názoru se jedná o nešvar, který, pakliže by se rozšířil, by mohl ohrožovat náš stav jako takový.

Faktem je, že v rámci kontrol se se systémovými lumpárnami setkáváme naštěstí zřídka. Člověk je vždycky rád, když odjíždí z kontroly úřadu s tím, že dotyčný kolega vede úřad dobře, poctivě a s maximální snahou, a to přes veškeré legislativní a technické těžkosti, které nám jako ty pověstné klacky padají pod nohy. To vám je v tom okamžiku jeden zase o něco více hrdý na sounáležitost s exekutorským stavem.

Proběhnuvší kontroly naší komise skýtají ještě jeden poznatek. Dovoluji si neskromně tvrdit, že naše kontroly patří v porovnání s ostatními dohledovými orgány k těm efektivnějším. Skutečně se nesnažíme kontrolovaného kolegu trápit za různé výrazové nedokonalosti jeho rozhodnutí, početní chyby apod., avšak na druhou stranu vzhledem k tomu, že exekuční činnost a naše problémy velmi dobře známe, dokážeme odhalit vážnější systémové prohřešky kontrolovaného exekutorského úřadu. Stává se dokonce i to, že takový problém odhalíme poté, co například před rokem proběhla jiná kontrola exekutorského úřadu, která na něj nepřišla, ač již byl přítomen. I toto podtrhuje nezastupitelnost samosprávného dohledu nad naší činností.

Za kontrolní komisi si dovoluji říci, že bychom byli moc rádi, aby kontrolní činnost komory byla vnímána jako nezbytná a pozitivní, a to ať už v rovině metodické, sebekorigující náš stav, či v neposlední řadě bránící neférovému pokřivení tzv. konkurenčního prostředí. I z tohoto důvodu se bude na podzim konat seminář zaměřený na poznatky z dohledové činnosti tak, aby otázky kontroly jednotlivých dohledových orgánů a očekávání soudních exekutorů ve vztahu k nim byly co nejvíce transparentní a předvídatelné. Dovoluji si vás na něj tímto v předstihu zdvořile pozvat.

Příjemný zbytek léta.

OBSAH

ROZHOVOR	7	Dnes bych Českou bankovní asociaci představil jako reprezentanta silného, fungujícího a stabilního bankovního sektoru Rozhovor s Mgr. Filipem Hanzlíkem, LL.M., náměstkem výkonného ředitele a hlavním právníkem ČBA
ČLÁNKY	12	Dopady insolvenčního řízení na exekuční dražbu nemovitých věcí Mgr. Tomáš Vrtiška
	26	Vybrané problémy uplatnění nákladů exekuce v insolvenčním řízení z pohledu judikatury Mgr. Bc. Petra Juřátková
	32	Obecné dopady nařízení eIDAS do činnosti soudních exekutorů Mgr. Libor Vaculík
Z HISTORIE	36	Stalo se ... JUDr. et PhDr. Stanislav Balík
JUDIKATURA	37	Z judikatury Ústavního soudu rubriku připravila Mgr. Ing. Lucie Mikmeková
	41	Judikatura v exekučních věcech rubriku připravil Mgr. David Hozman
ZPRÁVY Z KOMORY	50	Stanoviska Právní a legislativní komise Exekutorské komory ČR
	48	Vzpomínáme na Dagmar Burešovou

ABSTRAKTY

Mgr. Tomáš Vrtiška

Dopady insolvenčního řízení na exekuční dražbu nemovitých věcí

Tématem článku je problematika účinků zahájeného insolvenčního řízení na exekuční prodej nemovitých věcí. Exekuční prodej nemovitých věcí lze rozdělit do několika relativně samostatných úseků (fází). Autor se podrobněji zaměřuje na důsledky zahájeného insolvenčního řízení pro exekuční prodej nacházející se ve fázi nařízené dražby a ve fázích následujících. Pramenem, ze kterého autor čerpá poznatky uvedené v tomto příspěvku, je především aktuální judikatura insolvenčních soudů. Cílem příspěvku je upozornit na některé krizové momenty a dosud nevyřešené problémy provázející střet insolvenčního řízení s exekuční dražbou nemovitých věcí. V neposlední řadě se autor práce snaží o nalezení odpovědí na vyřčené otázky a o návrhy legislativních změn, jimiž by se dalo vzniku třecích ploch mezi exekučním a insolvenčním řízením zabránit.

Mgr. Bc. Petra Juřátková

Vybrané problémy uplatnění nákladů exekuce v insolvenčním řízení z pohledu judikatury

Většina příspěvků z poslední doby se ve vztahu k problematice střetu insolvenčního řízení s řízením exekučním věnovala toliko výkladu ustanovení § 46 odst. 7 zákona č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů, ve spojení s usnesením Nejvyššího soudu ze dne 23. 10. 2014, sp. zn. 21 Cdo 3182/2014, uveřejněným pod číslem 32/2015 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek, respektive později ve spojení s nálezem Ústavního soudu ze dne 6. 9. 2016, sp. zn. IV. ÚS 378/16. Tato rozhodnutí se však týkají toliko úhrady nákladů exekuce v rámci insolvenčního řízení, nikoliv po jeho skončení, neřeší tudíž výslovně otázku postupu soudního exekutora za situace, kdy soudní exekutor v exekučním řízení doposud ničeho nevymohl, na majetek povinného bylo zahájeno insolvenční řízení a po skončení insolvenčního řízení došlo k zastavení exekuce, stejně jako se blíže nevěnují postupu soudního exekutora v případě, kdy k zastavení exekuce dojde již v průběhu insolvenčního řízení a usnesení obsahuje i akcesorický výrok o nákladech exekuce, tj. dozajista neprávem opomíjeným situacím, které jsou předmětem tohoto příspěvku.

Mgr. Libor Vaculík

Obecné dopady nařízení eIDAS do činnosti soudních exekutorů

Cílem tohoto článku je seznámit čtenáře s konkrétními dopady evropského nařízení eIDAS a zákona č. 297/2016 Sb., o službách vytvářejících důvěru pro elektronické transakce, do činnosti soudních exekutorů. Podle nových pravidel budou soudní exekutoři povinni při výkonu své zákonné působnosti podepisovat elektronické dokumenty kvalifikovaným elektronickým podpisem splňujícím standardy rozebírané právní úpravy. Článek se proto věnuje novým druhům elektronických podpisů, rozdílům v jejich používání a důsledkům absence řádného podpisu na elektronickém dokumentu soudního exekutora v rámci výkonu jeho působnosti.

DNES BYCH ČESKOU BANKOVNÍ ASOCIACI PŘEDSTAVIL JAKO REPREZENTANTA SILNÉHO, FUNGUJÍCÍHO A STABILNÍHO BANKOVNÍHO SEKTORU

Rozhovor s Mgr. Filipem Hanzlíkem, LL.M., náměstkem výkonného ředitele a hlavním právníkem ČBA

Mohl byste čtenářům Komorních listů přestavit blíže Českou bankovní asociaci? Jaká jsou v současné době nejvýznamnější témata v rámci asociace?

Historicky vzato lze prvopočátky bankovní asociace vystopovat již v září 1990, kdy se devět peněžních ústavů rozhodlo uzavřít Smlouvu o založení a činnosti asociace komerčních bank, spořitelen a pojišťoven v ČSFR. Formálně vzato však Česká bankovní asociace vznikla v září 1992 a letos si tedy připomíná 26 let své existence. Dnes bych ji představil jako reprezentanta silného, fungujícího a stabilního bankovního sektoru, který je, troufám si říct, konkurenční výhodou českého hospodářství. K aktuálním legislativním tématům současnosti z pohledu ČBA řadím probíhající debatu o změnách pravidel oddlužení, připravovanou právní úpravu hromadných žalob, kterou považuji v její současné podobě za velmi nebezpečnou

Připravili:
Mgr. Petr Sprinz, Ph.D., LL.M.,
a Mgr. Ing. Antonín Toman

a nevhodnou, ale také záměr regulovat hypoteční trh závazným stanovováním některých úvěrových ukazatelů. Na evropské úrovni pak velmi pečlivě sledujeme například tzv. New Deal for Customers, debaty k tématu tzv. Green (Sustainable) Finance, evropské trendy v používání makrobezpečnostních opatření a v neposlední řadě také připravované rozsáhlé novelizace klíčových regulatorních opatření známých pod zkratkami CRR II a CRD V. Z hlediska obecných trendů vývoje bankovníctví je naším velkým tématem digitalizace, kybernetická bezpečnost a samozřejmě také finanční vzdělávání.

Vnímáte nějaké trendy v oblasti (ať již soudního, či mimosoudního) vymáhání pohledávek?

Mám intenzivní pocit, že návrhy změn právní úpravy v oblasti vymáhání pohledávek jsou v posledních letech vedeny čistě pod vlivem oněch děsivě znějících údajů o počtu běžících exekučních řízení, počtu osob, proti nimž je vedeno 3 a více nebo třeba 10 a více exekučních řízení, apod. To jsou samozřejmě zcela relevantní a zásadní témata, ale debata o nich je pojmána většinou dost jednostranně a zejména paušálně v tom smyslu, že jde o systémové selhání věřitelů, kteří se nezdá chovat predátorsky nebo přinejmenším zbytečně necitlivě, popřípadě nedostatečně prověřují úvěruschopnost klientů. Takto nastavené myšlenkové ovzduší pak nezdá vede k návrhům, které v sobě obsahují dosti zhoubný princip morálního hazardu, tj. rozměňují osvědčený právní a společenský princip, že dluhy se mají platit. Tím bohužel posilují neodpovědnost a lehkomyšlnost na straně přinejmenším některých dlužníků. Takové návrhy také nemají ambici rozlišovat mezi dluhy, které vzešly ze standardních ekonomických vztahů, a dluhy, jejichž původ je skutečně predátorský nebo nemravný. To je samozřejmě velmi falešná a klamavá optika. Především ale neberou na vědomí, že v naprosté většině případů oněch milionů exekučních řízení jde o dluhy z více či méně vzdálené minulosti, která byla charakterizována zcela jiným legislativním rámcem a zejména praktickou absencí účinné regulace a dohledu nebankovních poskytovatelů úvěrů.

Právní prostředí v této oblasti se přelomově změnilo s nabytím účinnosti nového zákona o spotřebitelském úvěru, který historicky poprvé přináší účinnou regulaci nebankovních poskytovatelů spotřebitelských úvěrů v kombinaci s efektivním dohledem ze strany ČNB. Spotřebitel tak má k dispozici jasnou a srozumitelnou informaci o tom, kdo jsou legální poskytovatelé spotřebitelských úvěrů, a zejména také informaci o tom, že ti, kteří nemají licenci ČNB, legálními poskytovateli spotřebitelských úvěrů nejsou. Proto si myslím, že pokud už bychom měli uvažovat o nějaké podobě velkorysé dostupnosti institutu oddlužení, pak by měla být primárně zaměřena do minulosti, konkrétně na řešení historického zadlužení nakumulovaného v době před účinností nového zákona o spotřebitelském úvěru.

Soudní exekutoři diskutují otázku místní příslušnosti exekutorských úřadů. Jaké výhody či nevýhody by dle vašeho názoru mělo zavedení místní příslušnosti oproti dnešnímu stavu?

Česká bankovní asociace dlouhodobě zastává názor, že zavedení principu místní příslušnosti soudních exekutorů není vhodným opatřením a že není způsobitelné nijak významně pozitivně přispět ke zlepšení vymahatelnosti práva, ani k jakémusi většímu komfortu dlužníků. Osobně pak mám za to, že opuštění systému soudních vykonavatelů a příklon k dnešnímu modelu soudních exekutorů odvrátily hrozící havárii státu na úseku vymahatelnosti práva a jednoznačně přispěly k její násobně vyšší efektivitě. Nevidíme tedy žádný přesvědčivý důvod k tomu, aby byl tento model opuštěn. Víím, že jsem na stránkách Komorních listů hostem, a vážím si toho, ale snad si mohu dovolit uvést, že podle mého názoru je boj o tzv. teritorialitu ve skutečnosti především odrazem jistých vnitřních třecích ploch uvnitř exekutorského stavu. Připomněl bych také, že ohledně dopadů zavedení teritoriality existují dva zajímavé oficiální materiály. Jedním je průzkum Ministerstva spravedlnosti mezi soudci okresních soudů a druhým je studie odborného pracoviště VŠE zhotovená na základě požadavku Ministerstva spravedlnosti. Oba tyto materiály vyznívají dosti jednoznačně proti zavedení místní příslušnosti a dosti přesvědčivě poukazují na reálnou hrozbu nezanedbatelného zhoršení vymahatelnosti práva coby důsledku teritoriality. Navíc mám za to, že ani čerstvé zkušenosti se zavedením teritoriality na Slovensku nevyzývají k následování tohoto modelu. ČBA své výhrady k teritorialitě publikovala a veřejně sdělovala již vícekrát.

Snad tedy jen velmi telegraficky k některým našim výhradám – zavedení teritoriality znamená vyloučení konkurence a radikální snížení motivace soudních exekutorů provádět důsledně exekuce, posouvat se dál, inovovat, neboť každý exekutor bude mít zaručen určitý objem kauz bez ohledu na úspěšnost vymáhání; řada exekutorských úřadů by nový nápor práce pravděpodobně nezvládala vyřizovat – při zavedení teritoriality s rovnoměrným nápadem připadne na jeden exekutorský úřad v průměru 4 500 exekucí ročně, což pro některé úřady znamená až patnáctinásobné zvýšení nápadu; řada exekutorů dnes určité typy exekucí vůbec neprovádí (například mobiliární exekuce neprovádí asi 30 % exekutorských úřadů); zavedení teritoriality není lékem proti excesům soudních exekutorů – tím je efektivnější dohled ze strany státu, popřípadě Exekutorské komory; neobstojí argument o lepší soudní kontrole činnosti exekutorů následkem zavedení teritoriality – před rokem 2001 byli exekutoři přímo zaměstnanci soudů s kanceláři v budově soudu a soudci prakticky rezignovali na výkon dohledu nad jejich činností, výtěžnost exekucí byla asi 3 %. Není reálné očekávat, že bez masivního personálního posílení příslušných soudů by okresní nebo krajská teritorialita za

současného stavu personální vybavenosti a všeobecné přetíženosti české justice přinesla lepší kontrolu a dohled nad výkonem exekuční činnosti; v řadě případů má povinný formálně bydliště či sídlo v určitém kraji či okrese, ale fakticky se zdržuje, popřípadě exekučně postižitelný majetek má v úplně jiném kraji nebo okrese. Za zmínku stojí, že podle dostupných údajů má celých 20 % dlužníků trvalé bydliště uvedeno v sídle ohlašovny obecního úřadu, tudíž teritorialita v těchto případech neřeší vůbec nic; věřitel má mít právo na volbu exekutora – zavedením teritoriality bude věřitel de facto nucen proti své vůli spolupracovat s exekutorem, kterého by si za jiných okolností nevybral, o kterém nemá žádné (pozitivní) reference, který se vymáháním určitého typu pohledávek dosud nezabýval, který nemá dostatečný počet zaměstnanců, nedisponuje příslušným softwarovým vybavením, popřípadě je pomalý a neefektivní.

Komora již dlouhou dobu poukazuje na nutnost většího propojení exekučního a insolvenčního řízení a většího zapojení exekutorů do procesu administrace spotřebitelských oddlužení – co vy na to?

To je, myslím, mnohem produktivnější téma z hlediska skutečných změn k lepšímu než například teritorialita. Osobně si dovedu docela dobře představit, že by soudní exekutor za určitých podmínek vykonával funkci insolvenčního správce pro nějak definovaný okruh oddlužovacích řízení. To by, myslím, významně pomohlo i ve světle nyní diskutované novely insolvenčního zákona, která, i kdyby byly přijaty zjemňující pozměňovací návrhy poslance Nachera, bude znamenat výrazný nárůst nápadu návrhů na povolení oddlužení, a tedy i mnohem větší zátěž pro soudy a insolvenční správce. Lze zároveň předpokládat, že tato zvýšená zátěž se bude uplatňovat spíše dlouhodobě než v jedné velké vlně. Takže kvalifikované zapojení exekutorů do administrace bych viděl jako přirozené a velmi prospěšné. Bylo by to i logické a procesně ekonomické, protože exekutor má k dispozici nejen spisový materiál, ale kauzu daného povinného ze své praxe detailně zná.

Lidé si často říkají: „Proč banky stále půjčují, i když mohou předem předvídat díky svým velkým zkušenostem, že půjčují někomu, kdo nemusí dodržet své závazky?“ Jak hodnotíte přístup bank v České republice v otázce řízení těchto rizik?

Domnívám se, že v tomto kontextu lze odkázat na celkem jednoznačná statistická data průběžně a dlouhodobě publikovaná ČNB, ale i Eurostatem. Ten nedávno publikoval data, podle kterých je platební morálka Čechů nejlepší v celé EU, když konstatoval, že problémy se závazky po splatnosti z úvěrů na bydlení, spotřebitelských úvěrů, ale i plateb za teplo a vodu vykazují jen 3,2 % českých domácností. Průměr celé EU je přitom 9,3 %. Pokud ale zůstaneme u tuzemských bankovních úvěrů, pak

podíl ohrožených spotřebitelských úvěrů na bydlení představuje dokonce méně než 2 %, což je absolutní evropská špička. U ostatních bankovních spotřebitelských úvěrů evidujeme 5–7 % ohrožených úvěrů, což je ale také velmi nízká hladina, ale především lze z dlouhodobých statistických zjištění ČNB vysledovat jednoznačný trend ke snižování podílu úvěrů v ohrožení. Jinak řečeno lze s čistým svědomím říci, že banky si v oblasti poskytování spotřebitelských úvěrů (včetně hypotečních) počínají velmi obezřetně a berou naprosto vážně svoji povinnost pečlivě prověřovat úvěruschopnost klienta, respektive žadatele o úvěr. Jsem tedy přesvědčen o tom, že pokud se bavíme o dluhových pastech a spirálách, pak banky nejsou příčinou tohoto problému, nicméně mají samozřejmě eminentní zájem na jeho uspokojivém řešení.

V minulosti se na legislativní úrovni diskutovalo o zavedení tzv. chráněného účtu. Mohl byste přiblížit čtenářům časopisu názor ČBA?

Obecně lze uvést, že myšlenku chráněného účtu považujeme za nosnou, jedná se podle našeho názoru o vcelku racionální a potřebné opatření. Jen stěžejí lze totiž označit za normální stávající situaci, kdy je proti povinnému vedení exekuce srážkami ze mzdy, zaměstnavatel tyto srážky řádně provede a odešle povinnému na jeho bankovní účet nezabavitelnou částku mzdy, která je ale obratem na tomto bankovním účtu exekvována v rámci postižení pohledávky na účtu. Jakkoli jde o postup zcela legální, asi všichni vnímáme, že ta situace není úplně logická. Jinak řečeno, ČBA se nebrání debatě o vhodném nastavení pravidel pro vznik a obhospodařování chráněného účtu. Z hlediska možné právní úpravy vycházíme z toho, že by měla být pokud možno jednoduchá a pro všechny zúčastněné přehledná. Mělo by se jednat o separátní účet vzniklý vedle dosavadního účtu povinného, a to na žádost povinného, a měl by být provozován za komerčních podmínek. Klíčové je z našeho pohledu to, že zákon by bance neměl ukládat povinnosti spočívající například v tom, aby vypočítávala nebo ověřovala správnost výpočtu částky, která má být na chráněný účet poukázána. To není rolí banky, tuto odpovědnost banka nemůže nést, nelze to od ní spravedlivě požadovat. Banka by tedy měla obdržet (od soudu, od soudního exekutora, popřípadě od jiného subjektu) autoritativní sdělení o tom, které konkrétní částky na chráněný účet smí převést. Kontrola řádnosti užívání chráněného účtu by měla spočívat na bedrech soudu nebo soudního exekutora. Jistou alternativou by mohla být variace na německý model, podle kterého jsou obecně závazným předpisem stanoveny fixní částky, které má povinný obdržet na chráněný účet (ze zůstatku na svém běžném účtu) a které se upravují například podle počtu vyživovaných osob apod. I v této věci bychom uvítali spolupráci s Exekutorskou komorou, neboť věřím, že její expertní vhled do této problematiky by byl velmi přínosný.

Exekutoři se čím dále častěji setkávají s bezvýslednými exekucemi. Přesto musí v exekučním řízení činit úkony, i když vědí předem, že původní dluh ani náklady řízení nebudou nikdy vymoženy. Je z toho cesta ven?

Tohle je, upřímně řečeno, spíše otázka dovnitř exekutorského stavu, nicméně mám za to, že existuje několik opatření, která by tento problém mohla alespoň zčásti zmírnit. V poslední době se hodně diskutuje například o možnosti v rozumné míře zpoplatnit zahájení exekučního řízení. To je podle mého názoru možná cesta, nicméně případný poplatek by bylo třeba stanovit po velmi pečlivé úvaze tak, aby nebyl dusivý, tj. aby nad přiměřenou míru ekonomicky neodrazoval věřitele/oprávněné od zahájení řízení. To by jistě nebylo spravedlivé, uvědomíme-li si, že předtím, než může přikročit k zahájení exekučního řízení, musí věřitel absolvovat často i několikaletou právní cestu, na jejímž konci dosáhne vymahatelného právního titulu. To pro věřitele není ani příjemné, ale ani to není beznákladová operace, to vše za situace, kdy se domáhá pouze toho, co mu po právu náleží. Jako další možné opatření bych viděl možnost soudního exekutora ukončit zjevně bezvýslednou exekuci po určité době od zahájení exekučního řízení, ovšem s tím, že oprávněný by měl mít možnost udržet toto řízení v běhu na další období, pokud ve stanovené lhůtě, o které musí být náležitě informován, zaplatí příslušný poplatek. Za daleko nejefektivnější ovšem považuji opatření z oblasti daňové, které by spočívalo v určité liberalizaci předpisů ohledně efektivní daňové odepsatelnosti zjevně nedobytných (nevymahatelných) pohledávek. Myslím, že by se předešlo zahájení řady exekučních řízení, pokud by exekutor byl nadán pravomocí za definovaných okolností vystavit na žádost oprávněného úřední potvrzení o předpokládané bezvýslednosti exekuce, popřípadě o nemajetnosti povinného. Tím by odpadla pro řadu věřitelů nutnost plynoucí z daňových předpisů zahajovat a posléze držet při životě zjevně bezvýsledná exekuční řízení.

V dnešní době není neobvyklé, že je vůči témuž dlužníku vedeno vykonávací řízení ze strany několika subjektů (exekutoři, soudy, finanční správa aj.). Nemyslíte, že by bylo namístě tuto vícekolejnost odstranit?

U této otázky se necítím dostatečně kompetentní, abych mohl poskytnout kvalifikovanou odpověď. Tak, jak situaci popisujete, se mi jeví jako nepromyšlená a z hlediska vymahatelnosti dotčených pohledávek pravděpodobně i velmi neefektivní. Předpokládám zároveň, že se jedná o dlouhodobější problém. Pokud by Exekutorská komora v této věci měla zájem na hledání možných východisek spolu s ČBA, rádi se do takové debaty zapojíme.

Jak citelný zásah bylo pro banky odebrání možnosti exekutorům sepisovat exekutorské zápisy s doložkou přímé vykonatelnosti?

Pokud vím, jednotlivé banky tohoto institutu využívaly v různé, vzájemně dosti odlišné míře. Jedná, či spíše jednalo se v našem právním prostředí o institut celkem tradiční a zavedený a je otázka, nakolik bylo jeho zrušení krokem dostatečně promyšleným a řádně odůvodněným. Domnívám se, že debata o jeho návratu do českého právního řádu by byla vhodná, jakkoli si dovedu představit, že by se nemusel vrátit v naprosto stejné podobě, v jaké jsme ho znali.

Co říkáte návrhům na regulaci reklamy na některé finanční produkty? Může případná regulace, ať již zákaz, či jiná měkká forma, přinést v dlouhodobém horizontu společnosti pozitiva?

To je, řekněme, velmi smutný legislativní příběh. Máme co do činění hned se dvěma poslancekými návrhy, jeden je z dílny KSČM, druhý pak zpracoval a podpořil klub KDU-ČSL. Ačkoli se návrhy od sebe liší kvalitou zpracování, srozumitelností a zamýšleným rozsahem zákazu, vykazují zároveň až zarážející podobnost. Tou je naprotá absence jakékoli „předlegislativní“ analýzy. Taková analýza by podle mě měla být trojího charakteru. Za prvé by tvůrci měli zjistit a zanalyzovat, jestli existující právní úprava je překonaná, nevyhovující. Jestli jsou tam nějaké mezery, obchází se, nebo prostě nevyhovuje, protože je zastaralá a podobně. To evidentně provedeno nebylo. Návrhy jsou z tohoto pohledu zpracovány naprosto ledabyle, což koneckonců konstatuje ve vyjádření k lidoveckému návrhu i Česká národní banka ve svých připomínkách. Druhá analýza by se měla týkat souladu návrhu s ústavním pořádkem a také s právním řádem EU. Ono se sice v obou případech říká, že návrhy jsou v souladu, ale především co se týká právního řádu EU, jsem si celkem jistý, že v souladu nejsou. Třetí analýza, to jsou klasické dopady, zejména na podnikatelské prostředí. Návrhy jsou v tomto ohledu docela laxní, kdy konstatují třeba v případě komunistického návrhu, že dopady nejsou žádné, a to včetně dopadů na veřejné rozpočty. U lidoveckého návrhu se říká, že budou dokonce pozitivní. Přitom v připomínkovém řízení uvedlo Ministerstvo financí, ale i Česká národní banka nebo Ministerstvo průmyslu a obchodu, že pokud by se reklamní aktivita tímto způsobem zakázala, tak by to nepochybně mělo vliv na podnikatelské prostředí, přinejmenším v oboru reklamních agentur. Znamenalo by to pro ně snížení tržeb a znamenalo by to taky výpadek příjmu státního rozpočtu. A konečně by také asi bylo vhodné, aby předkladatelé zanalyzovali, jestli je tady nějaká vazba mezi tím, že se ve veřejném prostoru vysílají reklamy na spotřebitelské úvěry, a tím že se domácnosti zadlužují ovšem tedy jestli mezi těmito dvěma věcmi existuje nějaká příčinná souvislost. Ale ani tuhle analýzu předkladatelé neprovedli. Kdyby byly tyto návrhy předloženy k posouzení Legislativní radě vlády,

což se nestalo, neboť jde o návrhy poslance, tak jsem hluboce přesvědčen o tom, že by přes tento odborný orgán nikdy nemohly projít.

Vycházím dále z toho, že spotřebitelský úvěr je třeba vnímat a dokonce bránit jako zcela legální a legitimní produkt. V rámci odpovědi na jednu z otázek v tomto rozhovoru jsem již uvedl, že u spotřebitelských úvěrů na bydlení je v současné době poměr úvěrů v ohrožení nebo selhání zhruba 1,7 %. To je úplný evropský unikát. Takhle nízkou míru úvěrů v ohrožení nebo v selhání nemá v Evropě nikdo. Vidíme tam navíc za posledních deset let evidentní trend snižování objemu úvěrů v ohrožení. Ten samý klesající trend vidíme i ohledně objemu ohrožených běžných spotřebitelských úvěrů. To znamená, že platební morálka, co se týče spotřebitelských úvěrů a úvěrů na bydlení, se v průběhu doby zlepšuje. Návrhy vůbec neberou v úvahu ani tato statistická data, ale ani zásadní změnu, kterou v právním prostředí a vůbec pro trh spotřebitelských úvěrů přinesl nový zákon o spotřebitelském úvěru, který je účinný od 1. prosince 2016. Za takové situace je debata o těchto návrzích poměrně frustrující.

A ještě mi dovoluete říct, že mám setrvalou tendenci považovat spotřebitele za svéprávný subjekt, nikoli naopak. Obávám se, že oba návrhy zákonů a priori předpokládají spotřebitelovu sníženou svéprávnost, pokud jde o hospodaření s penězi, což považuji za neobhajitelné. Reklama je podle mého názoru důležitá a v zásadě přínosná, neboť informuje zákazníka o možnostech a nabídkách na trhu. Kromě toho vnímám reklamu i jako určité sdělení mezi soutěžiteli na straně poskytovatelů spotřebitelských úvěrů. To znamená, že skutečně přispívá ke konkurenci.

Jak vnímáte dílčí legislativní zvýhodnění postavení společenství vlastníků jednotek v exekučním či insolvenčním řízení?

Z pohledu bank se jedná o velmi kontroverzní věc a výrazně nesystémové opatření. Je otázka, nakolik je výsledná podoba tohoto zvýhodnění ovlivněna tím, že o návrhu neproběhlo standardní připomínkové řízení (jednalo se o návrh skupiny senátorů), ale to je dnes zbytečné rozebírat. Každopádně jsem rád, že se v průběhu debat zejména v senátních výborech podařilo zabránit přijetí návrhu v původní podobě, která předpokládala plošné zákonné zástavní právo ve prospěch SVJ ke všem jednotkám v domě, a dále že byly odmítnuty návrhy z pléna, podle kterých by rezervovaná část výtěžku zpeněžení bytové jednotky měla být 25 %, 50 %, nebo dokonce bez omezení. Co se týče praktických dopadů tohoto opatření, prozatím je zřejmě příliš brzy na jejich zhodnocení,

předpokládám, že analýzu dopadů budeme s to provést až tak za rok, možná až za delší období.

Jaká je budoucnost bankovního sektoru v ČR? Jaká témata a jaké výzvy jej čekají?

O tématech a výzvách pro bankovní sektor jsem se už zmínil v odpovědi na první otázku. Možná bych ještě doplnil, že nepochybnou výzvou na mnoho let dopředu bude stýkání a potýkání se s novými technologickými hráči na trhu platebních služeb, což ale banky vnímají jako výzvu a hozenou rukavici spíše než existenční ohrožení.

Na závěr mi dovoluete několik pozitivně laděných vět o současném stavu českého bankovního sektoru spolu s přáním, abychom takovéto potěšující údaje mohli našim klientům a české ekonomice sdělovat i v budoucnu.

Domácí banky v roce 2017 operovaly v prostředí akceleračního hospodářského růstu, rovněž však zpřísnujících se regulatorních požadavků centrální banky zaměřených na udržení makrofinanční stability, a ve vysoce konkurenčním prostředí.

Bankovní sektor si navzdory všem výzvám i nadále udržuje vysokou míru stability, což opakovaně potvrzují výsledky náročných zátěžových testů centrální banky. Jeho souhrnná kapitalizace téměř o 3 % překračuje předepsané kapitálové požadavky, a ačkoli celkový kapitálový poměr bank mírně narostl na 19,25 % a pohybuje se mírně pod průměrem EU, téměř 97 % kapitálu je tvořeno nejvyšší kvalitou Tier1 kapitálem, v čemž jsou české banky nad unijním průměrem. I nadále jednou z hlavních výhod zůstává srovnatelně nízký podíl problémových úvěrů se selháním (NPL), jehož hodnota podle metodiky používané Evropským orgánem pro bankovníctví (EBA) oproti loňsku dále klesla na 1,6 % a byla tak pátá nejnižší mezi členskými zeměmi EU, zatímco míra krytí NPL opravnými položkami byla se 62 % třetí nejvyšší.

Zdravý bankovní sektor dokázal i v roce 2017 při zpřísnující se regulaci a sílící konkurenci nejen v rámci bank, ale v rostoucí míře i FinTech společností podporovat prostřednictvím nabídky úvěrů hospodářský růst.

Objem bankovních úvěrů v české ekonomice ke konci roku 2017 oproti loňskému roku narostl o 4,6 % a dosáhl 3 085,5 mld. Kč. Domácnosti měly ke konci roku načerpány úvěry v hodnotě 1 437 mld. Kč, tedy o 8 % více než o rok dříve, úvěry, podnikové sféře činily 1 022 mld. Kč s meziročním růstem o 4,7 %.

DOPADY INSOLVENČNÍHO ŘÍZENÍ NA EXEKUČNÍ DRAŽBU NEMOVITÝCH VĚCÍ

Mgr. Tomáš Vrtiška

exekutorský kandidát
soudního exekutora JUDr. Milana Makaria
Exekutorský úřad Praha-západ

Úvod

Vztah exekučního a insolvenčního řízení¹ bylo v nedávné době velmi frekventované téma odborných článků uveřejňovaných na stránkách Komorních listů a jiných právnických periodik. Z této perspektivy by se mohl předkládaný článek jevit jako opakování již dostatečně zpracované materie. Nelze však přehlédnout fakt, že výše zmiňované články a práce se soustředí pouze na úzce vymezený okruh problémů, které koexistence insolvenčního a exekučního řízení s sebou přináší, a to na problematiku nákladů exekuce a jejich uplatňování při vydávání exekučního výtěžku do insolvenčního řízení (dále také jen „nákladová problematika“).² Z tohoto důvodu se nákladové problematice ve svém příspěvku nebudu blíže věnovat a v plném rozsahu odkážu na práce svých kolegů.³

¹ Exekuční řízení je koncipováno jako způsob, kterým se může individuální věřitel domoci uspokojení svého vykonatelného práva vůči dlužníkovi (povinnému), kdežto pro insolvenční řízení je příznačné kolektivní uspořádání vztahů mezi nesolventním dlužníkem a jeho věřiteli.

² Popularita nákladové problematiky je do značné míry podpořena nedávnými změnami judikaturních závěrů Nejvyššího soudu (dále také jen „NS“ nebo „Nejvyšší soud“) a Ústavního soudu České republiky (dále také jen „ÚS“ nebo „Ústavní soud“). Srov. například nálezy ÚS ze dne 12. 9. 2016, sp. zn. IV. ÚS 378/16, nálezy ÚS ze dne 17. 1. 2017, sp. zn. IV. ÚS 2264/16, nálezy ÚS ze dne 21. 2. 2017, sp. zn. I. ÚS 2898/16, usnesení NS ze dne 19. 10. 2016, sp. zn. 20 Cdo 3541/2016, usnesení NS ze dne 27. 10. 2016, sp. zn. 20 Cdo 4932/2016, usnesení NS ze dne 15. 11. 2016, sp. zn. 20 Cdo 4686/2016, usnesení NS ze dne 7. 12. 2016, sp. zn. 20 Cdo 5392/2016, usnesení NS ze dne 3. 1. 2017, sp. zn. 20 Cdo 3910/2016 nebo usnesení NS ze dne 1. 3. 2017, sp. zn. 20 Cdo 630/2017.

³ Srov. například NEUHÄUSEROVÁ, J. Střet insolvence s exekucí. Komorní listy. 03/2016. Praha: Exekutorská komora ČR, 2016, roč. 8, s. 26–29. MK ČR E 19153; STEINER, P. Náklady soudního exekutora a jejich uplatnění v insolvenčním řízení de lege lata. Komorní listy. 01/2017. Praha: Exekutorská komora ČR, 2017, roč. 9, s. 14–18. MK ČR E 19153; GÁBOROVÁ, K. Náklady soudního exekutora v insolvenčním řízení s ohledem na vývoj soudní judikatury. Komorní listy. 02/201. Praha: Exekutorská komora ČR, 2017, roč. 9, s. 25–28. MK ČR E 19153; MORKESOVÁ, E. Střet insolvence a exekuce. Komorní listy. 02/2018. Praha: Exekutorská komora ČR, 2018,

Ve své práci jsem se naopak rozhodl zaměřit na tu oblast střetu exekučního a insolvenčního řízení, ze které potřeba řešit nákladovou problematiku do značné míry vyvěrá. Tématem mého příspěvku je zmapování vlivu (účinků) zahájeného insolvenčního řízení na exekuci prováděnou prodejem nemovitých věcí povinného (dále také jen „exekuční prodej“), tedy na jeden z nejsložitějších a co do svých následků nejzávažnějších způsobů provedení exekuce.

Insolvenční řízení a exekuční prodej nemovitých věcí

Pro exekuční prodej nemovitých věcí je charakteristické, že jej lze rozčlenit do jednotlivých fází, z nichž každá je zakončena vydáním určitého rozhodnutí soudního exekutora. První fází je **fáze nařizovací**, kdy soudní exekutor po zmapování majetku povinného rozhodne o provedení exekuce právě prodejem nemovitých věcí povinného. Nařizovací fáze je zakončena vydáním příslušného exekučního příkazu, který má alespoň z počátku pouze zajišťovací funkci, když se soudní exekutor snaží o vymožení pohledávky oprávněného jiným (méně invazivním) způsobem provedení exekuce. Pokud žádný z méně invazivních způsobů provedení exekuce nevede ke zdárnému skončení exekuce vymožením pohledávky oprávněného, přistoupí soudní exekutor (jestliže mu ovšem svědčí pořadí k faktickému provedení exekučního prodeje) k další fázi, a to **fázi ocenění**. V této fázi soudní exekutor nejprve ustanoví soudního znalce k provedení ocenění postižených nemovitých věcí a na základě poznatků zjištěných znalcem následně vydá tzv. usnesení o ceně, v němž mimo jiné stanoví jejich obvyklou cenu. Poté, co usnesení o ceně nabude právní moci, soudní exekutor usnesením (dražební vyhláškou) nařídí konání dražby dotčených nemovitých věcí na konkrétní datum a čas, čímž se exekuční prodej dostává do **fáze dražební**. Smyslem celého snažení soudního exekutora při prodeji nemovitých věcí je, aby dražba byla úspěšná a na jejím konci došlo k udělení příklepu dražiteli, jenž v dražbě učinil nejvyšší podání. Ve **fázi příklepu** soudní exekutor mimo kroků vedoucích k pravomocnému usnesení o příklepu a doplacení nejvyššího podání vydražitelem řeší také případně učiněný předražek. V případě, že usnesení o příklepu nabude právní moci a vydražitel včas doplatí nejvyšší podání, vstupuje exekuční prodej do své závěrečné fáze, kterou je rozdělení rozvrhované podstaty (výtěžku

dražby) mezi přihlášené věřitele a jiné oprávněné subjekty (**fáze rozvrhu**).

Jak je z předešlého odstavce patrné, exekuce prováděná prodejem nemovitých věcí povinného je velmi časově náročná a mnohdy její úspěšná realizace trvá více než jeden rok. Mimo jiných překážek, kterými bývají různé procesní návrhy účastníků (návrhy na odklad/zastavení exekuce), opravné prostředky směřující proti rozhodnutí soudního exekutora, eventuálně úkony třetích osob (například vylučovací žaloba), může být v kterékoli z výše uvedených fází vůči povinnému zahájeno „konkurující“ insolvenční řízení. V okamžiku zahájení insolvenčního řízení je třeba začít řešit otázky, které s sebou střet exekučního a insolvenčního řízení přináší. Vzhledem k omezenému rozsahu svého příspěvku se dále budu věnovat pouze vlivu insolvenčního řízení na exekuční prodej nacházející se ve fázi vydané dražební vyhlášky a ve fázích následujících.

Vztah exekuce (výkonu rozhodnutí) a insolvenčního řízení je řešen především v ust. § 109 zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), (dále také jen „InsZ“), ve kterém jsou upraveny účinky spojené se zahájením insolvenčního řízení.⁴ Dle § 109 odst. 1 písm. c) InsZ lze exekuci, která by postihovala majetek ve vlastnictví dlužníka, jakož i jiný majetek, který náleží do majetkové podstaty, po zahájení insolvenčního řízení naříditi nebo zahájit, **nelze ji však provést**.⁵ „Tato úprava vyjadřuje vztah práva úpadkového k právu exekučnímu tím, že potvrzuje (a zajišťuje) prioritu insolvenčních řešení (kolektivního řízení) před individuálním vymáháním pohledávek jednotlivých věřitelů.“⁶ Zákaz provedení exekuce je spojen již se samotným zahájením insolvenčního řízení, aniž by v tuto chvíli bylo zřejmé, zda je podaný insolvenční návrh důvodný, či nikoli. Vymezením úkonů, které je nutné pokládat za provádění exekuce ve smyslu ust. § 109 InsZ, se při své rozhodovací činnosti zabýval také Nejvyšší soud. V kontextu exekučních dražeb nemovitých věcí se jedná především o udělení příklepu dražiteli, který v dražbě učinil

roč. 10., s. 9–18. MK ČR E 19153; JURÁTKOVÁ, P. Uplatnění nákladů exekuce v insolvenčním řízení. *Bulletin-advokacie.cz* [online]. 2017 [cit. 2017-08-13]. ISSN 1805-8280. Dostupné z: <http://www.bulletin-advokacie.cz/uplatneni-nakladu-exekuce-v-insolvencnim-rizeni>; ŘEHÁČEK, O., ŽÍTEK, K. Exekuce vs. insolvence z pohledu exekutora a insolvenčního správce. *Konkursní noviny* [online]. 2015 [cit. 2017-08-13]. Dostupné z: <http://www.kn.cz/clanek/exekuce-vs-insolvence-z-pohledu-exekutora-insolvenčního-spravce>.

⁴ Dle ust. § 109 odst. 4 InsZ nastávají účinky spojené se zahájením insolvenčního řízení okamžikem zveřejnění vyhlášky, kterou se oznamuje zahájení insolvenčního řízení, v insolvenčním rejstříku (dále také jen „vyhláška o zahájení insolvenčního řízení“). Insolvenční soud je povinen (kromě výjimek zmíněných v závěru této práce) zveřejnit vyhlášku o zahájení insolvenčního řízení do dvou hodin od chvíle doručení insolvenčního návrhu (srov. ust. § 101 odst. 1 InsZ).

⁵ Co se rozumí pod pojmem „provedení exekuce“, rozvádí dále ust. § 109 odst. 2 InsZ, dle kterého úkonem, jímž se provádí výkon rozhodnutí nebo exekuce, není úkon učiněný k zajištění dlužníkovy majetku pro účely jeho postižení takovým výkonem rozhodnutí nebo exekucí. Provedením exekuce tedy například není samotné vydání exekučního příkazu. Vyrozumění o právní moci takového exekučního příkazu však již provedením exekuce je.

⁶ Srov. usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 29. 8. 2016, č. j. 3 VSPH 1251/2016-A-30 ve věci sp. zn. MSPH 94 INS 12901/2016.

nejvyšší podání, a dále rozhodnutí o rozvrhu rozdělovací podstaty (výtežku dražby) mezi oprávněné subjekty.⁷ Klíčovým momentem každého insolvenčního řízení je rozhodnutí o úpadku dlužníka. Po dobu, kdy trvají účinky rozhodnutí o úpadku, nelze exekuci nejen provést, **ale ani zahájit**.⁸ Na rozdíl od nalézacího řízení o pohledávkách a jiných právech týkajících se majetkové podstaty se exekuce účinností rozhodnutí o úpadku nepřerušuje.⁹ Nadále však působí účinky zahájeného insolvenčního řízení a již zahájenou exekuci tedy nelze provést.¹⁰ Dle ust. § 109 odst. 6 InsZ se k rozhodnutím a opatřením přijatým při provádění výkonu rozhodnutí nebo exekuce v rozporu s omezením podle ust. § 109 odst. 1 písm. c) InsZ **v insolvenčním řízení nepřihlíží**.¹¹ V dalších odstavcích se budu blíže věnovat otázkám, které jsou spojeny se zahájením insolvenčního řízení v jednotlivých fázích exekučního prodeje nemovitých věcí.

Fáze od vydání dražební vyhlášky do zahájení dražby

Dražební jednání (konání elektronické dražby) nařizuje soudní exekutor usnesením – dražební vyhláškou. Soudní exekutor je povinen nařídit dražební jednání (elektronickou dražbu) minimálně 30 dní před plánovaným datem dražby.¹² Pokud jde o vliv (účinky) zahájeného insolvenčního řízení v této fázi exekučního prodeje, je třeba rozlišit několik situací, které mohou nastat, a to především vzhledem k možnému načasování podání insolvenčního návrhu.

V kontextu exekučního prodeje jsou insolvenční návrhy nejčastěji podávány v mezidobí od vydání dražební vyhlášky do zahájení dražební jednání (do zahájení elektronické dražby), přesněji v rozmezí několika dnů před plánovaným okamžikem zahájení dražby. Insolvenční návrh je zde povinnými často vnímán jako poslední „záchranná brzda“ k zamezení chystaného prodeje jejich majetku.

Do účinnosti zákona č. 334/2012 Sb. nezbývalo soudnímu exekutorovi v případě zahájeného insolvenčního řízení před nařízenou dražbou nemovitých věcí povinného nic jiného než připravovanou dražbu odročit a vyčkat na výsledek řízení o podaném insolvenčním návrhu.¹³ Pokud bylo insolvenční řízení ukončeno jiným způsobem než rozhodnutím o úpadku povinného¹⁴, mohl soudní exekutor opětovně nařídit dražební rok (elektronickou dražbu). Skutečnost, že soudní exekutor nemůže opětovně konání odročené dražby nařídit v kratším časovém intervalu než minimálně 30 dní před plánovaným datem dražby¹⁵, umožňuje povinnému (případně jeho věřiteli) bez větších obtíží podat další insolvenční návrh před novým termínem dražby. Výše popsaná situace se mohla dále opakovat a povinný tak v extrémních případech téměř zabránil zpeněžení svých nemovitých věcí v exekuční dražbě.

Na problematiku obstruování exekučních dražeb opakovaným podáváním vadných insolvenčních návrhů reagoval

⁷ Srov. například usnesení NS ze dne 31. 5. 2006, sp. zn. 29 Odo 332/2004 (R 54/2007), usnesení NS ze dne 14. 4. 2004, sp. zn. 20 Cdo 2372/2003, usnesení NS ze dne 26. 6. 2013, sp. zn. 20 Cdo 3794/2012, usnesení Krajského soudu v Praze ze dne 15. 12. 2004, sp. zn. 20 Co 471/2004 (R 86/2005), usnesení NS ze dne 21. 6. 2012, sp. zn. 20 Cdo 3395/2011 nebo usnesení NS ze dne 30. 11. 2015, sp. zn. 29 Cdo 56/2013.

⁸ Srov. ust. § 140e odst. 1 InsZ.

⁹ Srov. KOZÁK, J. *Insolvenční zákon a předpisy související: komentář*. 3. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2016, s. 488. ISBN 978-80-7552-135-4.

¹⁰ Srov. ust. § 109 odst. 5 InsZ.

¹¹ Dle tohoto ustanovení InsZ může dále insolvenční soud, je-li to nezbytné k naplnění účelu insolvenčního řízení, kdykoli i bez návrhu pozastavit vykonatelnost nebo odložit právní moc rozhodnutí nebo opatření přijatých při provádění výkonu rozhodnutí nebo exekuce v rozporu s omezením podle ust. § 109 odst. 1 písm. c) InsZ; může také zakázat přijetí rozhodnutí nebo opatření připravovaných při provádění výkonu rozhodnutí nebo exekuce v rozporu s omezením podle ust. § 109 odst. 1 písm. c) InsZ.

¹² Srov. ust. § 336d odst. 2 zák. č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, (dále také jen „o. s. ř.“). Minimální časový odstup pro konání dražby 30 dní od vydání dražební vyhlášky platí rovněž pro odročení již nařízených dražebních jednání na jiné datum a čas, případně pro znovunařízení dražebních jednání odročených na neurčito. K této problematice srov. například rozsudek NS ze dne 17. 3. 2015, sp. zn. 26 Cdo 587/2015.

¹³ Jiný postup soudního exekutora by byl zřejmě v rozporu s ust. § 109 odst. 1 písm. c) InsZ. Je však třeba upozornit na usnesení NS ze dne 4. 5. 2015, sp. zn. 26 Cdo 3544/2014, ve kterém se Nejvyšší soud zabýval otázkou, zda lze v odvolacím řízení potvrdit usnesení o udělení příklepu, které bylo vydáno za trvání účinků zahájeného insolvenčního řízení (insolvenční řízení bylo zahájeno před započítáním exekuční dražby), když insolvenční návrh byl ještě před rozhodnutím odvolacího soudu pro své vady odmítnut. Nejvyšší soud zde dospěl k závěru, že „vzhledem k tomu, že účinky předpokládané ustanovením § 109 IZ byly v průběhu odvolacího řízení zhojeny, vyvolalo usnesení o příklepu zákonem předvídané následky“, a není zde tedy důvod, proč by nemohlo být odvolacím soudem jako věcně správně potvrzeno. Toto rozhodnutí NS bylo následně podrobeno ústavnímu přezkumu, při kterém se Ústavní soud s názorem Nejvyššího soudu ztotožnil, srov. usnesení ÚS ze dne 11. 11. 2015, sp. zn. IV. ÚS 2266/15. Stejný názor Nejvyšší soud vyslovil například v následujících rozhodnutích: usnesení NS ze dne 29. 9. 2015, sp. zn. 26 Cdo 1648/2015, usnesení Nejvyššího soudu ze dne 4. 1. 2016, sp. zn. 20 Cdo 5343/2015, usnesení NS ze dne 26. 9. 2017, sp. zn. 20 Cdo 3525/2017. Podobně se Nejvyšší soud vyjádřil také v usnesení ze dne 15. 2. 2017, č. j. 20 Cdo 5992/2016. V této věci však v době udělení příklepu již netrvaly účinky spojené se zahájením insolvenčního řízení, když insolvenční návrh byl před udělením příklepu (zatím nepravomocně) odmítnut. Lze tedy konstatovat, že výše uvedené názory jsou ustálenou judikaturní praxí Nejvyššího soudu.

¹⁴ Srov. ust. § 142 InsZ. Nejčastějšími důvody pro takové ukončení insolvenčního řízení jsou vady insolvenčního návrhu, nezaplacení uložené zálohy na náklady insolvenčního řízení a zpětvzetí insolvenčního návrhu navrhovatelem. Pro takovéto insolvenční návrhy budu dále také používat označení „vadný insolvenční návrh“.

¹⁵ Srov. poznámku pod čarou č. 12.

zákonodárce přijetím zákona č. 334/2012 Sb., kterým se mění zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, (dále také jen „protišikanózní novela“).¹⁶ Podle důvodové zprávy k protišikanózní novele lze z průběhu některých insolvenčních řízení vysledovat, „... že v některých případech se vyskytují pokusy zneužít transparentnosti insolvenčního řízení a účinků spojených s jeho zahájením k poškození zájmů třetích osob nebo dlužníka. Přitom může jít jak o záměr sledovaný dlužníkem (blokace exekučních řízení insolvenčními návrhy, jež nejsou míněny vážně), tak o záměr sledovaný jiným insolvenčním navrhovatelem.“¹⁷ Předkladatel protišikanózní novely tedy výslovně uznává, že pro povahu insolvenčního návrhu jako návrhu šikanózního není rozhodující, kdo tento návrh podává (zda jde o návrh věřitelský, nebo dlužnický), ale jaký účel je podaným insolvenčním návrhem sledován. Podobným způsobem se k této problematice postavila také judikatura insolvenčních soudů (často pomocí citace výše uvedené důvodové zprávy). Například dle Vrchního soudu v Praze, jako soudu odvolacího, „[s]oud I. stupně proto správně aplikoval § 82 odst. 2 písm. b) IZ, neboť toto ustanovení dopadá nejen na situaci vyvolanou šikanózními návrhy podanými věřiteli vůči dlužníku, ale též na případy, kdy obstrukční jednání dlužníka znemožňuje jak řádný postup v insolvenčním řízení, tak i individuální výkon práva jednotlivými věřiteli...“¹⁸

Jedním z nástrojů protišikanózní novely, které mají za cíl přispět ke zvýšení efektivity insolvenčních soudů při zasahování proti zneužívání účinků zahájeného insolvenčního řízení k obstruování exekučních dražeb, je rozšíření pravomocí insolvenčních soudů při vydávání **předběžných opatření**. Nově bylo v ust. § 82 InsZ insolvenčním soudům umožněno, za splnění zákonných podmínek, rozhodnout o nařízení předběžného opatření, jímž omezí účinky spojené se zahájením insolvenčního řízení tak, že například soudní exekutor bude moci dokončit již nařízenou dražbu nemovitých věcí povinného (insolvenčního dlužníka).

Právní úprava předběžných opatření v insolvenčním zákoně je úpravou speciální ve vztahu k obecné úpravě

předběžných opatření v občanském soudním řádu.¹⁹ Pokud zákon nestanoví jinak, může insolvenční soud předběžné opatření dle ust. § 82 InsZ nařídit i bez návrhu.²⁰ Zároveň platí, že navrhovatel předběžného opatření, které může insolvenční soud nařídit i bez návrhu, není povinen spolu s návrhem složit jistotu.²¹ Předběžné opatření dle ust. § 82 InsZ může insolvenční soud nařídit pouze do doby, než rozhodne o insolvenčním návrhu, nicméně účinky již nařízeného předběžného opatření přetrvávají i po případném budoucím rozhodnutí o úpadku dlužníka.²² Insolvenční soud může v tomto případě i bez návrhu změnit své předchozí rozhodnutí o předběžném opatření.²³

Dle ust. § 82 odst. 2 písm. b) InsZ může insolvenční soud předtím, než rozhodne o insolvenčním návrhu, předběžným opatřením omezit z důvodů zvláštního zřetele hodných, způsobem stanoveným v předběžném opatření některý z účinků spojených se zahájením insolvenčního řízení uvedených v ust. § 109 odst. 1 písm. b) a c) InsZ, neodporuje-li to společnému zájmu věřitelů (dále také jen „předběžné opatření“).

Z výše uvedeného vyplývá, že předběžným opatřením nelze odklidit účinky zahájeného insolvenčního řízení vždy, když zahájené insolvenční řízení brání provedení již nařízené exekuční dražby, ale pouze za předpokladu, že insolvenční soud pro tento postup v konkrétním případě shledá určité **kvalifikované důvody**.²⁴ Co se těmito důvody hodnými zvláštního zřetele rozumí, zákon ani

¹⁹ Srov. ust. § 7 InsZ. Právní úprava předběžných opatření v insolvenčním řízení je obsažena především v § 82, § 100, § 112 a § 113 InsZ. K rozdílné povaze předběžného opatření dle ust. § 82 odst. 2 písm. b) InsZ a předběžných opatření dle § 74 a násl. o. s. ř. srov. usnesení NS ze dne 26. 11. 2015, sp. zn. 21 Cdo 5026/2014.

²⁰ Otázka aktivní legitimace soudního exekutora k podání návrhu na nařízení předběžného opatření dle ust. § 82 InsZ nebyla dosud zcela vyřešena. Nicméně vzhledem k tomu, že předběžné opatření může insolvenční soud nařídit i bez návrhu, nejví se tato otázka jako příliš významná. Například dle Vrchního soudu v Praze může „[n]ávrh dle § 82 IZ podat kterákoliv osoba, přičemž nemusí jít nezbytně jen o účastníka insolvenčního řízení; jímž se ostatně podáním návrhu ve smyslu § 15 IZ navrhovatel stal“. Srov. usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 14. 10. 2014, č. j. 4 VSPH 1999/2014-A-18 ve věci sp. zn. KSHK 45 INS 18673/2014.

²¹ Srov. ust. § 82 odst. 1 InsZ. V tomto případě se tedy neuplatní obecné ustanovení § 75b o. s. ř. Srov. rovněž usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 27. 6. 2014, č. j. 2 VSOL 489/2014-A-23 ve věci sp. zn. KSBR 38 INS 9252/2014.

²² Insolvenční soud však může v usnesení, kterým předběžné opatření nařizuje, omezit účinky předběžného opatření jen na dobu do rozhodnutí o insolvenčním návrhu. Srov. například usnesení Krajského soudu v Praze ze dne 2. 1. 2014, č. j. KSPH 41 INS 37067/2013-A-7 nebo usnesení Krajského soudu v Praze ze dne 17. 1. 2017, č. j. KSPH 64 INS 810/2017-A-8.

²³ Srov. ust. § 82 odst. 2 a § 140 odst. 1 InsZ.

²⁴ „Skutečnost, že insolvenční návrh spojený s návrhem na povolení oddlužení je dlužníkem podáván v době, kdy je vedena exekuce na jeho majetek, sama o sobě neobstojí jako důvod zvláštního zřetele hodný k postupu podle ustanovení § 82 odst. 2 písm. b) IZ.“ Srov. usnesení

¹⁶ Protišikanózní novela nabyla účinnosti dne 1. 11. 2012.

¹⁷ Srov. zvláštní část důvodové zprávy k zákonu č. 334/2012 Sb., kterým se mění zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, k bodu 1. až 4., s. 22, dostupná zde: <http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?o=6&ct=604&ct1=0>, (cit. 29. 7. 2017).

¹⁸ Srov. usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 19. 8. 2013, č. j. 1 VSPH 1262/2013-A-14 ve věci sp. zn. KSCB 25 INS 12826/2013. Podobně srov. například usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 29. 8. 2013, č. j. 1 VSPH 1351/2013-A-18 ve věci sp. zn. KSPH 41 INS 17869/2013 nebo usnesení Vrchního v Olomouci ze dne 22. 6. 2016, č. j. 2 VSOL 221/2016-A-32 ve věci sp. zn. KSBR 52 INS 30725/2015.

příkladem neuvádí a jejich vymezení je tedy ponecháno na uvážení insolvenčních soudů. Zjednodušeně lze říci, že se jedná o důvody, kdy lze insolvenční návrh směřující vůči osobě povinného pokládat za šikanózní. Z rozhodovací činnosti insolvenčních soudů v oblasti nařizování předběžných opatření po účinnosti protišikanózní novely lze vysledovat určité obecné podmínky, za jejichž splnění je možné v daném případě o suspendování účinků zahájeného insolvenčního řízení uvažovat. Již na tomto místě je třeba poznamenat, že k nařízení předběžného opatření často nestačí pouhá existence některého z níže uvedených důvodů, ale je třeba jejich kombinace, nasvědčující v konkrétním případě tomu, že se jedná o šikanózní způsob uplatňování práva. Překážkou pro nařízení předběžného opatření přitom nemusí být skutečnost, že z okolností daného případu nelze jednoznačně vyvodit závěr, že zamezení konání exekuční dražby je skutečně jediným účelem podaného insolvenčního návrhu.²⁵

Asi nejčastěji se objevujícím důvodem pro nařízení předběžného opatření je opakovanost insolvenčního návrhu. Dalo by se až říci, že pokud v daném případě neexistuje opakovanost insolvenčního návrhu (jinými slovy, jedná se o první insolvenční návrh), nelze hovořit o šikanózní povaze takového návrhu.²⁶ „*Jestliže však insolvenční návrh nespĺňuje některé ze zákonných náležitostí (§ 103 InsZ a násl.), pak lze nařídít předběžné opatření, i když se jedná o první insolvenční návrh dlužníka.*“²⁷ Domnívám se však, že tato situace bude v praxi spíše výjimečná a častěji se uplatní výše naznačené závěry o právu dlužníka na opravu svého prvního insolvenčního návrhu. Opakovanost insolvenčního návrhu je míněna skutečnost, že insolvenční návrh, na jehož základě nastaly účinky spojené se zahájením insolvenčního řízení, které mají být předběžným opatřením omezeny, není prvním insolvenčním návrhem směřujícím vůči osobě povinného, ale jedná se již o několikátý (minimálně druhý) takovýto návrh v řadě. Pokud jsou naplněny další podmínky pro nařízení

předběžného opatření, není určující, zda byly opakované insolvenční návrhy podány jednou a tou samou osobou (dlužníkem nebo věřitelem dlužníka), nebo zda každý z opakovaných insolvenčních návrhů podal jiný navrhovatel (například různí věřitelé dlužníka).²⁸

Samotná opakovanost insolvenčního návrhu ovšem nestačí k tomu, aby takovýto návrh bylo možno považovat za šikanózní, naopak se jedná spíše o podmínku, která insolvenčnímu soudu umožňuje šikanózní povahu insolvenčního návrhu odhalit. Insolvenční soud totiž při posuzování důvodů pro nařízení předběžného opatření nezkoumá pouze to, zda jde o první, nebo opakovaný insolvenční návrh, ale pokud se jedná o návrh opakovaný, tak také jakým způsobem a z jakých příčin bylo řízení o předchozích insolvenčních návrzích skončeno. Na šikanózní insolvenční návrh lze pak usuzovat především tehdy, když bylo řízení o předchozím insolvenčním návrhu skončeno jinak než rozhodnutím o úpadku povinného (insolvenčního dlužníka), a to z důvodů na straně navrhovatele.²⁹ K opakovanosti insolvenčního návrhu zde tedy přistupuje další hledisko hodnocení insolvenčního návrhu, a to zkoumání chování insolvenčního navrhovatele (navrhovatelů) v dříve zahájených insolvenčních řízeních vůči témuž povinnému. Obstrukční povaze insolvenčního návrhu může nasvědčovat například opakované podávání obdobných insolvenčních návrhů trpících takovými vadami, které již byly v předchozích řízeních navrhovatelem vytkány, nebo opakované zpětvzetí insolvenčního návrhu navrhovatelem ve chvíli, kdy se úspěšně podařilo zabránit konání exekuční dražby. Podobným důvodem může být také ukončení předchozích insolvenčních řízení pro nezaplacení uložené zálohy a opakované podání obdobného insolvenčního návrhu, kdy navrhovatel může předpokládat, že mu opět bude uložena povinnost zaplatit zálohu na náklady insolvenčního řízení. Dalším znakem indikujícím možnou šikanózní povahu opakovaného insolvenčního návrhu je načasování podání jednotlivých návrhů. Jak již bylo výše uvedeno, povinní často vnímají insolvenční návrh jako poslední prostředek, jak zabránit blížící se exekuční dražbě jejich nemovitých věcí. Obstrukční insolvenční návrhy jsou pak mnohdy podávány v časové souvztažnosti s nařízenou exekuční dražbou, obvykle v rozmezí několika dnů před plánovaným termínem dražby. Typickou situací pak je, když povinný poté, co mu byl jeho vadný insolvenční návrh odmítnut, nepodá nový insolvenční návrh ihned, jak je to možné, ale vyčkává s podáním nového návrhu na dobu těsně předcházející zahájení znovu nařízené exekuční dražby.³⁰

Městského soudu v Praze ze dne 10. 3. 2017, č. j. MSPH 96 INS 4776/2017-A-9.

²⁵ Srov. například usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 24. 2. 2017, č. j. 4 VSOL 177/2017-A-15 ve věci sp. zn. KSBR 32 INS 29156/2016.

²⁶ Srov. například usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 16. 3. 2015, č. j. 2 VSOL 1268/2014-A-18 ve věci sp. zn. KSOL 16 INS 27903/2014, usnesení Městského soudu v Praze ze dne 22. 5. 2014, č. j. MSPH 96 INS 2778/2013-A-23, nebo usnesení Městského soudu v Praze ze dne 10. 3. 2017, č. j. MSPH 96 INS 4776/2017-A-9. To platí i v případě, že se jedná o první insolvenční návrh dlužníka, který je vadný, neboť dlužník má „... právo k doplnění a opravě svého návrhu na výzvu soudu podle zákona. Podání neúplného insolvenčního návrhu dlužníkem a následná výzva soudu k opravě nebo doplnění takového návrhu není neobvyklé při podávání insolvenčních návrhů v soudní praxi“. Srov. usnesení Městského soudu v Praze ze dne 18. 8. 2015, č. j. MSPH 95 INS 20711/2015-A-7.

²⁷ Srov. KUBIZŇÁK, J. Předběžné opatření dle ust. § 82 odst. 2 písm. b) InsZ v soudní praxi. *Obchodněprávní revue*, Praha: C. H. Beck, 2014, roč. 6, č. 7–8, s. 199–206. ISSN 1803-6554. s. 201.

²⁸ Srov. například usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 22. 6. 2016, č. j. 2 VSOL 221/2016-A-32 ve věci sp. zn. KSBR 52 INS 30725/2015.

²⁹ Srov. ust. § 142 InsZ.

³⁰ Srov. například usnesení Krajského soudu v Praze ze dne 17. 1. 2017, č. j. KSPH 64 INS 810/2017-A-8.

K nařízení předběžného opatření ovšem nestačí pouhá existence kvalifikovaných důvodů pro jeho nařízení. Insolvenčním soudem musí být zároveň shledáno, že takové omezení účinků zahájeného insolvenčního řízení **nebude odporovat společnému zájmu věřitelů**.³¹ Dle převažující judikatury insolvenčních soudů ve věci nařizování předběžných opatření není provedení již nařízené exekuční dražby nemovitých věcí povinného (insolvenčního dlužníka) zásadně v rozporu se společným zájmem věřitelů.³² Společným zájmem věřitelů je v první řadě také zájem na co nejvyšším a nejrychlejším uspokojení jejich pohledávek a na hospodárnosti insolvenčního řízení.³³ Exekuční dražba je insolvenčními soudy vnímána jako dostatečně transparentní způsob zpeněžení majetku dlužníka, především pokud se v dané věci koná dražba elektronická.³⁴ Pojistkou, kterou insolvenční soudy používají k ochraně společného zájmu věřitelů při nařizování předběžných opatření, je omezení soudního exekutora v nakládání s výtěžkem dražby po dobu trvání účinků zahájeného insolvenčního řízení.³⁵ Soudní exekutor je pak nucen vyčkat, jakým způsobem bude o insolvenčním návrhu rozhodnuto, a v případě, kdy bude rozhodnuto o úpadku povinného (insolvenčního dlužníka), vydat výtěžek dražby insolvenčnímu správci v souladu s ust. § 47 odst. 7 zákona č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád). Argument rychlého³⁶ a transparentního zpeněžení majetku povinného (insolvenčního dlužníka) v exekuční dražbě s tím, že výtěžek bude následně k dispozici v insolvenčním řízení, lze beze zbytku použít v případě, že zpeněžovaný majetek slouží k zajištění pohledávek dlužníkových věřitelů.³⁷ Ke zpeněžení takového majetku v insolvenčním

řízení by pravděpodobně došlo i v případě, že by předběžné opatření nařízeno nebylo. Naproti tomu, pokud zpeněžovaný majetek k zajištění pohledávek věřitelů dlužníka neslouží, „nelze vyloučit, že majetek postižený exekucí nebude v insolvenčním řízení zpeněžen vůbec, že dlužník využije možnosti předpokládané právním předpisem a s věřiteli se vypořádá jinak...“.³⁸ V návrzích na nařízení předběžného opatření se lze setkat také s argumentem nákladové výhodnosti exekuční dražby oproti zpeněžení v rámci insolvenčního řízení. Tento argument však nebude příliš relevantní, když rozdíl ve výši nákladů zpeněžení není natolik výrazný, aby odůvodňoval nařízení předběžného opatření.³⁹

Proti usnesení, kterým insolvenční soud nařídí předběžné opatření dle ust. § 82 InsZ, je možné podat odvolání⁴⁰, neboť se dle mého názoru nejedná o úkon insolvenčního soudu učiněný při výkonu jeho dohlédací činnosti ve smyslu ust. § 91 InsZ.⁴¹ Dle ust. § 89 odst. 1 InsZ jsou rozhodnutí insolvenčního soudu vydaná v insolvenčním řízení účinná od okamžiku svého zveřejnění v insolvenčním rejstříku. Nejvyšší soud se zabýval otázkou, zda lze provést exekuční dražbu na základě nařízeného předběžného opatření, ačkoli usnesení o jeho nařízení dosud nenabývalo právní moci (z důvodu podaného odvolání). Nejvyšší soud ve svém rozhodnutí dospěl k závěru, že vzhledem k úpravě obsažené v ust. § 89 odst. 1 InsZ není nedostatek právní moci usnesení, kterým bylo předběžné opatření nařízeno, překážkou provedení exekuční dražby takovýmto předběžným opatřením umožněné.⁴² Je však třeba upozornit také na jiné rozhodnutí Nejvyššího soudu, ve kterém byla řešena situace, kdy po udělení příklepu v exekuční dražbě prováděné na základě

³¹ Podle ust. § 2 písm. j) InsZ se společným zájmem věřitelů rozumí „zájem nadřazený jejich jednotlivým zájmům, je-li jeho cílem, aby zvolený způsob řešení úpadku byl pro ně spravedlivý a výnosnější než ostatní způsoby řešení úpadku; tím není dotčeno zákonem zaručené zvláštní postavení některých věřitelů“.

³² Nutno však poznamenat, že judikatura insolvenčních soudů není v otázce nařizování předběžných opatření sjednocená a ve skutkové obdobných věcech se lze setkat s rozdílným právním posouzením (dokonce i u různých soudců/senátů téhož insolvenčního soudu).

³³ Srov. ust. § 5 InsZ.

³⁴ Srov. například usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 24. 11. 2016, č. j. 1 VSOL 967/2016-A-49 ve věci sp. zn. KSBR 40 INS 467/2016, nebo usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 28. 7. 2016, č. j. KSBR 27 INS 17308/2016-A-5.

³⁵ Srov. například usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 19. 8. 2013, č. j. 1 VSPH 1262/2013-A-14 ve věci sp. zn. KSCB 25 INS 12826/2013.

³⁶ Pokud ovšem nejsou naplněny také další důvody pro nařízení předběžného opatření, nepostačuje k jeho nařízení pouhý argument rychlosti zpeněžení v exekuční dražbě. Srov. například usnesení Krajského soudu v Ostravě ze dne 24. 6. 2014, č. j. KSOS 22 INS 15836/2014-A-5.

³⁷ V této souvislosti se však v některých zamítavých rozhodnutích insolvenčních soudů objevuje argument, že nařízením předběžného opatření dojde k vyloučení možnosti zajištěných věřitelů rozhodnout o způsobu zpeněžení předmětu zajištění dle ust. § 293 InsZ. Srov. například usnesení Krajského soudu v Ostravě ze dne 24. 6. 2014, č. j. KSOS 22 INS 15836/2014-A-5. Pokud soudní

exekutor vede exekuci ve prospěch některého ze zajištěných věřitelů povinného, lze se tomuto argumentu do jisté míry bránit připojením souhlasu oprávněného s nařízením předběžného opatření k návrhu na jeho nařízení (samozřejmě záleží také na výši pohledávky oprávněného a na pořadí jeho zajišťovacího práva).

³⁸ Srov. usnesení Městského soudu v Praze ze dne 10. 3. 2017, č. j. MSPH 96 INS 4776/2017-A-9.

³⁹ Srov. například usnesení Krajského soudu v Ostravě ze dne 24. 6. 2014, č. j. KSOS 22 INS 15836/2014-A-5. S argumentací pomocí nákladů zpeněžení se lze setkat také z druhé strany, tedy v obraně dlužníků proti nařízeným předběžným opatřením. Častým argumentem pak je tvrzení nevhodnosti exekuční dražby, když soudní exekutor bude nejprve uspokojovat své náklady a až poté vydá výtěžek do insolvenčního řízení. Rovněž v tomto směru se nejedná o argumentaci příliš relevantní, a to ze stejných důvodů jako u návrhů na předběžné opatření. Srov. usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 17. 3. 2017, č. j. 4 VSOL 285/2017-A-16 ve věci sp. zn. KSOS 40 INS 1080/2017.

⁴⁰ I pro předběžné opatření dle insolvenčního zákona je rozhodující stav v době vyhlášení (vydání) usnesení soudu prvního stupně (srov. ust. § 75c odst. 4 o. s. ř.).

⁴¹ Srov. například usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 29. 4. 2014, č. j. 3 VSOL 208/2014-A-12 ve věci sp. zn. KSOL 16 INS 179/2014.

⁴² Srov. usnesení NS ze dne 31. 8. 2015, sp. zn. 29 Cdo 2233/2015, nebo usnesení NS ze dne 16. 2. 2016, sp. zn. 26 Cdo 3811/2014.

předběžného opatření bylo usnesení o nařízení předběžného opatření odvolacím soudem následně zrušeno, a povinný z tohoto důvodu podal proti usnesení o příklepu odvolání. Odvolací soud pak k odvolání povinného usnesení o příklepu změnil tak, že se příklep neuděluje. Nejvyšší soud dospěl k závěru, že v posledně uvedeném případě nelze usnesení o příklepu potvrdit, neboť při jeho udělení došlo k porušení zákona, ačkoli tato skutečnost vyšla najevo až dodatečně (následným zrušením předběžného opatření).⁴³ V pozdějším rozhodnutí vydaném ve skutkově podobné věci⁴⁴ ovšem Nejvyšší soud vyslovil názor, „že podání odvolání (opravného prostředku) proti usnesení insolvenčního soudu o předběžném opatření podle ustanovení § 82 odst. 2 písm. b) insolvenčního zákona nemá ve vztahu k předběžným opatřením umožněnému provedení exekuce (výkonu rozhodnutí) suspenzivní účinek. Není-li překážkou provedení exekuce (výkonu rozhodnutí) zahájení odvolacího řízení o posuzovaném předběžném opatření, nemůže mít na provedení exekuce či výkonu rozhodnutí (v posuzované věci na účinky pravomocně uděleného příklepu v dražbě nemovitosti) zpětně vliv ani výsledek odvolacího řízení, tedy i takového rozhodnutí odvolacího soudu, v důsledku něhož předběžné opatření zaniklo. Uvedený závěr dovolacího soudu bere v úvahu rovněž legitimní očekávání vydražitele, jehož právní jistotu v těchto souvislostech nelze opomenout“.⁴⁵

Fáze od zahájení dražby do udělení příklepu

Jak již bylo řečeno výše, jsou obstrukční insolvenční návrhy často podávány krátce před nařízenou exekuční dražbou, ale v takovém časovém předstihu, aby účinky zahájeného insolvenčního řízení nastaly ještě před jejím započítím. Mohou však nastat situace, kdy účinky spojené se zahájením insolvenčního řízení nastanou až v průběhu již započaté dražby. Tento problém vzniká především u dražeb elektronických, které zpravidla probíhají po delší časový úsek. Z hlediska následného postupu soudního exekutora je tato situace obtížnější, než je tomu v případě insolvenčního řízení zahájeného před započítím exekuční dražby. Postup soudního exekutora bude předně záviset na tom, zda se mu podaří skutečnost,

že v průběhu dražby nastaly účinky zahájeného insolvenčního řízení, zjistit již v průběhu dražby, nebo až poté, co po úspěšném ukončení dražby udělí vydražiteli příklep.⁴⁶ Jakým způsobem se soudní exekutor s nastalou situací vypořádá, bude dále záležet na jeho posouzení všech okolností daného případu, především charakteru dražených nemovitých věcí, počtu účastníků se dražitelů, výši složených dražebních jistot a v neposlední řadě samozřejmě, kvalita podaného insolvenčního návrhu. Po účinnosti protiřisikanózní novely se i v případě insolvenčního řízení zahájeného až v průběhu exekuční dražby nabízí možnost využít předběžného opatření dle ust. § 82 odst. 2 písm. b) InsZ. Za situace, kdy účinky zahájeného insolvenčního řízení nastanou v průběhu již započaté exekuční dražby, není ovšem příliš pravděpodobné, že by insolvenční soud stihl o předběžném opatření rozhodnout do doby, než bude dražba ukončena učiněním nejvyššího podání jedním z dražitelů. Pokud po zahájení exekuční dražby nastanou účinky spojené se zahájením insolvenčního řízení, nabízejí se dle mého názoru soudnímu exekutorovi tři, respektive čtyři, varianty řešení, s tím, že na okolnostech konkrétního případu bude záviset, kterou z nich použije.

Pokud se soudní exekutor dozví o zahájeném insolvenčním řízení v době, kdy exekuční dražba stále probíhá (dražitelé činí podání), je jeho první možností **rozhodnout o okamžitém ukončení dražby bez udělení příklepu** z důvodu nastalých účinků zahájeného insolvenčního řízení. V takovém případě soudní exekutor vrátí dražitelům jimi složené dražební jistoty a vyčká, jakým způsobem bude o insolvenčním návrhu rozhodnuto. Soudní exekutor rovněž může po ukončení dražby insolvenčnímu soudu navrhnout nařízení předběžného opatření, které by mu umožnilo překaženou exekuční dražbu znovu provést i za situace, kdy budou stále trvat účinky zahájeného insolvenčního řízení. Jestliže bude insolvenční řízení ukončeno jiným způsobem než rozhodnutím o úpadku povinného nebo bude vydáno předběžné opatření, rozhodne soudní exekutor o nařízení nového dražebního jednání (nové elektronické dražby). Podle mého názoru se v tomto případě nebude jednat o další dražební jednání ve smyslu ust. § 336m o. s. ř. a pořadí nového dražebního jednání (elektronické dražby) bude stejné, jako bylo pořadí původní překažené dražby. Vzhledem k tomu, že i v tomto případě bude mít soudní exekutor povinnost nařídit novou dražbu minimálně 30 dní předem, vidím v tomto postupu vysoký obstrukční potenciál. Za určitých okolností by bylo možné tento postup opakovat stále dokola a opět v podstatě dosáhnout zamezení exekuční dražby. Na druhou stranu však není příliš pravděpodobné, že by opakované insolvenční návrhy byly podány pokaždé v takovém okamžiku, aby

⁴³ Srov. usnesení NS ze dne 26. 11. 2015, sp. zn. 21 Cdo 5026/2014.

⁴⁴ V řešené věci bylo nařízeno předběžné opatření, na jehož základě proběhla exekuční dražba. Dražba byla úspěšná a vydražiteli byl udělen příklep. Proti usnesení o příklepu se povinný odvolal a odvolací soud usnesení o příklepu potvrdil. Následně bylo k odvolání povinného usnesení o nařízení předběžného opatření odvolacím soudem změněno tak, že se návrh na vydání předběžného opatření zamítá. Zamítnutí předběžného opatření poté použila povinná jako jeden z důvodů pro dovolání ve věci usnesení o příklepu.

⁴⁵ Srov. usnesení NS ze dne 16. 2. 2016, sp. zn. 26 Cdo 3811/2014. Podobně srov. usnesení Krajského soudu v Praze ze dne 17. 1. 2017, č. j. KSPH 64 INS 810/2017-A-9.

⁴⁶ Pokud je dražba neúspěšná, tak k žádnému konfliktu se zahájeným insolvenčním řízením zásadně nedochází.

účinky zahájeného insolvenčního řízení nastaly až v průběhu již zahájené dražby.

Podle mého názoru méně vhodnou variantou, kterou může soudní exekutor zvolit k řešení výše uvedené situace, je **přerušeni exekuční dražby** na dobu do rozhodnutí o insolvenčním návrhu. Vzhledem k tomu, že doba „do rozhodnutí o insolvenčním návrhu“ může být dlouhá v řádu dnů, týdnů ale i měsíců, jeví se mi tento způsob řešení jako nejvíce zasahující do právní jistoty dražitelů. Aniž by bylo zřejmé, zda v dražbě bude moci pokračovat, musí soudní exekutor po dobu přerušeni dražby držet složené dražební jistoty všech dražitelů. Nehledě na to, že preference dražitelů se mohou po dobu přerušeni měnit a mohou tedy o vydražení předmětné nemovité věci ztratit zájem. Pokud bude následně řízení o insolvenčním návrhu ukončeno jiným způsobem než rozhodnutím o úpadku, musí soudní exekutor dále řešit komplikované otázky spojené s pokračováním přerušeni dražby.⁴⁷ Jestliže bude na základě podaného insolvenčního návrhu rozhodnuto o úpadku povinného, rozhodne soudní exekutor o ukončení dražby bez udělení příklepu. Vzhledem k výše uvedeným komplikacím, které tato varianta přináší, si nemyslím, že by byla soudními exekutory hojně využívána.

Pokud soudní exekutor za výše popsané situace nerozhodne o ukončení nebo přerušeni dražby, může také zvolit variantu, kdy **vyčká na řádné ukončení dražby** (nechá dražitele činit podání až do chvíle, kdy bude učiněno nejvyšší podání). Po řádném ukončení dražby však soudní exekutor, vědom si účinků zahájeného insolvenčního řízení, neudělí dražiteli, který učinil nejvyšší podání, příklep. Namísto toho nejdříve insolvenčnímu soudu navrhne vydání **předběžného opatření**, kterým by mu bylo umožněno dokončit exekuční dražbu právě udělením příklepu vydražiteli.⁴⁸ Všem dražitelům vyjma toho, který učinil nejvyšší podání, soudní exekutor vrátí složené dražební jistoty. Pokud bude předběžné opatření nařízeno, vydá soudní exekutor usnesení o příklepu a činí dále kroky k dokončení exekučního prodeje. V případě, že bude návrh na nařízení předběžného opatření zamítnut, vydá soudní exekutor usnesení, v němž rozhodne tak, že se příklep neuděluje. Následně může složenou dražební jistotu vrátit také dražiteli, který učinil nejvyšší podání.

Poslední možná varianta je podobná té předešlé s tím rozdílem, že po řádném ukončení dražby soudní exekutor **udělí vydražiteli příklep a až následně navrhne**

vydání předběžného opatření, kterým by mu insolvenční soud vydání usnesení o příklepu „zpětně aproboval“ a umožnil pokračovat v dalších krocích vedoucích k dokončení exekučního prodeje. Tato varianta se pak jeví jako jediná možná za situace, kdy se soudní exekutor dozví o skutečnosti, že v průběhu exekuční dražby nastaly účinky zahájeného insolvenčního řízení, až poté, co vydal usnesení o příklepu. Posledně popsaná situace bude podle mého názoru nastávat častěji než situace předešlé, už jen z toho důvodu, že je obtížné v celém průběhu exekuční (elektronické) dražby, která mnohdy trvá i několik hodin, kontrolovat, zda náhodou nedošlo k zahájení insolvenčního řízení. Ačkoli se patrně jedná o nejčastější situaci ze všech výše uvedených, je její řešení velmi obtížné. Komplikovanost navíc zvyšuje vysoká pravděpodobnost, že takto vydané usnesení o udělení příklepu bude napadeno odvoláním s odůvodněním, že bylo vydáno v rozporu s ust. § 109 odst. 1 písm. c) InsZ. Nařízení předběžného opatření, které by mělo zpětně posvětit postup soudního exekutora při vydání usnesení o příklepu v rozporu s účinky zahájeného insolvenčního řízení, je dle mého názoru problematické. Účinky předběžného opatření působí zásadně do budoucna a je tedy obtížné přestavitelné, že by jím měly být zpětně povolovány úkony, které již byly učiněny. Zajímavým způsobem se s řešenou otázkou vypořádal Městský soud v Praze, který dospěl k závěru, že „*společnému zájmu věřitelů neodporuje, aby soudní exekutor dokončil prováděnou exekuci v tom smyslu, že se bude i v insolvenčním řízení přihlížet k dražbě provedené v den zahájení insolvenčního řízení (2. 10. 2014) a k udělenému příklepu*“.⁴⁹ Insolvenční soud tak svým předběžným opatřením přiznal účinky usnesení o příklepu vydanému za trvání účinků zahájeného insolvenčního řízení také pro insolvenční řízení. V uvedeném případě se tedy neuplatní ust. § 109 odst. 6 InsZ a k udělení příklepu se bude v insolvenčním řízení přihlížet. Dále je možné uvést jiné rozhodnutí Městského soudu v Praze, kde insolvenční soud rozhodl o nařízení předběžného opatření, kterým umožnil soudnímu exekutorovi dokončit již zahájenou exekuční dražbu za situace, kdy v jejím průběhu bylo zahájeno insolvenční řízení. Insolvenční řízení bylo v této věci zahájeno v průběhu exekuční dražby. Dražba proběhla úspěšně a dražiteli, který učinil nejvyšší podání, soudní exekutor udělil příklep (4. 4. 2017). Soudní exekutor zároveň podal k insolvenčnímu soudu návrh na nařízení předběžného opatření (4. 4. 2017), kterému insolvenční soud vyhověl tak, že soudnímu exekutorovi umožnil dokončení exekuční dražby. Nicméně ve chvíli, kdy bylo toto předběžné opatření nařízeno (7. 4. 2017), byl již insolvenční návrh pro své vady odmítnut (6. 4. 2017). Insolvenční soud ve výše uvedeném rozhodnutí mimo jiné uvádí, „*že navrhovatel předběžného opatření nijak nepochybil, když po lustraci*

⁴⁷ Například jak s dostatečným předstihem oznámit zúčastněným dražitelům pokračování v dražbě, jak dlouho bude dražba pokračovat apod.

⁴⁸ Srov. například usnesení Krajského soudu v Hradci Králové, pobočka v Pardubicích, ze dne 16. 6. 2014, č. j. KSPA 60 INS 15927/2014-A-5.

⁴⁹ Srov. usnesení Městského soudu v Praze ze dne 16. 10. 2014, č. j. MSPH 90 INS 26729/2014-A-8.

insolvenčního rejstříku řádně avizovanou elektronickou dražbu provedl“. Insolvenční soud dále odkazuje na argumentaci uvedenou ve výše zmíněném usnesení NS ze dne 4. 5. 2015, sp. zn. 26 Cdo 3544/2014, a za podstatnou okolnost pokládá skutečnost, že insolvenční návrh byl již pro své vady odmítnut.⁵⁰

Ještě složitější situace ovšem nastane, pokud navržené předběžné opatření vydáno nebude a následně dojde k rozhodnutí o úpadku. Jestliže v tomto případě nebude usnesení o příklepu napadeno odvoláním, nastane za stávající právní úpravy jen těžko řešitelná situace, a to především z pohledu vydražitele. Dle ust. § 109 odst. 6 InsZ nelze k takto vydanému usnesení o příklepu v insolvenčním řízení přihlídnout. Insolvenční řízení tedy bude dále pokračovat, jako by k vydání usnesení o příklepu nedošlo, a je možné (pravděpodobné), že předmětná nemovitá věc bude v jeho rámci „znovu“ zpeněžena. Nicméně ust. § 109 InsZ nenabízí žádný nástroj, jak takovéto usnesení o příklepu zcela odklidit, a pro soudního exekutora platí zásada vázanosti vlastním vydaným rozhodnutím.⁵¹ Zatímco tedy pro insolvenční řízení usnesení o příklepu vydané přes zákaz uvedený v ust. § 109 odst. 1 písm. c) InsZ žádnou překážku nepředstavuje, soudní exekutor je jím dále vázán a měl by stále držet dražební jistotu složenou vydražitelem. Otázka, kdy může soudní exekutor za shora popsané situace dražební jistotu vydražiteli vrátit, zůstává nevyřešena. Jsem toho názoru, že k vrácení takto zadržované jistoty by mělo dojít nejpozději v okamžiku, kdy bude zřejmé, že ji soudní exekutor již drží bez právního důvodu. Tento okamžik nastane například ve chvíli, kdy budou předmětné nemovité věci „znovu“ zpeněženy, tentokrát však v rámci insolvenčního řízení. Pokud by v posledně zmiňovaném případě bylo usnesení o příklepu napadeno odvoláním a insolvenční řízení v době rozhodování odvolacího soudu nebylo skončeno, odvolací soud by dle ust. § 336k odst. 4 o. s. ř. měl usnesení o příklepu změnit tak, že se příklep neuděluje, neboť při provedení dražby došlo k porušení zákona [konkrétně ust. § 109 odst. 1 písm. c) InsZ].

K problematice účinků zahájeného insolvenčního řízení, nastalých v průběhu exekuční dražby, se vyjádřil také Nejvyšší soud, který za použití judikatury k zákonu č. 328/1991 Sb., o konkursu a vyrovnání, (dále také jen „ZKV“), vyslovil závěr, že „považoval-li odvolací soud pro posouzení otázky, zda tu nebyla překážka spočívající v insolvenčním řízení, za relevantní okamžik zahájení dražby, je jeho závěr nesprávný... Jestliže soudní exekutor v souzené

věci v průběhu insolvenčního řízení zjišťoval, kdo se zaregistroval k dražbě, složil jistotu a učinil nejvyšší podání, a jestliže jméno této osoby zveřejnil, vyzval ty, kteří mohou podat námitky k jejich případnému podání a určil počátek a konec lhůty k podání námitek, činil úkony směřující k udělení příklepu a tedy k provedení dražby; při provádění dražby tak řečeno slovy ustanovení § 336k odst. 3 o. s. ř. došlo k porušení zákona, a to konkrétně ustanovení § 109 odst. 1 písm. c) insolvenčního zákona.“⁵² Na tomto místě lze však znovu zmínit pozdější rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 4. 5. 2015, sp. zn. 26 Cdo 3544/2014⁵³, ve kterém byla řešena otázka obdobná, tedy zda je možné případné porušení ust. § 109 odst. 1 písm. c) InsZ při udělení příklepu v exekuční dražbě dodatečně zhojit, když před rozhodnutím odvolacího soudu o odvolání proti usnesení o příklepu překážka zahájeného insolvenčního řízení odpadne (například odmítnutím insolvenčního návrhu). Nejvyšší soud se v tomto případě vyslovil pro potvrzení usnesení o příklepu.

Nutno poznamenat, že obě výše uvedená rozhodnutí Nejvyššího soudu byla vydána za situace, kdy insolvenční návrh, se kterým byly spojeny účinky zahájeného insolvenčního řízení, byl následně (před rozhodnutím odvolacího soudu) pro své vady odmítnut a v insolvenčním řízení nebylo dále pokračováno. Jiná situace by nastala, pokud by před exekuční dražbou nebo v jejím průběhu byl podán bezvadný insolvenční návrh nebo by se podařilo vady insolvenčního návrhu odstranit a insolvenční řízení by dále řádně pokračovalo.

Fáze po vydání příklepového usnesení

Úspěšná dražební fáze exekučního prodeje nemovitých věcí je zakončena vydáním usnesení, jímž je dražiteli, který učinil nejvyšší podání, udělen příklep na vydražených nemovitých věcech (usnesení o příklepu). Samozřejmě i v této fázi exekučního prodeje může dojít k zahájení insolvenčního řízení vůči povinnému. Jaké následky bude insolvenční řízení zahájené v této fázi mít, záleží na okamžiku, kdy nastanou účinky spojené s jeho zahájením, a také na skutečnosti, zda bylo vydané usnesení o příklepu napadeno odvoláním, či nikoli.

Předně může nastat situace, kdy účinky spojené se zahájením insolvenčního řízení nastanou po vydání usnesení o příklepu, ale ještě předtím, než toto usnesení nabude právní moci. Jsem toho názoru, že pokud vydané usnesení o příklepu nebude napadeno včasným opravným

⁵⁰ Srov. usnesení Městského soudu v Praze ze dne 7. 4. 2017, č. j. MSPH 89 INS 7100/2017-A-9. V této věci se ovšem nabízí otázka, jak může insolvenční soud svým předběžným opatřením omezovat účinky zahájeného insolvenčního řízení, které v době nařízení předběžného opatření již netrvají, srov. § 142 a 146 InsZ.

⁵¹ Srov. ust. § 170 odst. 1 o. s. ř. ve spojení s ust. § 254 odst. 1 o. s. ř. a ust. § 52 odst. 1 exekučního řádu.

⁵² Srov. usnesení NS ze dne 26. 6. 2013, sp. zn. 20 Cdo 3794/2012. V řešené věci bylo insolvenční řízení zahájeno v průběhu exekuční dražby. Soudní exekutor udělil vydražiteli příklep deset dní po provedení dražbě poté, co zjistil, že insolvenční návrh byl odmítnut.

⁵³ Srov. poznámku pod čarou č. 13.

prostředkem, může za této situace nabýt právní moci a způsobit všechny předpokládané následky. K obdobnému závěru dospěl rovněž Vrchní soud v Praze, který uvádí, že „se zahájením insolvenčního řízení insolvenční zákon v § 109 ani v jiném ustanovení nespojuje přerušeni či stavění běhu lhůt, s výjimkou lhůt k uplatnění práv dle třetího odstavce § 109 IZ, přičemž toto ustanovení na řešenou problematiku nedopadá. Stanoví-li tedy insolvenční zákon v § 109 odst. 1 písm. c), že výkon rozhodnutí lze nařídit nebo zahájit, nelze jej však provést, má tím především na mysli procesní úkony (obvykle rozhodnutí k tomu povolaných subjektů – například soudu či exekutora) směřující k vymožení pohledávky, neznamená to ale, že by rozhodnutí dříve vydaná (před zahájením insolvenčního řízení) nemohla nabýt právní moci, pokud například nebyla v zákonných lhůtách napadena opravnými prostředky. To je zřejmé právě z textu šestého odstavce § 109, dle něhož se k rozhodnutím a opatřením vydaným v rozporu s omezením dle odstavce 1 písm. c) nepřihlíží, tedy jen k těm, která byla vydána až poté, co nastaly účinky spojené se zahájením insolvenčního řízení, přičemž pokud by to insolvenční soud pokládal za nezbytné k naplnění účelu insolvenčního řízení, může využít svého oprávnění plynoucího z následného textu tohoto odstavce a pozastavit vykonatelnost nebo odložit právní moc rozhodnutí nebo opatření přijatých při provádění výkonu rozhodnutí nebo exekuce, leč jen u rozporných s omezeními podle odstavce 1 písm. c), která se ovšem, jak již uvedeno, připínají až k momentu zahájení insolvenčního řízení, a nikoli k rozhodnutím vydaným dříve.“⁵⁴

Opačný názor však vyslovil Nejvyšší soud ve svém starším rozhodnutí ze dne 31. 5. 2006, sp. zn. 29 Odo 332/2004, publikovaném ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod číslem 54/2007 (dále také jen „rozhodnutí č. 54/2007“), které bylo vydáno ještě za účinnosti zákona o konkursu a vyrovnání. V uvedeném rozhodnutí dospěl Nejvyšší soud k závěru, že již pouhý pokyn k doručení usnesení o příklepu učiněný poté, co nastaly účinky prohlášeného konkursu, je úkonem směřujícím k provedení exekuce [ust. § 14 odst. 1 písm. e) ZKV], a takovému doručení tedy nelze připsat žádné účinky. Pokud bylo usnesení o příklepu doručeno předtím, než nastaly účinky spojené s prohlášením konkursu, ale konkurs na majetek povinného byl následně prohlášen v průběhu odvolací lhůty proti takovému usnesení, nemůže usnesení o příklepu nabýt právní moci. V tomto úseku již dle Nejvyššího soudu nejde ani o nařízení výkonu rozhodnutí, ani o fázi provádění nařízeného výkonu rozhodnutí [dle ust. § 14 odst. 1 písm. e) ZKV se výkon rozhodnutí prohlášením konkursu nepřerušuje, pouze jej nelze

provést], ale jedná se o úsek řízení, na který dopadají (z hlediska přerušeni běhu lhůt) účinky přerušeni řízení dle ust. § 14 odst. 1 písm. c) ZKV.⁵⁵ Ačkoli v pozdějších rozhodnutích Nejvyššího soudu⁵⁶ byla výše uvedenému rozhodnutí přiznána aplikovatelnost i ve věcech, na které již dopadá právní úprava obsažená v ust. § 109 InsZ, nemyslím si, že je možné přejímat závěry tohoto usnesení beze zbytku. Nepoužitelnost závěrů rozhodnutí č. 57/2007 v řízeních vedených podle insolvenčního zákona pramení především z rozdílnosti právní úpravy obou dotčených právních předpisů. Zákon o konkursu a vyrovnání spojoval účinky dnes upravené v ust. § 109 InsZ až s prohlášením konkursu, nikoli se zahájením řízení, jako je tomu dnes. Dle ZKV se okamžikem prohlášení konkursu mimo jiné přerušují řízení o nárocích týkajících se majetku patřícího do konkursní podstaty nebo které mají být uspokojeny z tohoto majetku, ledaže jde o řízení o výkon rozhodnutí.⁵⁷ Výkon rozhodnutí (exekuce) se prohlášením konkursu nepřerušuje, nelze jej však provést.⁵⁸ V úpravě insolvenčního zákona byl účinek zákazu provedení exekuce posunut již k okamžiku zahájení insolvenčního řízení, zatímco účinek přerušeni řízení je spojen až s rozhodnutím o úpadku insolvenčního dlužníka.⁵⁹ Pokud tedy rozhodnutí č. 57/2007 vycházelo z právní úpravy, kdy oba výše uvedené účinky nastávaly v ten samý okamžik (prohlášení konkursu), nelze jeho závěry zcela aplikovat na problematiku účinků zahájeného insolvenčního řízení upravenou v ust. § 109 InsZ. I pokud bychom přistoupili na argumentaci Nejvyššího soudu, že doručování usnesení o příklepu není úsek řízení, který by byl podřaditelný pojmu řízení o výkon rozhodnutí (exekuce), a vztahoval by se na něj tedy účinek přerušeni řízení, insolvenční zákon tento účinek se zahájením insolvenčního řízení nespojuje. Účinek přerušeni řízení je v insolvenčním řízení spojen až s rozhodnutím o úpadku insolvenčního dlužníka. Z výše uvedených důvodů nelze dle mého názoru závěry Nejvyššího soudu ohledně doručování usnesení o příklepu, uvedené v rozhodnutí č. 57/2007, pouze mechanicky přejímat také pro insolvenční řízení zahájená podle insolvenčního zákona, ale je třeba zohlednit rozdílnou právní úpravu obou dotčených právních předpisů.

Odlíšná situace nastane, pokud (za jinak stejných podmínek jako v případě uvedeném výše) bude vydané usnesení o příklepu napadeno včasným odvoláním. V tomto případě se zřejmě uplatní názor zastávaný Nejvyšším soudem, a to že odvolací soud nebude moci po dobu, kdy

⁵⁴ Srov. usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 24. 9. 2014, č. j. 1 VSPH 1777/2014-A-22 ve věci sp. zn. KSUL 70 INS 17156/2014, podobně srov. také usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 9. 10. 2014, č. j. 1 VSPH 1648/2014-A-17 ve věci sp. zn. MSPH 93 INS 18201/2014.

⁵⁵ Srov. usnesení NS ze dne 31. 5. 2006, sp. zn. 29 Odo 332/2004 (R 54/2007).

⁵⁶ Srov. například usnesení NS ze dne 26. 6. 2013, sp. zn. 20 Cdo 3794/2012.

⁵⁷ Srov. ust. § 14 odst. 1 písm. c) ZKV.

⁵⁸ Srov. ust. § 14 odst. 1 písm. e) ZKV.

⁵⁹ Srov. ust. § 109 odst. 1 písm. c) a § 140a InsZ.

trvají účinky zahájeného insolvenčního řízení, o podaném odvolání věcně rozhodnout (rozuměj napadené usnesení potvrdit).⁶⁰ Odvolací soud samozřejmě i za této situace může o podaném odvolání rozhodnout, pokud zde existuje nějaký důvod (jiný než insolvenční řízení zahájené po vydání napadeného usnesení), pro který je udělení příklepu nezákonné. V takovém případě odvolací soud usnesení o příklepu změní tak, že se příklep neuděluje, a věc vrátí soudnímu exekutorovi k dalšímu řízení. Dokud však trvají účinky zahájeného insolvenčního řízení, nemůže soudní exekutor v exekučním prodeji dále pokračovat. Složitá situace zde opět nastává na straně vydražitele.⁶¹ Pokud zde nebude nějaký důvod nezákonnosti vydaného usnesení o příklepu a to nebude odklize-no odvolacím soudem, zůstává toto rozhodnutí dále v platnosti, nemůže však působit zamýšlené účinky (přechod vlastnického práva k vydraženým nemovitým věcem na vydražitele). Soudní exekutor je v této situaci opět povinen držet dražební jistotu složenou vydražitelem, a to až do chvíle, kdy bude zřejmé, že ji již drží bez právního důvodu.⁶²

Fáze od právní moci usnesení o příklepu do rozvrhu rozdělované podstaty

Ve chvíli, kdy usnesení o příklepu nabude právní moci a vydražitel doplatí nejvyšší podání, je soudní exekutor povinen vydat usnesení, kterým výtěžek dražby (rozdělovanou podstatu) rozvrhne mezi přihlášené věřitele a jiné oprávněné subjekty. Rozvrh výtěžku dražby je poslední fází exekučního prodeje nemovitých věcí. Podobně jako ve fázích předešlých mohou účinky zahájeného insolvenčního řízení nastat rovněž v této fázi. Jak již bylo uvedeno výše, rozvrh výtěžku exekuční dražby je v judikatuře českých soudů konstantě považován za jeden z úkonů, kterým je prováděna exekuce. Pokud se tedy exekuční prodej nachází ve fázi pravomocného usnesení o příklepu a vydražitel doplatil nejvyšší podání, ale zároveň nastaly účinky spojené se zahájením insolvenčního řízení, nemůže soudní exekutor již o rozvrhu výtěžku

dražby rozhodnout a musí rozdělovanou podstatu depozitovat do doby, než bude o insolvenčním návrhu rozhodnuto. V případě, že insolvenční řízení skončí jiným způsobem než rozhodnutím o úpadku, provede soudní exekutor rozvrh rozdělované podstaty. Pokud bude rozhodnuto o úpadku povinného, bude soudní exekutor dále pokračovat podle ust. § 46 odst. 7 exekučního řádu a po odpočtu svých nákladů rozhodne o vydání výtěžku dražby do insolvenčního řízení.⁶³

Pokud jde o dopady insolvenčního řízení na fázi rozvrhu výtěžku exekuční dražby, sjednotil Nejvyšší soud rozhodovací praxi soudů nižších stupňů prostřednictvím usnesení Krajského soudu v Praze ze dne 15. 12. 2004, sp. zn. 20 Co 471/2004, které bylo ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek publikováno pod číslem 86/2005 (dále také jen „rozhodnutí č. 86/2005“). Ze závěrů uvedených v rozhodnutí č. 86/2005 vyplývá, že „i když exekuční řízení již bylo ve stadiu rozvrhu, po prohlášení konkursu nemohli být oprávněny a další osoby přicházející do úvahy (včetně exekutora) z rozdělované podstaty v rámci exekučního řízení uspokojeni, neboť soud je povinen podle § 14 odst. 1 písm. e) zákona č. 328/1991 Sb., po prohlášení konkursu, vydat podstatu správci konkursní podstaty jako zpeněžený výtěžek majetku patřícího povinnému, který o ní rozhodne v konkursním řízení. Pouze v případě, že neskončí konkursní řízení rozvrhem nebo jiným použitím získaného výtěžku v rámci konkursního řízení, bude vydávaná podstata vrácena k provedení nového rozvrhového řízení v rámci exekuce“.⁶⁴ Z rozhodnutí č. 86/2005 mimo jiné také vyplývá, že „je-li konkurs na majetek povinného prohlášen po právní moci usnesení o příklepu, avšak před tím, než vydražitel zaplatí nejvyšší podání, není úkon, jímž vydražitel ve lhůtě určené v usnesení o příklepu zaplatí nejvyšší podání, úkonem, jenž by se protivil zákazu formulovanému v § 14 odst. 1 písm. e) ZKV“.⁶⁵

Jak je patrné z výše uvedeného, rozhodnutí č. 86/2005 bylo vydáno za účinnosti zákona o konkursu a vyrovnání. Nejvyšší soud se při své následné rozhodovací činnosti k závěrům uvedeným v rozhodnutí č. 86/2005 opakovaně přihlásil a přiznal jim platnost i pro výklad účinků zahájeného insolvenčního řízení dle ust. § 109 InsZ.⁶⁶ Vzhledem k tomu, že ust. § 14 odst. 1 písm. e) ZKV je obsahově shodné s ust. § 109 odst. 1 písm. c) InsZ, jsem toho názoru, že výše uvedená judikatura je použitelná

⁶⁰ Srov. usnesení NS ze dne 14. 4. 2004, sp. zn. 20 Cdo 2372/2003. Rovněž toto rozhodnutí Nejvyššího soudu bylo vydáno za účinnosti ZKV a stejně jako v případě rozhodnutí č. 57/2007 mu byla v pozdější rozhodovací praxi Nejvyššího soudu přiznána aplikovatelnost pro insolvenční řízení vedená podle insolvenčního zákona, srov. například usnesení NS ze dne 26. 6. 2013, sp. zn. 20 Cdo 3794/2012. K probírané problematice srov. také rozsudek Krajského soudu v Ostravě, pobočka v Olomouci, ze dne 16. 1. 2013, č. j. 10 ICm 354/2011-74 (v insolvenční věci sp. zn. KSOL 10 INS 12813/2010) nebo rozsudek Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 2. 10. 2012, č. j. 45 ICm 1212/2011 (v insolvenční věci sp. zn. KSHK 45 INS 14527/2010).

⁶¹ Srov. rovněž výše uvedený výklad problematiky účinků zahájeného insolvenčního řízení v průběhu exekuční dražby.

⁶² Srov. usnesení Městského soudu v Praze ze dne 8. 8. 2014, sp. zn. MSPH 94 INS 20645/2014.

⁶³ K otázce vydávání exekučního výtěžku do insolvenčního řízení a s tím spojené otázky odpočtu nákladů exekuce srov. blíže poznámku pod čarou č. 3 a zde uvedené odkazy.

⁶⁴ Srov. usnesení Krajského soudu v Praze ze dne 15. 12. 2004, sp. zn. 20 Co 471/2004 (R 86/2005).

⁶⁵ Srov. usnesení NS ze dne 31. 5. 2006, sp. zn. 29 Odo 332/2004 (R 54/2007).

⁶⁶ Srov. například usnesení NS ze dne 21. 6. 2012, sp. zn. 20 Cdo 3395/2011, usnesení NS ze dne 29. 3. 2017, sp. zn. 20 Cdo 2235/2009 nebo rozsudek NS ze dne 29. 10. 2015, sp. zn. 29 Cdo 2102/2013.

i pro insolvenční řízení vedená podle insolvenčního zákona.

Dle judikatury českých soudů však není provedením exekuce pouze rozhodnutí o rozvrhu rozdělované podstaty, ale také následné provedení výplaty rozvržených částek dle již vydaného rozvrhového usnesení.⁶⁷ Pokud tedy účinky zahájeného insolvenčního řízení nastaly až poté, co soudní exekutor rozhodl o rozvrhu rozdělované podstaty, avšak ještě předtím, než rozvržené částky oprávněným subjektům vyplatil, uplatní se výše uvedené závěry obdobně. Ačkoli zde tedy již může existovat rozhodnutí o rozvrhu, kterým je soudní exekutor vázán⁶⁸, nebude mít takové rozhodnutí za výše uvedené situace žádné účinky a soudní exekutor bude muset o rozvrhu rozhodnout znovu, tentokrát však za použití speciálního ustanovení § 46 odst. 7 exekučního řádu. Vzhledem k tomu, že smyslem insolvenčního řízení je, aby o uspokojení jednotlivých věřitelů dlužníka bylo rozhodováno v jeho rámci a nikoli v jiném řízení, jsou tyto závěry pochopitelné. Z tohoto důvodu si také nemyslím, že by mohly být úspěšné snahy o nařízení předběžného opatření, kterým by insolvenční soud umožnil soudnímu exekutorovi za trvání účinků dle ust. § 109 odst. 1 písm. c) InsZ provést rozvrh výtěžku dražby.⁶⁹

Pokud bude proti již vydanému usnesení soudního exekutora o rozvrhu rozdělované podstaty podáno odvolání a následně nastanou účinky spojené se zahájením insolvenčního řízení, nemůže za této situace odvolací soud rozhodnutí o rozvrhu potvrdit (podobně jako v případě usnesení o příklepu). Dle Nejvyššího soudu „[j]estliže soudní exekutor po právní moci usnesení o příklepu zjistí účinky zahájení insolvenčního řízení, nesmí v exekučním řízení pokračovat, a to nejen vydáním rozvrhového usnesení, ale ani jeho doručováním, případně takové rozhodnutí nemůže nabýt právní moci. Při rozhodování odvolacího soudu o odvolání proti rozvrhovému usnesení se tím rozumí, že je na odvolacím soudu, aby takové usnesení (zcela či částečně) zrušil a věc vrátil k dalšímu řízení příslušnému soudnímu exekutorovi, eventuálně jej změnil a sám ve věci v souladu s ustanovením § 46 odst. 7 ex. řádu rozhodl.“⁷⁰

Pokud jde o zánik zástavních práv, má rozhodnutí soudního exekutora dle ust. § 46 odst. 7 exekučního řádu (tzv. quasiozvrhové usnesení) obdobné účinky jako rozhodnutí o rozvrhu rozdělované podstaty dle ust. § 337h o. s. ř.⁷¹ „Vydání výtěžku zpeněžení zajištění však nemůže

být na úkor věřitele, který si svou pohledávku (na rozdíl od ostatní věřitelů dlužníka) zajistil. Proto je insolvenční správce povinen s vydaným výtěžkem zpeněžení z exekučního řízení naložit jako s výtěžkem zpeněžení majetkové podstaty. Již z R 86/2005 totiž plyne, že tvoří-li rozdělovanou podstatu výtěžek z prodeje zástavy, má oprávněný (v konkursu vedeném podle zákona o konkursu a vyrovnání) postavení zástavního věřitele (§ 28 ZKV). Pro insolvenční poměry lze tento závěr modifikovat jen tak, že oprávněný má v insolvenčním řízení postavení zajištěného věřitele, byť předmět zajištění již není ve vlastnictví povinného (dlužníka) a do majetkové podstaty náleží výtěžek zpeněžení zástavy, s nímž bude pro účely uspokojení věřitelů nakládáno, jako by ke zpeněžení zajištění došlo v insolvenčním řízení (uplatní se ustanovení § 298 a 299 insolvenčního zákona).“⁷²

Novela insolvenčního zákona účinná od 1. 7. 2017

Dne 1. 7. 2017 nabyl účinnosti zákon č. 64/2017 Sb., kterým se mění zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony, (dále také jen „akreditační novela“). Tato novelizace insolvenčního zákona přináší podstatné změny, především pokud jde o ochranu dlužníků před šikanózními věřitelskými návrhy⁷³, a dále v oblasti sepisování a podávání návrhů na povolení oddlužení.

Pokud jde o věřitelské insolvenční návrhy, je podle mého názoru nejvýraznější změnou mechanismus předběžného posouzení věřitelských insolvenčních návrhů⁷⁴ ve spojení s nově koncipovanou povinnou zálohou, splatnou spolu s podáním věřitelského insolvenčního návrhu.⁷⁵ Podle nového ust. § 100a InsZ může insolvenční soud, pokud má důvodné pochybnosti o důvodnosti věřitelského insolvenčního návrhu, rozhodnout, že takovýto návrh (ani jiné dokumenty) prozatím v insolvenčním rejstříku nezveřejní. Toto rozhodnutí musí insolvenční soud učinit do konce nejbližší následujícího pracovního dne po podání insolvenčního návrhu. Pokud insolvenční soud neshledá důvod k výše uvedenému postupu, musí o tom ve stejné lhůtě učinit záznam do spisu. Jestliže insolvenční soud rozhodne, že věřitelský insolvenční

⁶⁷ Srov. usnesení Krajského soudu v Praze ze dne 15. 12. 2004, sp. zn. 20 Co 471/2004 (R 86/2005).

⁶⁸ Srov. poznámku pod čarou č. 51.

⁶⁹ Srov. například usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 18. 1. 2017, č. j. 3 VSPH 64/2017-A-23 ve věci sp. zn. KSUL 46 INS 26938/2016.

⁷⁰ Srov. usnesení NS ze dne 18. 3. 2015, sp. zn. 21 Cdo 4599/2014.

⁷¹ Srov. například usnesení Krajského soudu v Praze ze dne 15. 12. 2004, sp. zn. 20 Co 471/2004 (R 86/2005), nebo usnesení Vrchního

soudu v Praze ze dne 18. 1. 2017, č. j. 3 VSPH 64/2017-A-23 ve věci sp. zn. KSUL 46 INS 26938/2016.

⁷² Srov. usnesení NS ze dne 30. 11. 2015, sp. zn. 29 Cdo 56/2013.

⁷³ Blíže k problematice věřitelských šikanózních insolvenčních návrhů ve světle akreditační novely srov. například STANISLAV, A. Problematika šikanózních insolvenčních návrhů. *Soukromé právo*. Praha: Wolters Kluwer, 2018, roč. 6, č. 7–8, s. 4–10. ISSN 2533-4239.

⁷⁴ Srov. ust. § 100a InsZ.

⁷⁵ Srov. ust. § 108 odst. 1 InsZ.

návrh zatím v insolvenčním rejstříku nezveřejní, může ve lhůtě 7 dnů od podání návrhu rozhodnout o jeho odmítnutí pro zjevnou bezdůvodnost.⁷⁶ Pokud insolvenční soud nerozhodne o odmítnutí věřitelského insolvenčního návrhu, musí nejpozději do dvou hodin po zahájení úředních hodin nejbližšího pracovního dne následujícího po uplynutí lhůty pro odmítnutí insolvenčního návrhu zveřejnit vyhlášku o zahájení insolvenčního řízení v insolvenčním rejstříku.⁷⁷ Ačkoli nedisponuji komplexní statistikou, jakým způsobem jednotlivé insolvenční soudy postupují při posuzování věřitelských insolvenčních návrhů, domnívám se, že následkem zavedení výše popsaného mechanismu je prodloužení doby, která uplyne od podání věřitelského insolvenčního návrhu do okamžiku, kdy nastanou účinky spojené se zahájením insolvenčního řízení. Jak dlouhá tato doba bude, záleží na tom, zda insolvenční soud shledá důvodné pochybnosti o důvodnosti insolvenčního návrhu, či nikoli. Význam této úpravy pro exekuční prodej nemovitých věcí je podle mého názoru takový, že u věřitelských insolvenčních návrhů, podaných těsně před nařízenou exekuční dražbou, je vyšší pravděpodobnost, že účinky spojené se zahájením insolvenčního řízení nestihnou nastat (pokud vůbec nastanou) dříve, než exekuční dražba úspěšně proběhne. Tímto opatřením se tedy u věřitelských insolvenčních návrhů snižuje jejich obstrukční potenciál. Nicméně je nutno poznamenat, že věřitelských obstrukčních insolvenčních návrhů je podstatně méně než návrhů dlužnických a výše popsaná novelizace tedy podle mého názoru nemá na problematiku obstruování exekučních dražeb výrazný dopad.

Další významná změna, kterou akreditační novela přinesla, se týká sepsování a podávání insolvenčních návrhů spojených s návrhem na povolení oddlužení (dále také jen „návrh na povolení oddlužení“). Nově mohou insolvenční návrh spolu s návrhem na povolení oddlužení za dlužníka sepsat a podat pouze kvalifikované osoby, kterými jsou advokáti, notáři, insolvenční správci, soudní exekutoři a tzv. akreditované osoby (dále také jen „kvalifikované osoby“). Až na výjimky uvedené v zákoně si tedy takovýto návrh již nemůže sepsat a podat sám dlužník, ale musí využít služeb výše uvedených osob. Omezena byla i výše odměny za sepsání a podání takového insolvenčního návrhu a zakotvena povinnost uplatnit tuto pohledávku v rámci insolvenčního řízení.⁷⁸ Zákonnodárce tak reagoval na praxi různých pochybných „oddlužovacích agentur a poradců“ (dále také jen „oddlužovací agentura“).

Na základě mé dosavadní praxe po účinnosti akreditační novely si troufám tvrdit, že se ne zcela naplnila očekávání

poklesu pokusů o maření exekučních dražeb dlužnickými insolvenčními návrhy. Ačkoli i v tomto případě nedisponuji žádnou komplexní statistikou, mohu z vlastní zkušenosti uvést, že pokud ke snížení počtu obstrukčních insolvenčních návrhů po účinnosti akreditační novely došlo, tak pouze minimálně a na přechodnou dobu.

Akreditační novela měla nepochybně pozitivní vliv na kvalitu podávaných návrhů na povolení oddlužení. Po účinnosti akreditační novely výrazně poklesl počet dlužnických insolvenčních návrhů odmítaných pro neodstranění vad, což bezpochyby souvisí s povinností využít služeb kvalifikovaných osob při jejich sepsování a podávání, a s odpovědností kvalifikovaných osob za bezvadnost návrhu.⁷⁹ Ze své dosavadní praxe nemohu zcela potvrdit počáteční předpoklad, že na straně advokátů nebude, vzhledem k regulované výši odměny za sepsání a podání návrhu na povolení oddlužení⁸⁰, příliš velká ochota tyto návrhy sepsovat. Pokud jde o návrhy na povolení oddlužení, setkávám se ve své praxi převážně s návrhy sepsanými právě advokáty. Menší počet návrhů na povolení oddlužení sepsaných tzv. akreditovanou osobou (s insolvenčním návrhem sepsaným soudním exekutorem nebo insolvenčním správcem jsem se doposud nesetkal) si vysvětluji zahlceností těchto osob žádostmi dlužníků. Akreditované osoby⁸¹ mají povinnost fungovat na neziskové bázi a nesmějí si za sepsání a podání návrhu na povolení oddlužení účtovat žádnou odměnu. Z tohoto hlediska je pro dlužníka bezpochyby atraktivnější využít k podání návrhu na povolení oddlužení právě akreditovanou osobu. Nicméně je pravděpodobné, že vzhledem k neziskovému charakteru akreditovaných osob a ke zvýšenému zájmu dlužníků jsou kapacity těchto osob oproti advokátům značně limitované.

Účinností akreditační novely insolvenčního zákona byla do jisté míry omezena činnost oddlužovacích agentur, domnívám se však, že některé z nich se pouze přizpůsobily a fungují dále, jen vypracované insolvenční návrhy jsou podávány jménem spolupracujícího advokáta.⁸² Dlužník vlastní nemovitou věc, která byla postižena

⁷⁹ Srov. například <http://www.ceska-justice.cz/2018/08/anketa-jak-po-roce-hodnotite-akreditační-novelu-insolvenčního-zákona/> (cit. 23. 8. 2018).

⁸⁰ Dle ust. § 390a InsZ činí maximální výše odměny za sepsání návrhu na povolení oddlužení 4 000 Kč bez daně z přidané hodnoty a v případě společného oddlužení manželů 6 000 Kč bez daně z přidané hodnoty, v odměně je zahrnuta také náhrada nákladů vynaložených v souvislosti se sepsáním a podáním návrhu.

⁸¹ Srov. ust. § 418a a násl. InsZ.

⁸² Srov. například <https://portal.justice.cz/Justice2/MS/ms.aspx?j=33&o=23&k=2375&d=359337> (cit. 06. 5. 2018); https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/dluh-oddluzeni-agentura-byznys-pelikan-robert-advokati_1805090640_gol, (cit. 23. 08. 2018); <https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/2545024-insolvenční-novela-platí-rok-oddlužovací-smejdý-ale-nezastavila-ministerstvo-chysta> (cit. 23. 08. 2018).

⁷⁶ Srov. ust. § 128a InsZ.

⁷⁷ Srov. ust. § 101 odst. 3 InsZ.

⁷⁸ Srov. ust. § 390a InsZ.

exekučním příkazem, bývá často ze strany těchto subjektů kontaktován s nabídkou „záchrany“ nemovitosti pomocí insolvenčního řízení, případně „pomoc“ těchto subjektů vyhledá sám v zoufalé snaze zachránit majetek před hrozícím exekučním prodejem. Dlužník však mnohdy není v těchto případech informován o tom, že ke zpeněžení zachraňovaného majetku v rámci insolvenčního řízení pravděpodobně stejně dojde, především pokud se jedná o předmět zajištění. Nad rámec zákonné odměny za sepsání a podání návrhu na povolení oddlužení jsou pak navíc dlužníkům ze strany oddlužovacích agentur často účtovány rovněž poplatky za různé „doprovodné služby“ související s insolvenčním řízením dlužníka.

Závěr

Exekuční prodej nemovitých věcí povinného je jedním z nejzávažnějších způsobů provedení exekuce, který výrazně zasahuje povinného nejen v majetkové sféře, ale i v jeho osobním a rodinném životě. K prodeji nemovitých věcí by měl soudní exekutor přistoupit pouze v případě, že pohledávku oprávněného nelze na povinném vymoci prostřednictvím méně invazivních způsobů provedení exekuce.⁸⁵ Z tohoto úhlu pohledu lze prodej nemovitých věcí mezi jednotlivými způsoby provedení exekuce vnímat jako určité ultima ratio. Vzhledem k mnohdy výrazně negativním dopadům na dosavadní život povinného je pochopitelné, že povinní hledají způsoby, jak zpeněžení svých nemovitých věcí zabránit nebo ho alespoň co nejvíce oddálit. Jedním z prostředků, které povinní k obstruování exekučních dražeb používají, je zneužívání účinků spojených se zahájením insolvenčního řízení. Tato praxe se v nedávné době významně rozšířila vlivem různých „oddlužovacích agentur a poradců“. Tyto subjekty si vyhledají povinného, který vlastní nemovitou věc, na níž je vedena exekuce, a pod slibem její záchrany mu nabízejí sepsání insolvenčního návrhu. Kvalita takto sepsaných návrhů není příliš vysoká, ale svůj účel zabránit exekuční dražbě splní.

Specifikem exekučního prodeje nemovitých věcí je, že se nejedná pouze o osamocený úkon soudního exekutora, ale jde o dlouhodobější proces, trvající často i déle než jeden rok. Za stávající právní úpravy může být tento proces kdykoli ve svém průběhu přerušen zahájením insolvenčního řízení vůči osobě povinného, a to nehledě na to, jaké úkony (a s jakými náklady) již byly v exekučním prodeji učiněny. Riziko, že exekuční prodej může být

v jakémkoli okamžiku narušen pouhým podáním insolvenčního návrhu, bez ohledu na kvalitu tohoto návrhu a skutečné úmysly navrhovatele, podle mého názoru výrazně narušuje právní jistotu osob uvažujících o svém zapojení do exekuční dražby a ještě více osob, které se již exekuční dražby účastní. V nejvyšší míře je pak narušena právní jistota vydražitele, který se za určitých okolností může dostat do velmi nevýhodného postavení. Do jisté míry byla problematika obstrukčních insolvenčních návrhů vyřešena zavedením možnosti suspendace účinků zahájeného insolvenčního řízení pomocí předběžných opatření. Přesto jsem však toho názoru, že ani předběžná opatření nepředstavují dostatečně pružný nástroj, který by zcela zabránil zneužívání účinků spojených se zahájením insolvenčního řízení k obstrukci exekučních dražeb. Většinu problémů, spojených se střetem insolvenčního a exekučního řízení v oblasti exekučních dražeb, by dle mého názoru bylo možné vyřešit odsunutím účinků v současnosti spojených již se zahájením insolvenčního řízení až do okamžiku rozhodnutí o úpadku dlužníka (povinného). Tímto způsobem by byla zajištěna ochrana právní jistoty a legitimního očekávání osob účastnících se exekuční dražby, zejména pak případného vydražitele. Soudní exekutor by při tomto řešení mohl i po zahájení insolvenčního řízení dokončit již připravovanou exekuční dražbu. V případě, že by následně bylo rozhodnuto o úpadku povinného (insolvenčního dlužníka), vydal by soudní exekutor výtěžek dražby do insolvenčního řízení v souladu s ust. § 46 odst. 7 exekučního řádu. Ochrana zájmu věřitelů by mohla být zajištěna tím, že by soudní exekutor nemohl do rozhodnutí o insolvenčním návrhu rozhodnout o rozdělení výtěžku dražby mezi oprávněné subjekty. Lze si také představit variantu, že soudnímu exekutorovi bude po zahájení insolvenčního řízení umožněno pokračovat v prodeji nemovitých věcí pouze za situace, kdy se exekuční prodej nachází v určité pokročilé fázi, například ve fázi vydané dražební vyhlášky. Pokud by byla tato právní úprava zavedena, klesl by dle mého názoru počet dlužnických šikanózních insolvenčních návrhů na minimum. Insolvenční návrhy by musely být podávány s dostatečným časovým předstihem a s vědomím toho, že aby bylo exekuční dražbě zabráněno, musí být o úpadku povinného opravdu rozhodnuto. Tímto způsobem by podle mého názoru také výrazně poklesla chybovost podávaných návrhů, když by návrhy musely být „myšleny vážně“ a nemusely by být podávány v časovém spěchu těsně před exekuční dražbou.

⁸⁵ Srov. ust. § 58 odst. 2 exekučního řádu.

VYBRANÉ PROBLÉMY UPLATNĚNÍ NÁKLADŮ EXEKUCE V INSOLVENČNÍM ŘÍZENÍ Z POHLEDU JUDIKATURY

Mgr. Bc. Petra Juřátková

doktorandka

Právnická fakulta Univerzity Palackého
v Olomouci

V rámci civilního procesu rozlišujeme několik druhů civilního řízení. Základním druhem civilního procesu je řízení nalézací, dalšími druhy civilního řízení jsou řízení vykonávací (exekuční¹) a insolvenční, rozhodčí řízení a řízení zajišťovací. Jednotlivá řízení kromě společných principů a institutů vykazují i určitá specifika. Některá řízení na sebe mohou (nikoliv však nutně musejí) navazovat (exekuční řízení může navazovat na řízení nalézací), jiná řízení se mohou vzájemně překrývat. Ke střetu dvou druhů řízení dochází typicky v případě insolvenčního a exekučního řízení, tedy řízení, která shodně řeší majetkoprávní situaci dlužníka (v exekučním řízení označovaného jako povinný).

Dojde-li ke střetu insolvenčního s exekučním řízením, exekuční řízení se ve smyslu ustanovení § 140a zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů (dále též „insolvenční zákon“ či „IZ“) nepřerušuje.² Podle ustanovení § 109 odst. 1 písm. c) IZ po zahájení insolvenčního

¹ Exekučním řízením (obecně, v širším slova smyslu) lze rozumět jednak výkon rozhodnutí prováděný podle zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a dále exekuční řízení v užším slova smyslu, prováděné podle zákona č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů (dále též „EŘ“). V tomto příspěvku je řeč toliko o střetu insolvenčního řízení s exekučním řízením v užším slova smyslu.

² Podle ustanovení § 35 odst. 5 EŘ exekuční řízení nelze přerušit, ledaže by tento zákon či jiný předpis stanovil něco jiného. Insolvenční zákon ovšem odlišnou úpravu neobsahuje.

řízení nelze provést exekuci (nebo výkon rozhodnutí), která by postihovala majetek ve vlastnictví dlužníka, jakož i jiný majetek, který náleží do majetkové podstaty. Takovou exekuci (eventuálně výkon rozhodnutí) ovšem lze zahájit a nařídit na rozdíl od situace, kdy již bylo rozhodnuto o úpadku dlužníka. V době, kdy trvají účinky úpadku, nelze až na výjimky (§ 203 odst. 5 IZ) exekuci (či výkon rozhodnutí), která by postihovala majetek ve vlastnictví dlužníka, jakož i jiný majetek, který náleží do majetkové podstaty, ani zahájit, ani nařídit (§ 140e IZ). Soudní exekutor tedy po zahájení insolvenčního řízení zásadně nesmí činit žádné kroky, jež by vedly k individuálnímu uspokojení věřitele mimo insolvenční řízení. Je proto ve smyslu ustanovení § 206 IZ povinen vydat do insolvenčního řízení veškerý majetek dlužníka, který v průběhu exekučního řízení zajistil. Hojně diskutovanou otázkou v této souvislosti bylo, jakým způsobem mu budou v rámci insolvenčního řízení uhrazeny náklady exekuce, jejímž provedením byl před zahájením exekuce pověřen.

Této problematice se ostatně věnovala i většina příspěvků z poslední doby zaměřená na střet insolvence s exekucí. Jejich předmětem byl zejména výklad ustanovení § 46 odst. 7 EŘ (ve znění účinném od 1. 1. 2013) ve spojení s usnesením Nejvyššího soudu ze dne 23. 10. 2014, sp. zn. 21 Cdo 3182/2014, uveřejněným pod číslem 32/2015 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek (dále též „usnesení R 32/2015“), respektive později ve spojení s nálezem Ústavního soudu ze dne 6. 9. 2016, sp. zn. IV. ÚS 378/16 (dále též „nález sp. zn. IV. ÚS 378/16“), kterým bylo dříve citované usnesení Nejvyššího soudu překonáno.⁵ Shora zmíněná rozhodnutí se týkají úhrady nákladů exekuce v rámci insolvenčního řízení, nikoliv po jeho skončení, neřeší tudíž výslovně otázku postupu soudního exekutora za situace, kdy soudní exekutor v exekučním řízení doposud ničeho nevymohl, na majetek povinného bylo zahájeno insolvenční řízení a po skončení insolvenčního řízení došlo k zastavení exekuce (k tomu srovnej nález Ústavního soudu ze dne 1. 7. 2016, sp. zn. IV. ÚS 3250/14), stejně jako se blíže nevěnují postupu soudního exekutora v případě, kdy k zastavení exekuce dojde již v průběhu insolvenčního řízení a usnesení obsahuje i akcesorický výrok o nákladech exekuce (k tomu srovnej usnesení Nejvyššího soudu ze dne 13. 4. 2016, sp. zn. 31 Cdo 1714/2013). A právě těmto situacím je věnován tento příspěvek.

Uplatnění nákladů exekuce, bylo-li v exekučním řízení něčeho vymoženo

Jak už bylo výše uvedeno, předmětem tohoto příspěvku není polemika s nálezem sp. zn. IV. ÚS 378/16, přesto je nutné jeho závěry ve stručnosti zmínit, neboť se promítají do dalších v příspěvku řešených situací.

Postup soudního exekutora ohledně vymoženého plnění a nákladů exekuce v případě, že je v průběhu exekučního řízení zahájeno insolvenční řízení a v exekučním řízení bylo něčeho vymoženo, přičemž k přijetí plnění na exekvovanou pohledávku (včetně příslušenství), tj. k provedení exekuce, došlo předtím, než nastaly účinky zahájení insolvenčního řízení (k tomu srovnej usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. 7. 2017, sp. zn. 29 Cdo 3185/2015), upravuje ustanovení § 46 odst. 7 EŘ, jehož výklad byl donedávna ovlivněn usnesením R 32/2015. Podle usnesení R 32/2015 ustanovení § 46 odst. 7 EŘ nelze aplikovat v doslovném znění. Soudní exekutor je proto povinen po zahájení insolvenčního řízení vydat do majetkové podstaty dlužníka (povinného v exekučním řízení) veškeré jím v exekuci vymožené plnění bez odpočtu nákladů exekuce a jako kterýkoliv jiný věřitel dlužníka svou pohledávku z titulu nákladů exekuce přihlásit do insolvenčního řízení. Opačný postup by vedl k nepřípustnému zvýhodnění jednoho z věřitelů úpadce, respektive insolvenčního dlužníka.⁴ Shora citované usnesení Ústavní soud ve svém nálezě sp. zn. IV. ÚS 378/16 označil za „exces“. Dospěl k závěru, že z ustanovení § 46 odst. 7 EŘ zcela jednoznačně vyplývá, že v případě střetu insolvenčního řízení s řízením exekučním si soudní exekutor smí ponechat (vymožené) náklady exekuce a do insolvenčního řízení má toliko vydat „čistý“ výtěžek exekuce (bez odečtených nákladů). S takovým výkladem autorka nesouhlasí.⁵

Závěry obsažené v nálezě sp. zn. IV. ÚS 378/16 však již byly potvrzeny nejen samotným Ústavním soudem⁶, ale i Nejvyšším soudem, který ostatně ihned po vydání

⁴ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. 10. 2014, sp. zn. 21 Cdo 3182/2014, jehož závěry byly Nejvyšším soudem konstantně respektovány – například usnesení Nejvyššího soudu ze dne 11. 5. 2016, sp. zn. 26 Cdo 5073/2015, usnesení Nejvyššího soudu ze dne 1. 6. 2016, sp. zn. 26 Cdo 5593/2015, či rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 22. 12. 2015, sen. zn. 29 ICdo 5/2014 apod. Ze shora uvedeného závěru vycházelo rovněž usnesení Nejvyššího soudu ze dne 18. 11. 2015, sp. zn. 26 Cdo 3660/2015, které ovšem bylo nálezem ÚS sp. zn. IV. ÚS 378/16 zrušeno.

⁵ K tomu viz blíže JUŘÁTKOVÁ, P. Uplatnění nákladů exekuce v insolvenčním řízení. *Bulletin advokacie*, 2017, č. 1–2, s. 25–29.

⁶ Srovnej nález Ústavního soudu ze dne 19. 9. 2017, sp. zn. V. ÚS 3629/16, nález Ústavního soudu ze dne 19. 9. 2017, sp. zn. I. ÚS 3579/15.

⁵ Autorka se této problematice věnovala v příspěvku publikovaném v *Bulletinu advokacie*, 2017, č. 1–2, s. 25–29, v němž se převážně přiklonila k argumentaci obsažené v rozhodnutí Nejvyššího soudu, byť kriticky připustila, že odůvodnění usnesení je neúplné, a navrhla vlastní řešení předmětné situace.

nálezu sp. zn. IV. ÚS 378/16 avizoval, že jej bude respektovat⁷, a tak také později učinil.⁸

Zastavení exekuce v průběhu insolvenčního řízení a akcesorický výrok o nákladech

Podle ustanovení § 109 odst. 1 písm. c) IZ (věta první) výkon rozhodnutí či exekuci, která by postihovala majetek ve vlastnictví dlužníka, jakož i jiný majetek, který náleží do majetkové podstaty, lze nařídit nebo zahájit, nelze je však provést, v opačném případě se v insolvenčním řízení k rozhodnutím a opatřením přijatým při provádění výkonu rozhodnutí nebo exekuce v rozporu s omezením podle odstavce 1 písm. c) nepřihlíží (§ 109 odst. 6 IZ věta první).

Provedením exekuce se rozumí mimo jiné i vydání příkazu k úhradě nákladů exekuce po zahájení insolvenčního řízení, neboť jde o rozhodnutí, jímž soudní exekutor určuje náklady exekuce.⁹ Na rozdíl od rozhodnutí o zastavení exekuce.

V usnesení ze dne 26. 2. 2015, sp. zn. 21 Cdo 1428/2014, uveřejněném pod číslem 68/2015 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, Nejvyšší soud sice – nutno podotknout – bez bližšího zdůvodnění uvedl, že provedením exekuce [ve smyslu ustanovení § 109 odst. 1 písm. c) IZ] se rozumí i vydání rozhodnutí o zastavení exekuce.¹⁰

V jiném svém pozdějším usnesení ze dne 13. 4. 2016, sp. zn. 31 Cdo 1714/2013, uveřejněném pod číslem 56/2017 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, ovšem Nejvyšší soud dospěl k závěru, že usnesení o zastavení exekuce není úkonem, jímž se provádí exekuce [ve smyslu ustanovení § 109 odst. 1 písm. c) IZ], ani kdyby obsahovalo akcesorický výrok o nákladech exekuce. Exekuční soud (eventuálně soudní exekutor) je tudíž oprávněn i poté, co nastanou účinky spojené se zahájením insolvenčního řízení na majetek povinného (v insolventi

dlužníka), exekuci na majetek povinného zastavit, eventuálně návrh na zastavení exekuce zamítnout, dospěje-li k závěru, že důvody pro zastavení exekuce dány nejsou. Tento závěr byl následně potvrzen například v usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. 7. 2017, sp. zn. 29 Cdo 3185/2015.

Soud, eventuálně soudní exekutor, v usnesení o zastavení rozhoduje rovněž o nákladech předmětné exekuce, a to podle pravidel obsažených v ustanovení § 89 EŘ. Zmíněné platí i tehdy, pokud již bylo o nákladech exekuce v průběhu exekučního řízení jednou rozhodnuto, typicky příkazem k úhradě nákladů exekuce. Samotný příkaz na rozdíl od usnesení o zastavení exekuce totiž nemá charakter exekučního titulu, respektive exekučním titulem je jen ve spojení s usnesením o nařízení exekuce, nyní ve spojení s pověřením, náklady jím přiznané proto nemohou být vymáhány v jiném řízení než v tom, v němž byl příkaz vydán. Nehledě na to, že po zahájení insolvenčního řízení již nelze v exekučním řízení příkaz k úhradě nákladů exekuce vydat.¹¹

Jestliže soud v usnesení o zastavení exekuce rozhodne tak, že náklady exekuce je soudnímu exekutorovi povinen nahradit povinný, přičemž usnesení o zastavení exekuce vydá za situace, kdy na majetek povinného bylo zahájeno insolvenční řízení, vyvstává otázka, jakým způsobem by tyto náklady měly být soudnímu exekutorovi povinným uhrazeny. Zjednodušeně v zásadě existují tyto možné postupy:

- 1) soudní exekutor pohledávku na nákladech exekuce přihlásí do insolvenčního řízení – tento postup však nepřichází v úvahu za situace, kdy o zastavení exekuce rozhodne až po uplynutí lhůty pro podání přihlášky (viz § 173 IZ), nehledě na to, že nekoresponduje s nálezem sp. zn. IV. ÚS 378/16;
- 2) soudní exekutor si pohledávku uspokojí postupem podle nálezu sp. zn. IV. ÚS 378/16 – podle ustanovení § 51 písm. b) EŘ oprávnění k vedení exekuce exekutorovi zaniká, jestliže exekuce byla zastavena, pohledávka na nákladech exekuce, o nichž soudní exekutor (soud) rozhodl až v rámci zastavení exekuce, tak představuje samostatnou pohledávku, kterou je třeba vymáhat odděleně od zastaveného exekučního řízení, čímž je vyloučen postup podle shora zmíněného nálezu Ústavního soudu. Soudní exekutor by musel náklady exekuce uplatnit ještě před zánikem jeho oprávnění vést příslušnou exekuci (k tomu viz níže);
- 3) soudní exekutor pohledávku na nákladech exekuce v insolventi neuplatní a bude ji vymáhat až po

⁷ ÚS označil rozhodnutí Nejvyššího soudu o exekutorech za exces, ten nálezu respektuje; ceska-justice.cz [online], 7. 10. 2016 [cit. 9. 1. 2018]. Dostupné z: <http://www.ceska-justice.cz/2016/10/us-oznacil-rozhodnutinejvyssiho-soudu-o-exekutorech-za-exces-ten-nalez-respektuje/>.

⁸ Například usnesení Nejvyššího soudu ze dne 19. 10. 2016, sp. zn. 20 Cdo 3541/2016.

⁹ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 22. 12. 2015, sen. zn. 29 ICdo 5/2014, uveřejněný pod číslem 2/2017 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, a důvody rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 30. 11. 2010, sp. zn. 25 Cdo 4802/2008, uveřejněného pod číslem 69/2011 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek.

¹⁰ Nad rámec uvedeného je vhodné zdůraznit, že usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. 2. 2015, sp. zn. 21 Cdo 1428/2014, uveřejněné pod číslem 68/2015 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, se jinak netýká střetu insolvence s exekucí. Autorka proto závěr v něm obsažený týkající se povahy usnesení o zastavení exekuce považuje za bezpředmětný.

¹¹ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 22. 12. 2015, sen. zn. 29 ICdo 5/2014, uveřejněný pod číslem 2/2017 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, a důvody rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 30. 11. 2010, sp. zn. 25 Cdo 4802/2008, uveřejněného pod číslem 69/2011 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek.

skončení insolvenčního řízení, což se však jeví problematické, pokud bude na majetek dlužníka (povinného) povoleno oddlužení [viz výklad vztahující se k nálezu Ústavního soudu ze dne 1. 7. 2016, sp. zn. IV. ÚS 3250/14 (dále též „nález sp. zn. IV. ÚS 3250/14“)].

Zastavení exekuce po skončení insolvenčního řízení a akcesorický výrok o nákladech exekuce z pohledu § 414 IZ

K zastavení exekuce může dojít nejen v průběhu insolvenčního řízení, ale rovněž i po jeho skončení. V takovém případě je třeba (opětovně) vyřešit otázku nákladů exekuce v návaznosti na insolvenční řízení, zejména pak ve spojení s ustanovením § 414 IZ, podle něhož, jestliže dlužník splní řádně a včas všechny povinnosti podle schváleného způsobu oddlužení, vydá insolvenční soud usnesení, jímž dlužníka osvobodí od placení pohledávek, zahrnutých do oddlužení, v rozsahu, v němž dosud nebyly uspokojeny, přičemž osvobození se vztahuje také na věřitele, k jejichž pohledávkám se v insolvenčním řízení nepřihlíželo, a na věřitele, kteří své pohledávky do insolvenčního řízení nepřihlásili, ač tak měli učinit (§ 414 odst. 1 a 2 IZ). Od 1. 12. 2017 insolvenční soud toto usnesení vydává i bez návrhu dlužníka. Z relevantní právní úpravy se ovšem nepodává, zda se osvobození vztahuje i na pohledávku soudního exekutora na nákladech exekuce, která mu vznikla v souvislosti se zastavovaným exekučním řízením za povinným (dlužníkem v insolvenčním řízení), či nikoliv.

V zásadě se nabízejí dvě řešení,¹² a to:

- 1) osvobození podle § 414 IZ se na pohledávku soudního exekutora na nákladech exekuce, o nichž soudním exekutorem bylo rozhodnuto až po skončení insolvenčního řízení, nevztahuje. Usnesení o zastavení exekuce obsahující akcesorický výrok o nákladech exekuce je exekučním titulem, na základě něj je možné zahájit nové exekuční řízení;
- 2) osvobození podle § 414 IZ se na pohledávku soudního exekutora na nákladech exekuce vztahuje. K tomuto závěru se ve svém nálezu sp. zn. IV. ÚS 3250/14 přiklonil i Ústavní soud.¹³

Ústavní soud ve svém nálezu sp. zn. IV. ÚS 3250/14 vyšel z tohoto skutkového stavu. V průběhu exekučního řízení bylo na základě návrhu povinného (dlužníka) na zahájení insolvenčního řízení spojeného s návrhem na povolení oddlužení zahájeno insolvenční řízení, v němž byl

později zjištěn úpadek a povoleno jeho oddlužení. Poté, co povinný splnil oddlužení, rozhodl insolvenční soud o jeho osvobození od placení pohledávek, zahrnutých do oddlužení v rozsahu, v němž dosud nebyly uspokojeny. Osvobození se přitom vztahovalo i na ty věřitele, k jejichž pohledávkám se v insolvenčním řízení nepřihlíželo, a dále na ty věřitele, kteří své pohledávky do řízení nepřihlásili, byť tak učinit měli. Po skončení insolvenčního řízení, v němž byla téměř zcela uspokojena i pohledávka vymáhaná v exekučním řízení, navrhl povinný zastavení předmětné exekuce. Na základě této skutečnosti soudní exekutor vydal příkaz k úhradě nákladů exekuce znějící na minimální (paušální) částky, tj. na odměnu ve výši 3 000 Kč, náhradu hotových výdajů ve výši 3 500 Kč (to vše plus DPH). Námitky povinného proti tomuto příkazu byly příslušným okresním soudem zamítnuty.

Ústavní soud v předmětném nálezu dospěl k závěru, že soudní exekutor v exekučním řízení nevymohl ničeho nikoliv proto, že by povinný plnil dobrovolně ještě před tím, než se o exekuci dozvěděl, nýbrž z důvodu, že v mezidobí bylo vůči povinnému zahájeno insolvenční řízení. Soudní exekutor přitom ještě před zahájením insolvenčního řízení učinil příslušné kroky směřující k vymožení pohledávky oprávněného za povinným. Náleží-li soudnímu exekutorovi minimální odměna ve výši 3 000 Kč, aniž by čehokoliv vymohl i v případě, kdy mu zaniklo pověření rozhodnutím o vyloučení nebo zastavení exekuce anebo v důsledku pověření jiného exekutora, tím spíše by mu měla náležet minimální odměna i tehdy, pokud jeho pověření nezaniklo, nýbrž mu v důsledku insolvence povinného nebylo umožněno v exekuci pokračovat. Soudní exekutor však v souladu s usnesením R 32/2015 byl povinen tuto pohledávku přihlásit do insolvenčního řízení.

Pro účely tohoto příspěvku je třeba si povšimnout, že Ústavní soud jednak přiznává soudnímu exekutorovi nárok na náklady exekuce v minimální (paušální) výši i v případě, že ničeho nevymohl (základem pro výpočet odměny soudního exekutora je nulová částka), dále neříká, jakým způsobem by soudní exekutor měl o těchto nákladech rozhodovat, zda příkazem k úhradě nákladů exekuce či usnesením o vydání výtěžku podle § 46 odst. 7 EŘ, nebo by o nich neměl vůbec rozhodovat, a v neposlední řadě odkazuje na usnesení R 32/2015, o jehož použitelnosti lze mít pochybnosti.

Pokud jde o náklady exekuce, vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. 330/2001 Sb., o odměně a náhradách soudního exekutora, o odměně a náhradě hotových výdajů správce podniku a o podmínkách pojištění odpovědnosti za škody způsobené exekutorem, (dále jen „vyhláška č. 330/2001 Sb.“) rozlišuje mimo jiné odměnu za exekuci ukládající peněžité plnění, která je zásadně odvislá od výše vymoženého plnění, a odměnu za výkon exekuční činnosti (obecně). Nález sp. zn. IV. ÚS 3250/14

¹² KACHRAMANOVÁ, L. Náklady soudního exekutora v oddlužení v kontextu aktuálního vývoje. *Právní rozhledy*, 2017, č. 17, s. 596.

¹³ JUŘÁTKOVÁ, P. Okamžik vzniku nákladů exekuce. In: *Sborník VII. ročníku vědecké konference Olomoucké dny soukromého práva*. Olomouc: Iuridicum Olomoucense, o. p. s., 2017, s. 249–269. ISBN 978-80-87382-93-6.

hovoří o obecné odměně soudního exekutora za výkon exekuční činnosti, ve vztahu k níž vyhláška předvídá situace, v nichž má soudní exekutor rovněž nárok na odměnu do 31. 3. 2017 ve výši 3 000 Kč, od 1. 4. 2017 ve výši 2 000 Kč (§ 11 odst. 3 vyhlášky č. 330/2001 Sb.). Ústavní soud však s pomocí argumentu *a maiori ad minus* (od většího k menšímu) dovedl, že jestliže má soudní exekutor ve vymezených případech, a vždy jde o situace, kdy pověření soudního exekutora zaniklo, nárok na odměnu ve výši 3 000 Kč, měl by mít na tuto nárok i tehdy, když jeho pověření nezaniklo a soudní exekutor nevydělal nic jen proto, že bylo vůči povinnému zahájeno insolvenční řízení. Pokud totiž ze zákona vyplývá, že určitý závazek nemá být vyvolán ani závažnějším skutkovým stavem, tím méně by podle argumentu *a maiori ad minus* měl být vyvolán stavem méně závažným.

Jestliže by soudní exekutor v průběhu exekučního řízení něčeho vymohl, vznikl by mu nárok na odměnu ve výši podle § 6 vyhlášky č. 330/2001 Sb. Ohledně této odměny soudní exekutor postupuje v souladu s § 46 odst. 7 EŘ ve znění nálezu sp. zn. IV. ÚS 378/16. Vyhláška č. 330/2001 Sb. výslovně neupravuje náklady exekuce pro případ, že soudní exekutor v průběhu exekučního řízení nic nevydělá a současně s tím dojde k zahájení insolvenčního řízení. Ustanovení § 11 odst. 3 vyhlášky č. 330/2001 na tento střet insolvence s exekucí nedopadá. Uvedené nelze dovést ani ze smyslu a účelu dotčeného ustanovení. Na tento případ jej rozšířil až Ústavní soud v rámci soudcovského dotváření práva. Ustanovení § 11 odst. 3 EŘ přitom nelze pokládat za ustanovení s nejasným obsahem a terminologií. Jde o výjimku z pravidla, že soudnímu exekutorovi v exekuci na peněžité plnění náleží odměna zásadně v závislosti na výši vymoženého plnění, přestože je v českém právním prostředí velmi oblíbené interpretační pravidlo, podle něhož se výjimky mají vykládat restriktivně.¹⁴

Lze Ústavnímu soudu přisvědčit, že pokud má soudní exekutor nárok na odměnu tehdy, pokud něčeho nevydělal a zaniklo mu pověření například z důvodu změny soudního exekutora, tím spíše by mu měla být odměna přiznána v posuzovaném méně závažném případě. Samotná vyhláška č. 330/2001 Sb. ostatně hovoří o odměně za výkon exekuční činnosti, nikoliv za provedení exekuce. Pokud v dané věci k výkonu exekuční činnosti prokazatelně došlo, přičemž konkrétní odměna reflektuje složitost, odpovědnost a namáhavost exekuční činnosti (zmíněné nechť posoudí insolvenční správce při přezkumu pohledávek), je podle názoru autorky namísto rozšířit odměnu soudního exekutora podle § 11 odst. 3 EŘ též na posuzovaný případ střetu insolvence s exekucí. K tomuto závěru autorka dospívá i přesto, že podle stávající

judikatury Ústavního soudu je to sám soudní exekutor, kdo nese (mimo jiné) riziko, že mu náklady exekuce nebudou vůbec uspokojeny.¹⁵ Tato argumentace založená na odpovědnosti soudního exekutora za výsledek exekučního řízení však primárně dopadá na zcela odlišnou problematiku úhrady nákladů exekuce bez tzv. přímé exekuce.¹⁶

Ustanovení § 46 odst. 7 EŘ dopadá na situace, kdy soudní exekutor vymohl alespoň část pohledávky oprávněného (věřitele v insolvenčním řízení), kterou doposud nevydal oprávněnému, v takovém případě má soudní exekutor po zahájení insolvenčního řízení povinnost vydat tzv. usnesení o vydání výtěžku insolvenčnímu správci (dále jen „usnesení o výtěžku“), jímž vyčíslí vymoženou a dosud oprávněnému nevydanou pohledávku, od níž odečte výši nákladů exekuce. Výši nákladů exekuce soudní exekutor určuje v usnesení o výtěžku, neboť – jak již bylo uvedeno výše – příkaz k úhradě nákladů exekuce nelze vydat po zahájení insolvenčního řízení. Pokud již tedy před zahájením insolvenčního řízení bylo o nákladech exekuce rozhodnuto příkazem k úhradě nákladů exekuce a výše nákladů exekuce se od vydání tohoto příkazu nezměnila, soudní exekutor při vyčíslení nákladů exekuce vychází z tohoto příkazu. Nebyl-li do zahájení insolvenčního řízení příkaz k úhradě nákladů exekuce vydán, určí soudní exekutor výši nákladů exekuce až v usnesení o výtěžku.¹⁷ Smyslem zmíněného ustanovení zřejmě není nahrazení rozhodnutí o nákladech exekučního řízení, tj. typicky příkazu k úhradě nákladů exekuce, usnesením o výtěžku. Pokud bychom připustili variantu, že usnesení o výtěžku je třeba vydat i tehdy, pokud v exekuci nebylo ničeho vymoženo, sloužilo by právě a jen k vyčíslení paušálních nákladů exekuce. Za situace, kdy insolvenční zákon připouští přihlášení nevykonatelné pohledávky, tento postup autorka považuje za spíše nadbytečný a zastává názor, že o nákladech exekuce v posuzované věci není třeba vydávat samostatné rozhodnutí (možnost procesní obrany proti těmto nákladům dlužníku zůstane zachována v rámci insolvenčního řízení).

V úvahu dále připadá vydání předběžného příkazu k úhradě nákladů exekuce. V každém příkazu musejí být náklady exekuce řádně vyčísleny a odůvodněny. Odůvodnění paušální výše náhrady hotových výdajů – byť judikatura Ústavního soudu dospívá k jinému názoru – zásadně nečiní obtíže, ty nastávají ve vztahu k odměně soudního exekutora.¹⁸ V průběhu exekučního řízení lze

¹⁵ Usnesení Ústavního soudu ze dne 2. 3. 2006, sp. zn. II. ÚS 9/06.

¹⁶ Nález Ústavního soudu ze dne 1. 3. 2007, sp. zn. Pl. ÚS 8/06.

¹⁷ JURÁTKOVÁ, P. Uplatnění nákladů exekuce v insolvenčním řízení. *Bulletin advokacie*, roč. 2017, č. 1–2, s. 25–29.

¹⁸ K tomu viz JURÁTKOVÁ, P. Okamžik vzniku nákladů exekuce. In: *Sborník VII. ročníku vědecké konference Olomoucké dny soukromého práva*. Olomouc: Iuridicum Olomoucense, o. p. s., 2017, s. 249–269, ISBN 978-80-87382-93-6, a dále nález Ústavního soudu ze dne

¹⁴ MELZER, F. *Metodologie nalézání práva. Úvod do právní argumentace*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 149.

jen těžko předvídat výsledek exekučního řízení, tj. například předpokládat, že vůči povinnému bude zahájeno insolvenční řízení a soudní exekutor bude mít nárok na odměnu podle § 11 odst. 3 EŘ ve znění nálezu sp. zn. IV. ÚS 3250/14. Vydání předběžného příkazu k úhradě nákladů exekuce by tak bylo v rozporu s principem právní jistoty a legitimního očekávání alespoň co do odměny soudního exekutora.

Otázkou zůstává, zda se na pohledávku na nákladech exekuce vztahuje osvobození podle § 414 insolvenčního zákona a dále jak by soudní exekutor měl tuto pohledávku uplatnit v insolvenčním řízení.

Nárok na náhradu nákladů soudního řízení (obecně) vzniká teprve pravomocným rozhodnutím soudu o něm, které má konstitutivní povahu. Do insolvenčního řízení přitom nelze přihlásit pohledávky, které teprve v budoucnu vzniknou, a to ani jako pohledávky vázané na smluvní či odkládací podmínky. Na tyto pohledávky se tak nemůže vztahovat osvobození od dluhů v rámci oddlužení. Ve vztahu k nákladům exekuce ovšem platí, že soudnímu exekutorovi (s určitými výjimkami, které v tomto případě nejsou relevantní) vzniká nárok na úhradu nákladů exekuce (v minimální výši) již okamžikem jeho pověření vedením exekuce, a to zásadně za povinným, aniž by v tuto chvíli bylo možné předjímat výsledek exekučního řízení.¹⁹ Smyslem a účelem insolvence je podle § 1 IZ kromě jiného uspořádání majetkových vztahů k osobám dotčeným dlužníkovým úpadkem nebo hrozícím úpadkem a má k co nejvyššímu a zásadně poměrnému uspokojení dlužníkových věřitelů (ve spojení s § 5 IZ). Oddlužení je sanační způsob řešení (hrozícího) úpadku dlužníka (povinného v exekuci), přičemž následné osvobození podle § 414 IZ je v podstatě dovršením procesu sanace. Je proto v souladu s výše uvedeným a s legitimním očekáváním dlužníka, že dluh, který vznikl a mohl tedy být v insolvenčním řízení uplatněn, v důsledku osvobození „zanikne“.²⁰

Pokud jde o postup soudního exekutora v případě uplatnění pohledávky na nákladech exekuce, nálezu sp. zn. IV. ÚS 3250/14 hovoří o „přihlášení“ pohledávky. V kontextu nálezu sp. zn. IV. ÚS 378/16 tak vytváří dojem, že za situace, kdy soudní exekutor něčeho v exekučním řízení vymohl, má pohledávka soudního exekutora na nákladech exekuce postavení privilegované pohledávky, kdežto za situace, kdy soudní exekutor v exekuci něčeho nevymůže

a soudní exekutor bude v insolvenci uplatňovat toliko „minimální“ náklady, bude se jednat o neprivilegovanou pohledávku, ohledně níž se uplatní postup podle ustanovení § 173 a násl. IZ. Byť autorka připouští možnost, že i jiný právní předpis než insolvenční zákon může některým pohledávkám přiznat privilegovaný status, z insolvenčního ani jiného zákona podle ní ovšem nevyplývá, že by povaha pohledávky soudního exekutora na nákladech exekuce byla v závislosti na vymoženém plnění odlišná. Dojem, který judikatura, ať už více či méně záměrně, vytváří, je tak mylný, což ale nemění nic na tom, že závěr, podle kterého je soudní exekutor za situace, kdy v exekučním řízení nevymůže něčeho, povinen pohledávku na nákladech exekuce přihlásit do insolvenčního řízení, je správný, a to i přesto, že nekoresponduje s argumentací obsaženou v nálezu sp. zn. IV. ÚS 378/16. Polemika s tímto nálezem však není předmětem tohoto příspěvku.

Závěr

Závěrem tohoto příspěvku autorka toliko shrnuje to, co je již patrné z výše uvedeného, že argumentaci obsaženou v nálezu sp. zn. IV. ÚS 378/16 ohledně postupu soudního exekutora při uplatňování nákladů exekuce v insolvenčním řízení nelze paušalizovat, neboť nedopadá na všechny myslitelné situace. Nevhodné je její použití v případě postupu soudního exekutora při uplatňování nákladů exekuce v insolvenčním řízení za situace, kdy v exekučním řízení doposud nebylo něčeho vymoženo, na majetek povinného bylo zahájeno insolvenční řízení a po skončení insolvenčního řízení došlo k zastavení exekuce, a dále za situace, kdy k zastavení exekuce došlo již v průběhu insolvenčního řízení a usnesení o zastavení obsahuje i akcesorický výrok o nákladech exekuce, ve vztahu k němuž i sama judikatura Ústavního soudu setrvává na argumentaci obsažené v usnesení R 32/2015. Judikatura Ústavního soudu ve spojení s judikaturou Nejvyššího soudu tak vytváří mylný dojem, že pohledávka soudního exekutora na nákladech exekuce má v závislosti na tom, zda v exekuci bylo soudním exekutorem něčeho vymoženo, či nikoliv, odlišnou povahu.

Příspěvek je dílčím výstupem grantového projektu IGA-PF-2017-013 UP v Olomouci, Právnická fakulta.

29. 7. 2009, sp. zn. II. ÚS 1540/08, nálezu Ústavního soudu ze dne 28. 11. 2013, sp. zn. I. ÚS 1787/11, nálezu Ústavního soudu ze dne 1. 3. 2007, sp. zn. Pl. ÚS 8/06, nálezu Ústavního soudu ze dne 21. 1. 2010, sp. zn. I. ÚS 2930/09, usnesení Ústavního soudu ze dne 9. 9. 2009, sp. zn. I. ÚS 1209/08, které se však váže k právní úpravě účinné do 31. 12. 2012.

¹⁹ Nálezu Ústavního soudu ze dne 1. 7. 2016, sp. zn. IV. ÚS 3250/14.

²⁰ Usnesení Ústavního soudu ze dne 22. 11. 2017, sp. zn. I. ÚS 3028/17.

OBECNÉ DOPADY NAŘÍZENÍ eIDAS DO ČINNOSTI SOUDNÍCH EXEKUTORŮ

Mgr. Libor Vaculík

právník
Exekutorská komora ČR

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 910/2014 ze dne 23. července 2014 o elektronické identifikaci a službách vytvářejících důvěru pro elektronické transakce na vnitřním trhu a o zrušení směrnice 1999/93/ES (dále jen „nařízení eIDAS“), které má za cíl mimo jiné usilovat o odpovídající úroveň bezpečnosti prostředků pro elektronickou identifikaci a služeb vytvářejících důvěru, se dle svého čl. 52 až na výjimky použije od 1. července 2016. Nařízení přineslo do stávající praxe používání elektronických podpisů a pečeti neopominutelné změny, které si tento článek klade za cíl srozumitelně vyložit.

Vzhledem k tomu, že dosavadní příslušná národní legislativa, sestávající především ze zákona č. 227/2000 Sb., o elektronickém podpisu a o změně některých dalších zákonů (zákon o elektronickém podpisu), a vyhlášky č. 378/2006 Sb., o postupech kvalifikovaných poskytovatelů certifikačních služeb, o požadavcích na nástroje elektronického podpisu a o požadavcích na ochranu dat pro vytváření elektronických značek (vyhláška o postupech kvalifikovaných poskytovatelů certifikačních služeb), byla s nařízením eIDAS v mnoha ohledech v rozporu, přijal český zákonodárce (poněkud se zpožděním) zákon č. 297/2016 Sb., o službách vytvářejících důvěru pro elektronické transakce, (dále též „prováděcí zákon“), který nabyl účinnosti dne 19. 9. 2016. Po dobu dvou let od účinnosti tohoto zákona platí výjimka umožňující českým podepisujícím subjektům i nadále využívat stávající uznávané elektronické podpisy a elektronické značky v podobě dle zákona č. 227/2000 Sb.¹, a to z důvodu, že v době přijetí prováděcího zákona nabízel odpovídající služby a produkty v České republice pouze jediný akreditovaný poskytovatel certifikačních služeb ve smyslu

¹ Srov. § 19 odst. 1 a 2 zákona č. 297/2016 Sb., o službách vytvářejících důvěru pro elektronické transakce.

nařízení eIDAS.² Toto přechodné období končí dnem 19. 9. 2018, od kterého již bude nutné při podepisování a pečetění elektronických dokumentů aplikovat pravidla nařízení eIDAS a prováděcího zákona. Dlužno podotknout, že zatímco nařízení eIDAS představuje toliko právní rámec existence, požadavků, vytváření a uznatelnosti elektronických podpisů a pečetí, prováděcí zákon na národní úrovni upravuje především, kdo a za jakých situací je povinen konkrétní typ podpisu či pečetě používat.

Kvalifikovaný elektronický podpis

Kvalifikovaným elektronickým podpisem se dle čl. 3 odst. 1 nařízení eIDAS rozumí zaručený elektronický podpis, který je vytvořen kvalifikovaným prostředkem pro vytváření elektronických podpisů a který je založen na kvalifikovaném certifikátu pro elektronické podpisy. Bližší legislativní i technické požadavky na kvalifikované certifikáty a kvalifikované prostředky jsou dále vymezeny čl. 28 a 29 ve spojení s přílohami I. a II. nařízení eIDAS, jejichž rozbor by byl nad informativní rámec tématu tohoto článku. Zjednodušeně lze podotknout, že kvalifikovaný elektronický podpis bude muset být vytvořen pomocí kvalifikovaného a certifikovaného prostředku, kterým je v současnosti v závislosti na dodavateli konkrétního řešení čipová karta nebo USB token. Nově tak již nebude možné mít kvalifikovaný certifikát pro kvalifikovaný elektronický podpis uložený v počítači, jako je tomu v současnosti. Seznam vydávaných a certifikovaných kvalifikovaných prostředků pro vytváření elektronických podpisů v České republice zveřejňuje na svých webových stránkách Ministerstvo vnitra.³ Stávajícími kvalifikovanými poskytovateli služeb vytvářejících důvěru pro elektronické transakce jsou První certifikační autorita, a. s., Česká pošta, s. p., a eIdentity, a. s. Nespornými výhodami kvalifikovaného elektronického podpisu dle nařízení eIDAS jsou oproti jeho předchůdci především rovnocennost vlastnoručnímu podpisu a vzájemná uznatelnost ve všech členských státech.⁴

Povinnost používat nový kvalifikovaný elektronický podpis ve výše uvedené podobě při podepisování elektronických dokumentů má dle § 5 prováděcího zákona od 19. 9. 2018 pouze stát, územní samosprávný celek, právnická osoba zřízená zákonem nebo právnická osoba zřízená nebo založená státem, územním samosprávným celkem nebo právnickou osobou zřízenou zákonem. Zákon tyto subjekty souhrnně označuje pojmem „veřejnoprávní

podepisující“. Vzhledem k tomu, že tímto výčtem nelze obsáhnout všechny subjekty, které vykonávají veřejnou působnost, platí povinnost používat kvalifikovaný elektronicky podpis i pro osoby výše neuvedené při výkonu jejich působnosti. Do této kategorie v rámci výkonu své působnosti (tzn. především v rámci exekuční a další činnosti⁵) spadají i soudní exekutoři, kteří tak budou počínaje dnem 19. 9. 2018 povinni podepisovat elektronické dokumenty kvalifikovaným elektronickým podpisem splňujícím výše uvedené požadavky nařízení eIDAS. Pro vyloučení veškerých pochybností lze poukázat na ustanovení čl. 3 odst. 35 nařízení eIDAS, podle něhož je elektronickým dokumentem jakýkoli obsah uchovávaný v elektronické podobě, zejména jako text nebo zvuková, vizuální nebo audiovizuální nahrávka. Soudní exekutor tedy v rámci výkonu své působnosti veškeré elektronické dokumenty musí podepisovat kvalifikovaným elektronickým podpisem.

S ohledem na výše uvedené vyvstává i otázka, jaké následky bude mít případný postup soudního exekutora, který v souvislosti s výkonem své působnosti elektronický dokument, například v podobě usnesení či exekučního příkazu, kvalifikovaným elektronickým podpisem nepodepíše. Nařízení eIDAS ani prováděcí zákon se touto problematikou nikterak výslovně nezabývají a za potenciální chybný postup osob podepisujících dle § 5 prováděcího zákona nestanoví žádné sankce či jiné postihy. Ostatně i dohledový orgán v oblasti služeb vytvářejících důvěru pro elektronické transakce, jímž je Ministerstvo vnitra⁶, má pravomoc ukládat sankce výhradně za přestupky poskytovatelů služeb vytvářejících důvěru a osob, které v rozporu s nařízením eIDAS použijí značku důvěry EU.

Vycházet je proto nezbytné z obecných pravidel právních předpisů upravujících vedení exekučního řízení. V tuzemských podmínkách se tak bude jednat především o zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, v účinném znění. Nestanoví-li zákon jinak, úkon soudu vyhotovený v listinné nebo v elektronické podobě podepisuje dle § 40b odst. 2 občanského soudního řádu předseda senátu nebo ten, kdo ho z pověření předsedy senátu nebo podle zákona učinil. Podle ustanovení § 167 odst. 2 ve spojení s § 158 odst. 1 občanského soudního řádu platí, že písemné nebo elektronické vyhotovení rozsudku (usnesení) podepisuje předseda senátu⁷. Pokud tedy elektronické dokumenty nebudou podepsány způsobem splňujícím požadavky nařízení eIDAS a prováděcího zákona, hledí se na ně, jako by nebyly podepsány vůbec. Ve vztahu k rozhodnutím (usnesením, exekučním příkazům) soudního

² Srov. důvodová zpráva k návrhu zákona č. 297/2016 Sb., o službách vytvářejících důvěru v elektronické transakce, sněmovní tisk č. 763/0, zvláštní část, k ustanovení § 5.

³ Viz <http://www.mvcr.cz/clanek/seznam-vydavanych-kvalifikovanych-prostredku-pro-vytvareni-elektronickyh-podpisu-v-ceske-republice.aspx>.

⁴ Srov. § 25 odst. 2 a 3 nařízení eIDAS.

⁵ Ve smyslu zákona č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů, v účinném znění.

⁶ Dle § 13 odst. 1 prováděcího zákona.

⁷ V podmínkách exekučního řízení se bude jednat o soudního exekutora.

exekutora pak přichází v úvahu především aplikace závěrů usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 8. 2017, sp. zn. 20 Cdo 3578/2017, podle něhož: „[n]ení-li originál rozsudku podepsán samosoudcem (předsedou senátu), rozsudek není veřejnou listinou a neobstojí jako vykonatelný exekuční titul ve smyslu ustanovení § 251 odst. 1 o. s. ř. Opis takového rozsudku nemůže být účastníkům řádně doručen, dokud není vada spočívající v absenci podpisu originálu rozsudku odstraněna. Pro účastníky řízení, popřípadě jiné osoby, jimž je v exekučním řízení ukládána povinnost, není takové rozhodnutí závazné“.

Soudní exekutor se tak, stejně jako ostatní podepisující ve smyslu § 5 prováděcího zákona, nebude moci spoléhat ani na stávající znění ustanovení § 16a odst. 1 stavovského předpisu Exekutorské komory České republiky ze dne 23. 5. 2002, kancelářský řád, ve znění účinném ke dni vyhotovení tohoto článku (dále jen „kancelářský řád“), podle kterého se písemnost exekutora vyhotovení v elektronické podobě „opatří uznávaným elektronickým podpisem exekutora nebo jeho zaměstnance, který písemnost vytvořil“. Uznávaný elektronický podpis ve smyslu předchozí právní úpravy totiž na základě shora uvedeného nebude mít účinky kvalifikovaného elektronického podpisu dle nařízení eIDAS. Způsob podepisování elektronických dokumentů upravený kancelářským řádem bude nutné upravit tak, aby splňoval aktuální požadavky právních předpisů. Do doby, než bude kancelářský řád novelizován, bude nezbytné jej interpretovat a aplikovat v souladu s nařízením eIDAS a prováděcím zákonem.

Kvalifikovaná elektronická pečeť

Písemnosti vyhotovené v elektronické podobě může soudní exekutor, vyjma rozhodnutí a podání ve věci samé, dle § 16a odst. 1 kancelářského řádu opatřit i elektronickou značkou.

Soudní exekutoři využívající stávající elektronické značky tedy budou muset vzít na vědomí a začít při výkonu své působnosti aplikovat namísto elektronických značek tzv. kvalifikované elektronické pečeti⁸, u nichž stejně jako v případě kvalifikovaných elektronických podpisů končí přechodné období dnem 19. 9. 2018. Kvalifikovanou elektronickou pečetí se rozumí zaručená elektronická pečeť, která je vytvořena pomocí kvalifikovaného prostředku pro vytváření elektronických pečetí a která je založena na kvalifikovaném certifikátu pro elektronickou pečeť.⁹ Obdobně jako u kvalifikovaných elektronických podpisů bude i kvalifikovaná elektronická pečeť muset být vytvořena kvalifikovaným prostředkem, kterým je podle seznamu zveřejněného Ministerstvem vnitra ke dni vytvoření

tohoto článku v tuzemsku pouze jediný prostředek v podobě čipové karty vydávané Českou poštou, s. p.

Právní jednání vůči soudním exekutorům v souvislosti s výkonem jejich působnosti

Osoba, která právně jedná vůči soudnímu exekutorovi v souvislosti s výkonem jeho působnosti (tj. například účastník řízení při podání návrhu), může dle § 6 odst. 1 prováděcího zákona příslušný elektronický dokument podepsat pouze uznávaným elektronickým podpisem. Uznávaným elektronickým podpisem se přitom rozumí zaručený elektronický podpis založený na kvalifikovaném certifikátu pro elektronický podpis, což popsány kritérii odpovídá dřívějším uznávaným elektronickým podpisům dle zákona č. 227/2000 Sb., odstavec 2 téhož ustanovení však zároveň přidává fikci, podle níž se uznávaným elektronickým podpisem rozumí i kvalifikovaný elektronický podpis. Osoby právně jednající vůči soudním exekutorům v rámci zákonné působnosti soudních exekutorů tak mohou elektronické dokumenty podepisovat kvalifikovaným i uznávaným elektronickým podpisem.

Totéž platí obdobně i při pečeti elektronických dokumentů, kterými se právně jedná vůči soudnímu exekutorovi v souvislosti s výkonem jeho působnosti. I v tomto případě tedy bude dle § 9 prováděcího zákona nutné použít zaručenou elektronickou pečeť založenou na kvalifikovaném certifikátu pro elektronickou pečeť nebo kvalifikovanou elektronickou pečeť.

Elektronická podání vůči soudním exekutorům však lze činit vícero způsoby. Pokud podatel soudnímu exekutorovi podání ve věci samé zašle datovou zprávou z datové schránky, která byla pro tohoto podatele zřízena, pak takové podání nemusí být elektronicky podepsáno či zapečetěno výše popsány způsoby. Uplatní se totiž tzv. fikce podpisu, neboť „[p]rocesní úkon, učiněný prostřednictvím datové schránky za podmínek uvedených v § 18 odst. 2 zák. č. 300/2008 Sb., ve znění pozdějších předpisů, osobou tam označenou, má stejné účinky jako procesní úkon učiněný písemně a podepsaný osobou, pro kterou byla zřízena datová schránka“.¹⁰ Pokud však podatel takové podání učiněné svou datovou schránkou podepíše uznávaným nebo kvalifikovaným elektronickým podpisem dle nařízení eIDAS, pak se uvedená fikce podpisu nepoužije a za podatele bude považována osoba, která svůj podpis k příslušnému elektronickému dokumentu připojila.

⁸ Srov. § 8 prováděcího zákona.

⁹ Srov. čl. 3 odst. 27 nařízení eIDAS.

¹⁰ Srov. stanovisko pléna Nejvyššího soudu ze dne 5. 1. 2017, sp. zn. PlsN 1/2015 (dostupné na www.nsoud.cz).

Další právní jednání soudních exekutorů

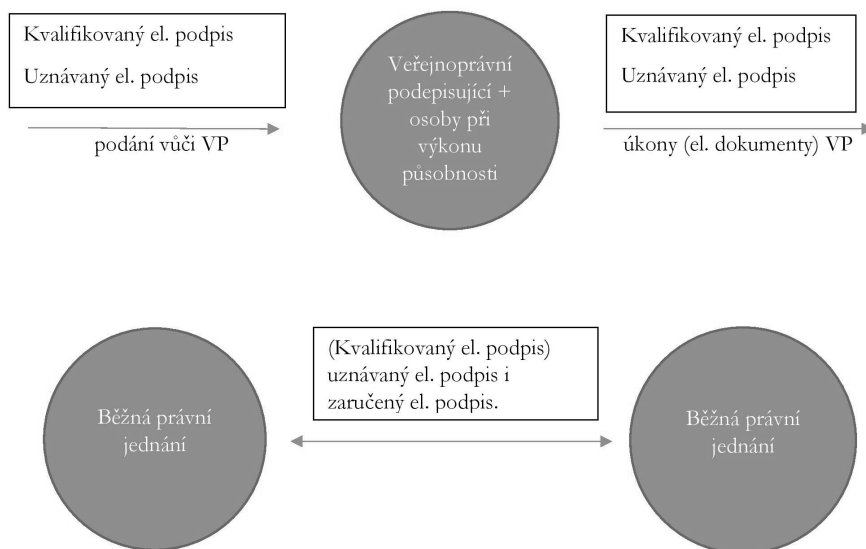
Soudní exekutor právně nejedná pouze při výkonu své zákonné působnosti; nejedná pouze v rámci svého vrchnostenského postavení. Naopak jedná i v soukromoprávním postavení jako podnikatel, který provádí správu svého vlastního majetku a dojednává kupříkladu soukromoprávní smlouvy za účelem materiálního a personálního zajištění chodu úřadu.¹¹ Pro účely podepisování elektronických dokumentů v rámci těchto běžných právních jednání¹² lze dle § 7 prováděcího zákona použít zaručený elektronický podpis, uznávaný elektronický podpis, případně jiný typ elektronického podpisu. Vzhledem k tomu, že uznávaným elektronickým podpisem se v rámci hierarchie elektronických podpisů dle § 6 odst. 2 téhož zákona rozumí i kvalifikovaný elektronický podpis, bude i tento podpis možné použít pro běžná právní jednání. Obdobně bude možné použít všechny tři typy elektronických pečetí, tj. zaručenou elektronickou pečeť, uznávanou elektronickou pečeť i kvalifikovanou elektronickou pečeť.

Závěr

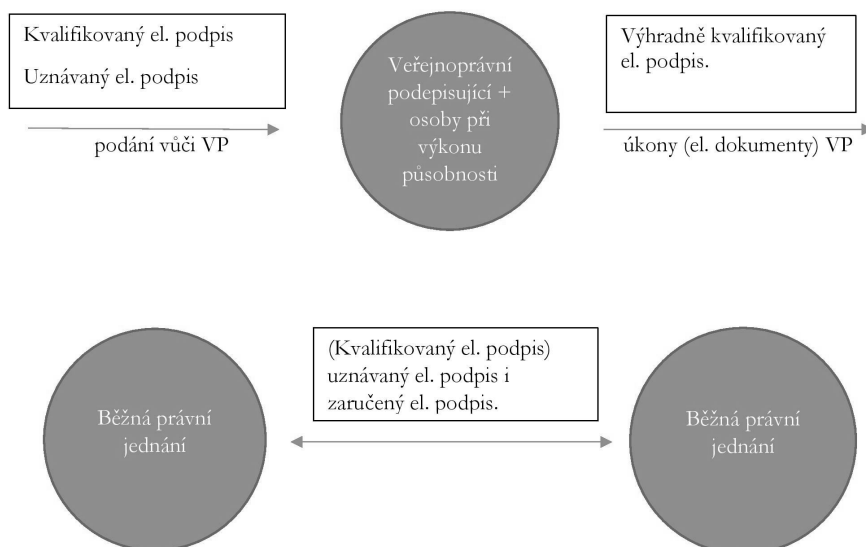
Z výše uvedeného stručného rozboru vyplývají pro praxi soudních exekutorů po 19. 9. 2018 dva zásadní požadavky. V souvislosti s výkonem své působnosti budou povinni podepisovat své elektronické dokumenty kvalifikovaným elektronickým podpisem nebo je podle situace pečeti kvalifikovanou elektronickou pečeti. S tím souvisí i nezbytná investice spočívající v nákupu kvalifikovaných prostředků pro vytváření elektronických podpisů včetně nezbytných kvalifikovaných certifikátů¹³. Druhým požadavkem

je příprava a nastavení informačních systémů soudních exekutorů tak, aby jejich elektronické podatelny dokázaly rozeznat a správně identifikovat typ elektronického podpisu na elektronických podáních. Případně bude nezbytné odpovídající proškolení pracovníků podatelny.

Stav od 19. 9. 2016 – do 19. 9. 2018

Stav po 19. 9. 2018

¹¹ K postavení soudního exekutora coby podnikatele srov. nález pléna Ústavního soudu ze dne 12. 9. 2006, sp. zn. Pl. ÚS 23/06, dále nálezy ze dne 6. 9. 2016, sp. zn. IV. 378/16, ze dne 17. 1. 2017, sp. zn. IV. 2264/16 a další.

¹² Tedy právních jednání, v nichž se neobjevuje vrchnostenský prvek v podobě výkonu zákonné působnosti subjektu, který právně jedná nebo vůči němuž se právně jedná.

¹³ Totéž platí obdobně i pro kvalifikované elektronické pečeti, budou-li využívány.

STALO SE ...

JUDr. et PhDr. Stanislav Balík

advokát
člen redakční rady Komorních listů

Privilegium odiosum

Pod názvem *Zamyšlená či nezamyšlená změna exekučního a konkursního řádu* upozornila redakce časopisu *Právník* v roce 1921 na to, „*jak často nové zákony dotýkají se zákonů dosavadních, měníce je patrně nevědomky, jen proto, že nový zákonodárce neznal předpisu dosavadního*“. Stalo se tak i v případě zákona č. 347/1920 Sb. z. a n., o akciové bance cedulové, který se v několika ustanoveních ocitl v příkrém rozporu s exekučním řádem z roku 1896. Ustanovení § 66 odst. 1 nového zákona o akciové bance cedulové podle autora „*dává příští cedulové bance do vínku privilegium odiosum*“. Zatímco podle exekučního řádu mohl schovatel cizích věcí odvrátit exekuci jejich zabením „*odvrátit pouhým svým odporem, ale cedulová banka nikoli*“. Autor uštěpačně dodal, že „*budeme-li takto pokračovati, budeme v mnohých otázkách zase šťastně tam, kde bylo Rakousko před 50 lety*“.

Protokol o výkonu exekuce

Spor mezi soudem v Haliči, který provedl mobiliární exekuci, a Vídeňským obchodním soudem, který exekuci povolil, o to, u kterého soudu má být protokol založen ve spise, řešil c. k. nejvyšší soud vynešením z 26. února 1878 č. 1688 „*v ten smysl, že původní protokol zůstati má u onoho soudu, který o výkon byl požádán, a že soud tento pouze zaslati má onomu soudu, který jej o výkon byl požádal, opis protokolu úředně stvrzený i s výkazem, že výměr exekuční doručen byl exekutu*“. Zprávu přinesl v témže roce vídeňský právnícký časopis *Juristische Blätter*, v rubrice *Dennik* o ní informoval rovněž časopis *Právník*.

Vazba pro dluhy

Podle zprávy v časopisu *Právník* hodlali prý v roce 1878 berlínští kupci podat petici, aby byla opět zavedena vazba pro dluhy. „*Odůvodnění táhne se k tomu, že prý nynější poměry nutně vyžadují, by se učinilo přítrž počínání si některých dlužníků, kteří, majíce dostatečných prostředků, přec neplatí věřitelům svým, chtějí je o peníze připraviti. Kdyby nynější stav ještě déle potrval, bude dle náhledu petentů v nedlouhé době podkopán veškerý úvěr osobní*“. Zprávu o tom, zda petice byla skutečně podána, časopis v dalších číslech nepřinesl. Jisté je, že vazba pro dluhy v oné době uzákoněna nebyla.

Z JUDIKATURY ÚSTAVNÍHO SOUDU

rubriku připravila
Mgr. Ing. Lucie Mikmeková
asistentka soudce Ústavního soudu

Prodej nemovité věci v elektronické dražbě

Usnesení sp. zn. I. ÚS 930/18 ze dne 10. 4. 2018

§ 336b, § 336o o. s. ř.

Nejvyšší soud po posouzení celé věci dospěl ve svém usnesení sp. zn. 20 Cdo 4567/2017 ze dne 30. 1. 2018 k závěru, že je přípustné, aby byla vydána dražební vyhláška prodejem nemovité věci v elektronické dražbě podle ustanovení § 336o o. s. ř. ve znění účinném od 1. 11. 2009, jestliže v téže exekuční věci již byla před účinností zákona č. 286/2009 Sb. (který zavedl možnost uskutečnění elektronické dražby nemovité věci) vydána dražební vyhláška prodejem téže nemovité věci nikoliv elektronicky (podle § 336b a násl. o. s. ř. ve znění novely č. 286/2009 Sb.), pokud dražba nemovité věci na základě dřívější dražební vyhlášky nebyla úspěšná.

Ústavní soud považuje odůvodnění napadeného rozhodnutí Nejvyššího soudu za ústavně konformní a srozumitelné a nemá důvod učiněné závěry jakkoli zpochybnovat. Ve výkladu aplikovaných právních předpisů neshledal Ústavní soud žádný náznak svévole.

Odměna exekutora ve vztahu k insolvenčnímu řízení a oddlužení

Usnesení sp. zn. II. ÚS 1077/18 ze dne 17. 4. 2018

*§ 89 exekučního řádu
§ 414 insolvenčního zákona*

Stěžovatel – soudní exekutor byl v roce 2010 pověřen provedením exekuce povinného (fyzické osoby). Stěžovatel začal provádět úkony k provedení exekuce, nicméně povinný v roce 2012 podal na sebe a manželku insolvenční návrh a s ním návrh na povolení oddlužení. Tomuto návrhu soud tentýž rok vyhověl. V důsledku toho byla exekuce vedená stěžovatelem přerušena, aniž by bylo cokoli z pohledávky oprávněného vymoženo. Stěžovatel v souladu s tehdejší judikaturou nepřihlásil do insolvence svou odměnu a náhrady nákladů v souvislosti s přerušenou exekucí; neučinil tak též proto, že

nedisponoval příkazem k úhradě nákladů exekuce. Soud v roce 2017 vzal na vědomí splnění podmínek oddlužení a zároveň povinného osvobodil od placení pohledávek zahrnutých do oddlužení, pohledávek věřitelů, k nimž se v insolvenčním řízení nepřihlíželo, a pohledávek věřitelů, kteří pohledávky do insolvenčního řízení nepřihlásili, ač tak učinit měli. Stěžovatel na základě toho rozhodl o zastavení exekuce a současně rozhodl o povinnosti povinného zaplatit stěžovateli náklady exekuce ve výši 7 865 Kč včetně DPH, neboť dle něj povinný zavinil zastavení exekuce. Nijak totiž dopředu neupozornil na podání insolvenčního návrhu, stěžovateli tím neumožnil vydat příkaz k úhradě nákladů exekuce a zabránil mu pohledávku přihlásit. Danou částku zároveň pro „jistotu“ stěžovatel označil i jako odměnu související se zastavením insolvenčního řízení.

Povinný proti výroku o nákladech v rozhodnutí stěžovatele podal odvolání a namítl, že stěžovatel měl pohledávku na náhradu nákladů exekuce přihlásit do insolvenčního řízení. Krajský soud v Ústí nad Labem odvolání vyhověl a rozhodl, že stěžovatel nemá právo na náhradu nákladů exekuce. Nejprve odmítl pokus stěžovatele spojit odměnu s úkonem zastavení exekuce, jelikož nárok vzniká v okamžiku jejího nařízení. Dále vysvětlil, proč není namístě zatížit náhradou nákladů dané exekuce oprávněného či oddluženého povinného. S odkazem na usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 21 Cdo 3182/2014 ze dne 23. 10. 2014 a náleze Ústavního soudu sp. zn. IV. ÚS 3250/14 ze dne 1. 7. 2016 dovedl, že stěžovatel měl přihlásit svou pohledávku vůči povinnému v insolvenčním řízení – nemusela být přítom ani vymahatelná ve formě příkazu k úhradě nákladů exekuce.

Klíčová námitka stěžovatele směřovala proti údajně retrospektivnímu použití judikatury Nejvyššího a Ústavního soudu. Tato byla shledána nepřesvědčivou. Sjednocování judikatury nejvyššími soudy logicky zasahuje i další právně a skutkově obdobné řešené případy a může mít zpětný dopad na situaci účastníků, kteří podobný vývoj při svém jednání neočekávali. Krajský soud však nemohl novou judikaturu vrcholných soudů svévolně neaplikovat a založit své rozhodnutí na starší judikatuře soudů, ze které vycházel stěžovatel (k přípustnosti incidentní retrospektivy judikatury srov. též náleze Ústavního soudu sp. zn. II. ÚS 1955/15 ze dne 8. 12. 2015).

Jednoduše řečeno platí, že historii nelze vrátit, a touto optikou je nutné vnímat i usnesení krajského soudu. Ten musel k odvolání povinného rozhodnout, kdo má zaplatit odměnu a náklady exekutora po úspěšném oddlužení. Pokud i sám stěžovatel uvádí, že náklady rozhodně nemůže nést oprávněný, zbývala pouze volba mezi exekutorem a povinným. Přístup, dle kterého by dlužník naplňující podmínky oddlužení musel znovu čelit pohledávkám k úhradě nákladů exekucí, které vůči němu byly nařízeny před zahájením insolvenčního řízení, by ovšem

zcela popíral účel oddlužení i ústavně konformní výklad § 414 zákona č. 182/2006 Sb., insolvenční zákon, (stejně viz náleze sp. zn. IV. 3250/14, body 25–26). Stěžovatel postupu obecného soudu vytýká nedostatek snahy nalézt spravedlivé řešení. Ústavní soud má však za to, že rozhodnutí krajského soudu v neprospěch povinného by bylo nejen *contra legem* a v rozporu s citovaným náleze, ale především nespravedlivé, neboť majetková sféra povinného by jím byla se vši pravděpodobností dotčena mnohem více než nyní v případě stěžovatele. Exekutor jako podnikatel svým zapsáním do seznamu exekutorů dává souhlas s prováděním činnosti exekutora a tím spojenými riziky, včetně toho, že ne ve všech případech dosáhne uspokojení svých zákonných nároků (srov. stanovisko pléna sp. zn. Pl. ÚS-st 23/06, bod 8; také rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ve věci Van der Mussel proti Belgii ze dne 23. 11. 1983, č. stížnosti 8919/80, případně rozsudek téhož soudu ve věci Graziani-Weiss proti Rakousku ze dne 18. 1. 2012, č. stížnosti 31950/06). Krajský soud rozhodnutí opřel o usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 21 Cdo 3182/2014, které bylo překonáno náleze sp. zn. IV. ÚS 378/16. Obsah uvedených případů byl shodný v tom, že šlo o odměnu exekutora ve vztahu k započatému insolvenčnímu řízení a oddlužení. Zároveň zde byl ale zásadní rozdíl: odměna exekutora se totiž vázala k úkonům (typicky dražbě majetku povinného), které exekutor provedl ještě před zahájením insolvenčního řízení. Nejvyšší soud rozhodl, že exekutor musí vydat insolvenčnímu správci veškerý výtěžek a své náklady přihlásit do insolvenčního řízení. Ústavní soud tento výklad odmítl a dovedl právo exekutora ponechat si z vymožené částky veškeré náklady spolu s odměnou a insolvenčnímu správci odevzdat zbytek. Právní názor z nálezu sp. zn. IV. ÚS 378/16 od té doby několikrát potvrdil v jiných řízeních Ústavní soud (srov. nálezy citované v nálezu sp. zn. IV. ÚS 3629/16 ze dne 19. 9. 2017) a přijal jej rovněž Nejvyšší soud (například usnesení sp. zn. 20 Cdo 3541/2016 ze dne 19. 10. 2016). Tuto linii judikatury lze nicméně od – v tomto řízení řešené věci – odlišit právě tím, že exekutor od povinného před zahájením insolvence určité plnění vymohl, a mohl od něj proto své náklady a odměnu odečíst.

Zohlednění dobrovolného splnění povinnosti při stanovení výše nákladů exekuce

Usnesení sp. zn. I. ÚS 3358/16 ze dne 15. 5. 2018

§ 46 odst. 6 exekučního řádu

§ 11 odst. 1, § 13 odst. 3 exekučního tarifu

Ústavní soud se ve své rozhodovací praxi ve vztahu k otázce zohlednění „dobrovolnosti“ plnění vymáhané povinnosti ze strany povinného při stanovení výše nákladů exekuce a odměny soudního exekutora zabýval

dvěma (základními) situacemi. V první řadě jde o případy, kdy povinný plnil dobrovolně mimo rámec exekučního řízení, tj. ještě předtím, než se o exekuci dozvěděl tím, že mu bylo doručeno usnesení o nařízení exekuce, respektive nově vyrozumění o zahájení exekuce. Zde Ústavní soud zaujal názor, že pokud nemohl soudní exekutor již nic vymoci, je základem pro určení jeho odměny částka nulová [srov. například nálezy sp. zn. II. ÚS 1540/08 ze dne 29. 7. 2009 (N 171/54 SbNU 175) nebo nálezy sp. zn. I. ÚS 2930/09 ze dne 21. 1. 2010 (N 13/56 SbNU 125)]. Ve druhém případě jsou postihovány situace, kdy povinný plnil až po nařízení exekuce, avšak před jejím „nuceným provedením“, jestliže toto plnění vykazuje přesto určité znaky „dobrovolnosti“. Ústavní soud při té příležitosti vyvodil, že poskytnutí plnění, tj. vymáhaného nároku včetně úhrady zálohy na snížené náklady exekuce a nákladů oprávněného povinným ve lhůtě 30 dnů ode dne doručení výzvy ke splnění vymáhané povinnosti, je třeba ocenit sníženou sazbou odměny exekutora ve výši 50 %, jak to předpokládá § 11 odst. 1 exekučního tarifu [viz nálezy sp. zn. II. ÚS 233/09 ze dne 11. 6. 2009 (N 142/53 SbNU 753), II. ÚS 1994/09 ze dne 9. 3. 2010 (N 44/56 SbNU 495)]. Právě uvedené pak a contrario znamená, že je-li plněno později, žádné snížení odměny, či dokonce její úplné vyloučení se neuplatní (viz usnesení sp. zn. III. ÚS 2289/13 ze dne 5. 6. 2014).

Nárok soudního exekutora na odměnu a náhradu hotových výdajů v plné výši není možno dle názoru Ústavního soudu zde zpochybňovat tvrzením o absenci jeho zásluh na vymožení uložené povinnosti. Je pravda, že Ústavní soud v nálezu sp. zn. Pl. ÚS 8/06 ze dne 1. 3. 2007 (N 39/44 SbNU 479; 94/2007 Sb.) konstatoval, že ústavně konformní úprava odměn exekutora by měla odrážet složitost, odpovědnost a namáhavost exekuční činnosti podle jednotlivých druhů a způsobů výkonu exekuce. Vzhledem k uvedenému Ústavní soud nepovažoval za ústavně konformní, aby do základu odměny exekutora byla zahrnuta i částka uhrazená povinným bez přímé účasti exekutora na provedení exekuce. Za ústavně nekonformní pak Ústavní soud označil též tu skutečnost, že tehdy platná právní úprava neobsahovala žádný „výchový prvek“, s jehož využitím by bylo možno ocenit, že povinný dlužník splnil sám svoji povinnost (bez přímé exekuce), byť v poslední možný moment. Na tuto výtku Ústavního soudu zákonodárce reagoval přijetím aktuálně účinné právní úpravy, dle níž je soudní exekutor povinen zaslat povinnému spolu s vyrozuměním o zahájení exekuce již vzpomínanou výzvu k dobrovolnému plnění [srov. § 46 odst. 6 exekučního řádu a § 11 odst. 1 písm. a) a § 13 odst. 3 exekučního tarifu]. Tím bylo vyhověno požadavku Ústavního soudu, aby povinnému byla poskytnuta možnost splnit vymáhanou povinnost „dobrovolně“, byť až po zahájení exekuce, a vyhnout se tak nepřiměřené majetkové újmě spočívající v povinnosti uhradit náklady exekuce v plné výši.

Na výše uvedený závěr nemá žádný vliv ani skutečnost, že povinní plnili bezprostředně poté, co bylo rozhodnuto o jejich návrhu na zastavení exekuce. Podmínky, za nichž se snižuje odměna exekutora, jsou v právním řádu jednoznačně vymezeny. Pokud se povinní rozhodli namísto „dobrovolného“ splnění povinnosti podat návrh na zastavení exekuce, v důsledku čehož marně uplynula lhůta stanovená ve výzvě soudního exekutora, nutně se vystavili riziku ztráty benefícia spočívajícího v možnosti hradit sníženou odměnu. Na zmíněný „výchový prvek“ odměňující „dobrovolné“ splnění je totiž nutno nahlížet i z hlediska ochrany zájmů oprávněného. Z tohoto pohledu lze stěží považovat za dobrovolné plnění, jestliže se povinní provedení exekuce (neúspěšně) brání, což má za následek, že pohledávka oprávněného je uspokojena až s více než půlročním odkladem.

Předvídatelnost soudního rozhodování; přiměřenost výše náhrady nákladů exekuce

Nálezy sp. zn. II. ÚS 186/17 ze dne 29. 5. 2018

*§ 66 odst. 6, § 87, § 88 exekučního řádu
§ 157 odst. 2, § 170 o. s. ř.*

Okresní soud nejprve zrušil příkaz k úhradě nákladů exekuce, neboť dospěl k závěru, že v dané věci se uplatní stanovisko občanského a obchodního kolegia Nejvyššího soudu sp. zn. Cpjn 200/2005 ze dne 15. 2. 2006, podle kterého pohledávka exekutora na náhradu nákladů exekuce se při exekuci prodejem nemovitostí uspokojí v rozvrhu rozdělované skutkové podstaty ve „třetí skupině“, a exekutor proto neměl svoji odměnu uspokojovat v první skupině, jak učinil v rozvrhovém jednání. Z uvedeného okresní soud dovodil, že pokud by exekutor respektoval danou judikaturu, vůbec by uvedené nemovitosti nedražil, neboť mu muselo být z listu vlastnictví, v němž byly prodávané nemovitosti zapsány, jasné, že na nemovitosti povinné vážnou zástavní práva pro vysoké částky s lepším pořadím, než je zbytek vymáhané pohledávky. Proto podle vysloveného právního názoru okresního soudu neměl exekutor na odměnu z prodeje nemovitostí povinné nárok. Okresní soud nadto nepovažoval za spravedlivé, respektive zdály se mu přemrštěné, rovněž náklady za inzerci (celostránková inzerce předmětné dražby v odborném ekonomickém měsíčníku Konkurs a vyrovnání) ve výši 33 333,33 Kč.

Při opakovaném rozhodování o námitkách proti posléze vydanému příkazu k úhradě nákladů exekuce okresní soud výše zmíněné právní názory již ovšem nezohlednil. Postup, kdy okresní soud ignoruje své předchozí závěry v témže sporu (byť jde o rozhodnutí jiného samosoudce), není podle Ústavního soudu slučitelný s obsahem hlavy páté Listiny a z ní vyvěrajících imperativů v oblasti předvídatelnosti soudního rozhodování.

Podle ustanovení § 170 o. s. ř. je soud vázán usnesením, jakmile je vyhlášen, popřípadě jakmile bylo doručeno, anebo není-li nutno je doručovat, jakmile bylo vyhotoveno; výjimku tvoří jen ta usnesení, jimiž se upravuje vedení řízení (§ 170 odst. 2 o. s. ř.). Tato vázanost se, inter alia, projevuje též v tom, že tentýž okresní soud je povinen respektovat právní názor, který v téže věci vyslovil dříve, a má-li se od něj z relevantních důvodů odchýlit (například podstatná změna v obsahu skutkového základu, která zapříčinila vlastní neaplikovatelnost takového dříve vysloveného právního názoru), musí takový postup odpovídajícím způsobem odůvodnit. K tomu Ústavní soud podotýká, že i kdyby uvedený princip vázanosti soudu vlastním rozhodnutím nebyl explicitně upraven v zákoně, bylo by lze jeho existenci dovodit z ústavních principů a zásad materiálního právního státu ovládajících fungování moci soudní *lato sensu* (srov. usnesení Ústavního soudu sp. zn. II. ÚS 1688/10 ze dne 9. 10. 2012).

Náklady exekuce, je-li plnění vymoženo nezákonným způsobem

Usnesení sp. zn. I. ÚS 1298/15 ze dne 19. 6. 2018

§ 89 exekučního řádu

Okresní soud k návrhu stěžovatele – povinného a jeho manželky částečně zastavil exekuci co do jejího provedení příkázáním pohledávky z účtu manželky povinného. Okresní soud s ohledem na přechodná ustanovení zákona shledal, že v rozhodné době nebylo možné tímto způsobem exekuci provádět. Následně soudní exekutor vydal příkaz k úhradě nákladů exekuce, jímž povinnému uložil povinnost uhradit náklady exekuce. Proti tomuto příkazu povinný podal námitky. Podle jeho mínění bylo plnění vymoženo nezákonným způsobem, příkázáním pohledávky z účtu jeho manželky, nelze je tedy považovat za základ pro výpočet nákladů exekuce. Okresní soud ovšem příkaz exekutora potvrdil. Dospěl k závěru, že k vymožení částečného plnění a jeho odevzdání oprávněné došlo ještě před podáním návrhu na částečné zastavení exekuce. Dlužné plnění bylo tedy v exekuci částečně vymoženo, na čemž nemůže nic změnit ani skutečnost, že konkrétní způsob provedení exekuce byl později shledán nezákonným.

Ústavní soud ve věci konstatoval, že neplnil-li povinný dobrovolně podle pravomocného a vykonatelného soudního rozhodnutí (což v řízení nebylo zpochybněno), je zřejmé, že obecná povinnost uhradit náklady nuceného vymáhání zasahuje do jeho práv z ústavně akceptovatelného důvodu [nálezn sp. zn. Pl. ÚS 8/06 ze dne 1. 3. 2007 (N 39/44 SbNU 479; 94/2007 Sb.)]. K vymožení částečného plnění došlo na základě zákonně nařízené exekuce, která však byla provedena způsobem v té době nepřipustným. Za toho stavu byl hlavní účel exekuce (v části splněn v důsledku činnosti exekutora. Nad rámec sdělení, že exekutoru nenáleží náklady řízení, povinný nepředložil vlastní řešení takové situace; je přitom zřejmé, že dobrovolné vrácení nákladů řízení a plnění vymoženého nezákonným způsobem exekuce do rukou manželky povinného by vedlo k pokračování exekuce vůči povinnému a exekutor by opět měl právo na odměnu a náhradu hotových výdajů. Nejinak tomu je i pro případ, že by se manželka povinného domohla vrácení vymoženého plnění a nákladů řízení soudní cestou z titulu bezdůvodného obohacení (což se podle sdělení povinného částečně stalo). Zásadní otázka povinnosti uhradit náklady exekuce tak závisela především na tom, do jaké míry povinný bude plnit vymáhanou povinnost sám, a pokud tak neučiní, zda se vypořádá s manželkou, která nedobrovolně plnila za něho. Rozhodl-li okresní soud za tohoto stavu, že exekutor má právo na náhradu nákladů exekuce (respektive že jeho rozhodnutí není nezákonné), nelze dospět k závěru, že by tím bylo zasaženo do podstaty ústavně zaručených práv a svobod povinného.

Namítal-li povinný, že proti němu může být táž pohledávka vymáhána dvakrát (bude-li původně vymožené plnění vráceno jeho manželce), ani v tom nelze shledat zásah do podstaty jeho vlastnického práva či práva na soudní ochranu. Jak totiž plyne ze spisu i samotné argumentace povinného, táž pohledávka proti němu může být vymáhána podruhé, protože ji v době vydání napadeného rozhodnutí nezaplátil – nedobrovolně ji uhradila jeho manželka. Opakované vymáhání tedy nepovede k dvojímu zaplacení jednoho dluhu povinného, ale k jeho prvnímu zaplacení po právu. Jinou otázkou pak je, zda v případě pokračování exekuce náleží exekutoru dvojí náhrada nákladů za úkony, které musel pro nezákonnost opakovat. Tato otázka však souvisí s případným pokračováním exekuce, nikoliv s rozhodnutím napadeným ústavní stížností.

JUDIKATURA V EXEKUČNÍCH VĚCECH

Mgr. David Hozman

exekutorský kandidát
soudní exekutorky JUDr. Jany Tvrdkové
Exekutorský úřad Praha 4

1. Exekuční titul

usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 25 Cdo 2467/2017 ze dne 8. 3. 2018

k ustanovení § 40 exekučního řádu

Požadavek, aby výrok rozsudku ukládajícího provedení stavebních úprav pozemku zahrnoval projekt nebo jinou stavební dokumentaci, není kladen jako nezbytná náležitost pro vykonatelnost soudního rozhodnutí.

Za vhodné a přiměřené opatření k odvrácení hrozící újmy nelze považovat opravu či úpravu věci (pozemku), k níž rušiteli nenáleží vlastnické či obdobné právo.

2. Procesní nástupnictví

usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 20 Cdo 4691/2017 ze dne 14. 2. 2018

*k ustanovení § 36 odst. 5 exekučního řádu
a § 107a občanského soudního řádu*

Ani z rozhodné právní úpravy výkonu rozhodnutí (exekuce) a ani z ustanovení práva hmotného, která se vážou k postoupení pohledávky, neplyne, že by k platnému převodu práva, a tím ztrátě legitimace oprávněného vést exekuci poté, co byl výkon rozhodnutí pravomocně nařízen, musela být smlouva o postoupení pohledávky vydána nebo ověřena státním orgánem nebo notářem, a tím logicky stejně tak není žádného důvodu, aby exekuční soud nepřihlížel i k další, následné smlouvě o postoupení pohledávky z postupníka na postupitele, byť by se stejně tak nevyznačovala úředně ověřenými podpisy, a jen z tohoto formálního důvodu ji nepovažoval za průkaznou co do skutečnosti opětovného postoupení pohledávky (a tím opětovného nabytí aktivní legitimace oprávněného).

Ujednání oprávněného (postupitele) a postupníka, kterým sice dojde k postoupení exekvované pohledávky, leč které je posléze zrušeno a které je situováno jen v poměrech

„soukromého“ vztahu těchto subjektů smluv, není logicky způsobil nalézt efektivní průmět do poměrů exekučních, nevyšlo-li jinak v exekučním řízení najevo.

3. Společné jmění manželů

usnesení Městského soudu v Praze sp. zn. 14 Co 456/2017 ze dne 9. 2. 2018

*k ustanovení § 42 exekučního řádu
a § 262b odst. 1 občanského soudního řádu*

Okolnost, zda smlouva o manželském majetkovém režimu se svým obsahem nebo účelem dotýká práv třetích osob, a nemá tedy vůči nim právní účinky (ustanovení § 719 odst. 2 občanského zákoníku), zkoumá exekuční soud k námitce oprávněného (třetí osoby) i v řízení o návrhu manžela povinného na zastavení exekuce dle § 262b odst. 1 občanského soudního řádu.

Poznámka autora rubriky:

Zajímavé jsou v tomto konkrétním případě zejména oprávněným předložena skutková tvrzení, podle nichž to byl povinný, kdo bydlel dříve v obecním bytě (postiženém exekucí), a z tohoto důvodu mu svědčilo právo byt privatizovat. Aby se vyhnul možnému postižení bytu v exekuci, byt privatizovala manželka povinného. K těmto skutkovým tvrzením odvolací soud uvedl následující:

Pokud v tomto případě namítá oprávněná, že uzavření předmanželské smlouvy mělo vést k odklonění majetku povinného, aby nedošlo k uspokojení věřitelů povinného (tedy i oprávněné), míří tento argument oprávněné přímo na ustanovení § 719 odst. 2 občanského zákoníku. Pokud by byla účelovost jednání povinného a jeho snoubenky při uzavírání předmanželské smlouvy prokázána, byla by smlouva vůči oprávněné ze zákona neúčinná a oprávněná by mohla být v exekuci uspokojena i z majetku, který by byl součástí společného jmění manželů, jako by předmanželská smlouva uzavřena nebyla.

4. Provedení exekuce

usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 20 Cdo 3165/2017 ze dne 5. 3. 2018

k ustanovení § 58 exekučního řádu

Pokud se týče posouzení důvodů pro zastavení exekuce s ohledem na požadavek vhodnosti jejího vedení, ustanovení § 58 odst. 2 exekučního řádu stanovuje pořadí, v jakém je třeba využít jednotlivých způsobů provedení exekuce pro peněžité plnění za předpokladu, že to nebrání účelu exekuce (tedy vymožení pohledávky oprávněného). K využití v pořadí dalších způsobů není třeba

vyčerpat způsoby předchozí, je-li zřejmé, že nemohou postačovat k vymožení pohledávky (nevedly by v přiměřené době k úplnému uspokojení pohledávky), takovým případem je i situace, kdy lze s vysokou pravděpodobností očekávat, že náklady na jejich provedení budou převyšovat jejich výtěžek.

Při posuzování vhodnosti vedení exekuce je případný nepoměr výše pohledávky a ceny nemovité věci pouze jedním z kritérií. Skutečnost, že cena nemovité věci povinného, z jejíhož prodeje má být oprávněný uspokojen, značně přesahuje výši vymáhané pohledávky s příslušenstvím, sama o sobě nepostačuje k závěru, že zvolený způsob provedení exekuce prodejem nemovité věci je zřejmě nevhodný, jestliže pohledávku nelze buďto vůbec, nebo v přiměřené době uspokojit jiným způsobem. Nevyžaduje se, aby rozhodnutí o způsobu provedení exekuce prodejem nemovité věci předcházela neúspěšná či jen částečně úspěšná exekuce jiným způsobem, například prodejem movitých věcí.

5. Prodej nemovité věci

usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 20 Cdo 4095/2017 ze dne 27. 2. 2018

k ustanovení § 337b odst. 5 a § 337g občanského soudního řádu (ve znění platném do dne 31. 12. 2012)

Není-li námitka promlčení vznesena v soudním řízení o základu uplatňovaného práva a mezitímní rozhodnutí nabylo právní moci, nemůže být již vznesena v následném řízení o výši (rozsahu) práva. O obdobnou situaci se jedná v řízení o výkon rozhodnutí (exekuce) prodejem nemovité věci, které je rozděleno do několika relativně samostatných fází, v nichž se řeší vymezený okruh otázek, přičemž pravomocné rozhodnutí, jímž je ukončen určitý úsek, je předpokladem pro další pokračování v řízení.

Námitka promlčení vznesená žalovaným v průběhu soudního řízení je jednostranný, výslovný a adresný právní úkon, jenž působí, že promlčené právo nelze uplatnit, avšak věřitelovo právo trvá jako součást tzv. naturální obligace. Námitkou promlčení se účastník dovolává právní skutečnosti. Nejde o tvrzení skutečností rozhodných pro právní posouzení věci (tzv. skutkové tvrzení), nýbrž jde o uplatnění práva dovolat se promlčení.

K promlčení se nepřihlíží z úřední povinnosti, tj. bez toho, že by byla vznesena námitka promlčení. Soud ani nemá povinnost poučit o právu vznést námitku promlčení, neboť tato námitka má hmotněprávní povahu, respektive hmotněprávní důsledky. Pokud by se tak stalo, došlo by k porušení zásady rovnosti účastníků řízení a zároveň k narušení neustranného a objektivního přístupu soudu vůči procesním stranám.

Právo vznést námitku promlčení žádný hmotněprávní ani procesní předpis sice nekoncentruje do určitého stadia řízení, avšak z povahy námitky promlčení plyne, že ji lze uplatnit (kdykoli v průběhu řízení) až do právní moci rozhodnutí o věci, tedy i v rámci odvolacího řízení. Současně však též platí, že není-li námitka promlčení vznesena v soudním řízení o základu uplatňovaného práva a mezitímní rozhodnutí nabylo právní moci, nemůže být již vznesena v následném řízení o výši (rozsahu) práva¹.

6. Postižení účasti povinného v družstvu

rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 20 Cdo 3746/2016 ze dne 1. 8. 2017

k ustanovení §267 a 320aa a násl. občanského soudního řádu

Družstvo nemůže družstevní podíl nabýt; proto nemůže být ani aktivně legitimováno k podání žaloby o vyloučení družstevního podílu povinného z exekuce. Z tohoto důvodu není třeba se zabývat otázkou možnosti vyloučení člena družstva po pověření soudního exekutora vedením exekuce.

Družstevní podíl ve smyslu ustanovení § 595 zákona o obchodních korporacích představuje práva a povinnosti člena plynoucí z členství v družstvu, každý člen může mít pouze jeden družstevní podíl. Družstevní podíl je vlastnictvím člena družstva, nikoliv vlastnictvím družstva. Pokud družstevní podíl nepřechází v důsledku převodu či přechodu, pak vždy zaniká.

Soudy v předcházejícím řízení řešily též otázku, zda lze vyloučit z bytového družstva člena, jehož družstevní podíl byl exekučně postižen. Z podaného odůvodnění lze zdůraznit toto:

Zánikem členství povinného v družstvu zanikla všechna jeho členská práva a povinnosti v družstvu, a to podle ustanovení § 734 odst. 3 věty první zákona o obchodních korporacích. Právní úprava družstva, obsažená v ustanovení § 552 a násl. zákona o obchodních korporacích, neobsahuje ustanovení obdobné ustanovení § 212 odst. 1 a 3 zákona o obchodních korporacích, podle něhož podíl společníka ve společnosti s ručením omezeným, jehož účast zanikla jinak než převodem podílu, se považuje za uvolněný podíl, s nímž nakládá společnost jakožto zmocněnec původního společníka. Úprava družstev institut uvolněného podílu nezná, neboť povaha členství

v družstvu uvolnění družstevního podílu vylučuje; ustanovení § 212 a násl. zákona o obchodních korporacích proto nelze na družstva použít ani analogicky. Pokud družstevní podíl nepřechází – v důsledku převodu nebo přechodu – na singulárního nebo univerzálního sukcesora dosavadního člena, pak vždy zaniká.

Pro exekuční řízení platí, že postižením členského podílu k družstvu exekučním příkazem zaniká účast tohoto člena družstva v družstvu. Účast povinného v družstvu zaniká právní mocí exekučního příkazu, kterým bylo provedení exekuce postižením jeho členského podílu nařízeno, nejdříve však nastanou-li skutečnosti podle ustanovení § 52 odst. 3 exekučního řádu. V souzené věci exekuční příkaz nabyl právní moci dnem 25. 7. 2014; to umožňuje věřitelům, již vedou exekuční řízení, těžit z majetkové účasti člena v družstvu.

rozsudek Nejvyššího soudu 27 Cdo 5168/2017 ze dne 29. 3. 2018

k ustanovení § 320ab odst. 8 občanského soudního řádu

Při určení výše vypořádacího podílu bytové družstvo zásadně musí přihlídnout ke skutečné (tržní) hodnotě členského podílu bývalého člena družstva tak, aby mezi touto tržní hodnotou a výší vypořádacího podílu nebyly neodůvodněné rozdíly.

Členský podíl v bytovém družstvu je neomezeně převoditelný. Členský podíl, s nímž je spojeno právo nájmu družstevního bytu, představuje majetkovou hodnotu, se kterou se na „bytovém trhu“ běžně obchoduje, a je vnímán jako plnohodnotná alternativa k vlastnictví bytových jednotek. Proto zásadně platí, že (tržní) cena, kterou musí zájemce uhradit za převod členského podílu, s nímž je spojeno právo nájmu družstevního bytu, řádově odpovídá cenám, za něž jsou v téže lokalitě převáděny bytové jednotky, které svými vlastnostmi odpovídají pronajímanému družstevnímu bytu.

Při zániku členství za trvání bytového družstva jinak než převodem nebo příklepem v řízení o výkonu rozhodnutí (či exekuci) má dosavadní člen nárok na výplatu vypořádacího podílu, ledaže stanovy určují jinak.

S ohledem na základní účel bytových družstev a podstatu účasti v nich má Nejvyšší soud za to, že požadavek poctivosti (spravedlnosti) vypořádání [dovozený judikaturou v případě zániku účasti společníka (člena) bez právního nástupce jak pro poměry společností s ručením omezeným, tak i pro poměry (jiného než bytového) družstva] se musí prosadit i v poměrech bytových družstev.

Pro poměry bytových družstev s ohledem na rozdílnou tržní hodnotu jednotlivých členských podílů (zohledňující

¹ V tomto konkrétním případě došlo v rámci exekuce prodejem nemovité věci k uplatnění námitky promlčení věcného břemene až v rámci odvolání do rozvrhového usnesení. Osobě oprávněné z věcného břemene byla v rámci rozvrhu přiznána náhrada za zaniklé věcné břemeno podle ustanovení § 337g občanského soudního řádu, ve znění platném do dne 31. 12. 2012.

nejen aktuální majetkové poměry bytového družstva, ale i – a to zejména – stav, velikost a další vlastnosti konkrétního družstevního bytu, jehož nájem je spjat s daným členským podílem), jakož i s ohledem na některé okolnosti ovlivňující hodnotu majetku družstva (zejména právo členů družstva na bezúplatný převod družstevního bytu do jejich vlastnictví) není podle přesvědčení Nejvyššího soudu vhodné poměřovat poctivost vypořádání mezi (bývalým) členem bytového družstva a tímto družstvem skutečnou (tržní) hodnotou čistého obchodního majetku družstva.

Povaze bytového družstva a účasti v něm naopak odpovídá, aby při posuzování poctivosti (spravedlnosti) vypořádání mezi bytovým družstvem a jeho bývalým členem bylo přihlédnuto ke skutečné (tržní) hodnotě členského podílu, o který bývalý člen družstva (v důsledku zániku své účasti) „přišel“.

Zanikne-li totiž členu bytového družstva účast, přijde o majetkovou hodnotu v podobě členského podílu, přičemž tuto hodnotu fakticky získá družstvo tím, že může s bytem volně (v souladu se zákonem a stanovami) nakládat – pronajmout jej jinému členovi družstva, přijmout nového člena družstva či byt za stanovených podmínek prodat (jak tomu ostatně bylo i v projednávané věci). V této souvislosti Nejvyšší soud opětovně zdůrazňuje, že jde o majetkovou hodnotu, s níž se na „bytovém trhu“ obchoduje za ceny řádově odpovídající cenám, za něž jsou v téže lokalitě převáděny bytové jednotky.

Výklad umožňující bytovému družstvu vyplatit členovi, jehož účast v družstvu zanikla, na vypořádací podíl částku představující zlomek skutečné (tržní) hodnoty jeho členského podílu a současně fakticky tuto hodnotu získat, považuje Nejvyšší soud za nepřijatelný (vedoucí ke zjevně nespravedlivým důsledkům).

Zájem bytového družstva jsou přitom dostatečně chráněny tím, že s „uvolněným“ bytem může volně (v souladu se zákonem a stanovami) nakládat. Přitom platí, že stanovy družstva mohou podmínit vznik nájemního vztahu k „uvolněnému“ bytu splacením dalšího členského vkladu v odpovídající výši.

7. Zastavení exekuce

usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 20 Cdo 4987/2017 ze dne 13. 2. 2018

k ustanovení § 159a odst. 4 a 254 občanského soudního řádu

Jestliže předchozí exekuce byla zastavena (nebo exekuční návrh byl zamítnut) pro existenci některého z obecných důvodů, pro které nelze pozdější exekuci mezi týmiž účastníky z téhož exekučního titulu a pro totéž

plnění vést bez ohledu na to, jaký majetek může být postižen [ustanovení § 268 odst. 1 písm. a), b), g) a h) občanského soudního řádu], vytváří pravomocné rozhodnutí o zamítnutí dřívějšího exekučního návrhu nebo o zastavení předchozí exekuce překážku věci pravomocně rozhodnuté ve smyslu § 159a odst. 4 a § 254 odst. 1 občanského soudního řádu.

Usnesení, jímž soud schválí dohodu dědiců o vypořádání dědictví, je exekučním titulem, byla-li v něm dědici, případně jinému účastníku dědického řízení, uložena konkrétní povinnost; zároveň však musí platit, že jde o uložení povinnosti v rámci vypořádání nároků mezi dědici navzájem, případně mezi dědici a dalšími účastníky dědického řízení.

Přímo z povahy některých závazkových právních vztahů bez dalšího (tedy aniž by to muselo být výslovně uvedeno v právních jednáních, která tyto vztahy zakládají) plyne, že jde o navzájem nerozlučně spjatá práva a povinnosti. Je-li tomu tak, není možné, aby určitá povinnost, která jednomu z účastníků měla být takovým právním jednáním založena, vznikla a přetrvávala i za situace, kdy dodatečně vyjde najevo, že určité právo, které bylo (respektive mělo být) oproti uložení této povinnosti ustaveno, od počátku neexistovalo, a proto nemohlo být posuzovaným právním jednáním založeno. Ze vzájemné provázanosti práv a povinností vzniklých na základě synallagmatického závazku totiž mimo jiné plyne, že právo z něho nevzniká, jestliže nevznikla povinnost, která je protějškem tohoto práva

Mezi závazkové právní vztahy, na jejichž základě má vzniknout navzájem spjaté právo a povinnost, patří i dohoda o vypořádání dědictví, podle níž jeden z dědiců nabývá po zůstaviteli konkrétní věc oproti povinnosti zaplatit druhému dědici vypořádací podíl z této věci. Povinnost ke splnění vypořádacího podílu z dohody o schválení dohody o vypořádání dědictví z pohledu hmotného práva neobstojí, jestliže by se ukázalo pravdivým jeho tvrzení, že se podle soudem schválené dohody o vypořádání dědictví nemohl stát vlastníkem věci, která je předmětnou dohodou vypořádávána.

Za účelem dosažení toho, aby ze soudem schválené dohody o vypořádání dědictví nemusel splnit povinnost k zaplacení vypořádacího podílu, povinný musí využít procesní prostředky nikoliv vykonávacího, ale nalézacího řízení.

usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 20 Cdo 1166/2018 ze dne 24. 4. 2018

k ustanovení § 159a odst. 4 a 268 občanského soudního řádu

Vzhledem k námitce dovolatele spočívající v existenci překážky věci pravomocně rozsouzené lze rovněž

odkázat na ustálenou rozhodovací praxi Nejvyššího soudu, dle níž vykonávací řízení o zaplacení peněžitého plnění je charakterizováno nikoliv jen tím, kdo je osobou oprávněnou a povinnou, a tím, co je exekučním titulem, ale i tím, jaká konkrétní majetková hodnota je exekucí postižena. K identifikaci této majetkové hodnoty v průběhu exekuce vedené podle exekučního řádu dochází až ve chvíli, kdy soudní exekutor vydá exekuční příkaz, až tehdy se totiž stane zřejmým, z jaké majetkové hodnoty má být exekuční titul uspokojen. Až v této chvíli si lze položit otázku, zda případný předchozí soudní výkon rozhodnutí konaný podle ustanovení § 251 a násl. občanského soudního řádu vytvořil vůči posléze vedené exekuci překážku věci pravomocně rozhodnuté.

V případě uplatnění některých důvodů zastavení exekuce [ustanovení § 268 odst. 1 písm. a), b), g) a h) o. s. ř.] lze překážku pravomocně rozsouzené věci ve smyslu ustanovení § 159a odst. 4 a 254 odst. 1 občanského soudního řádu (též se zřetelem k jejich „skutkovému“ základu“) spatřovat, jindy však nikoli. Právě tak je tomu však nutně v dané věci, jestliže dříve nařízené exekuce byly zastaveny soudním exekutorem s ohledem na absenci vyjádření oprávněné k návrhu povinného, neboť o žádné z „obecných“ důvodů zastavení exekuce tím naplněny logicky být nemohou.

8. Střet exekučního a insolvenčního řízení

usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 29 Cdo 1890/2016 ze dne 11. 4. 2018

k ustanovení § 42 exekučního řádu

Věřitelé mohou vymáhat své pohledávky po manželce insolvenčního dlužníka v exekučním řízení pouze tam, kde jako povinná bude v exekučním řízení vystupovat přímo manželka insolvenčního dlužníka, nikoli v exekučním řízení, v němž byl povinným insolvenční dlužník, vůči němuž poté, co nastaly účinky spojené se zahájením insolvenčního řízení, bránila (brání) dalšímu provádění exekuce (včetně možných postihů majetku manželky povinného) úprava obsažená v ustanovení § 109 odst. 1 písm. c) insolvenčního zákona.

usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 20 Cdo 5903/2017 ze dne 24. 4. 2018

k ustanovení § 82 odst. 2 a 109 odst. 1 písm. c) insolvenčního zákona

Dražba byla provedena v souladu se zákonem, uskutečnila-li se v době, kdy trvaly účinky předběžného opatření

podle ustanovení § 82 odst. 2 písm. b) insolvenčního zákona, jímž soud prvního stupně soudnímu exekutorovi umožnil provést dražbu nemovitých věcí, a to bez ohledu na skutečnost, že odvolací soud po uskutečnění dražby a po udělení příklepu usnesení soudu prvního stupně o umožnění provedení dražby změnil tak, že návrh na vydání předběžného opatření se zamítá.

Konání soudního exekutora, jenž provedl dražbu v souladu s předběžným opatřením tedy nelze pokládat za „porušení zákona“ ve smyslu ustanovení § 336k odst. 4 občanského soudního řádu.

Z ustanovení § 82 insolvenčního zákona a ani z žádného jiného ustanovení insolvenčního zákona nelze dovodit, že by předběžné opatření, jímž byl omezen účinek spojený se zahájením insolvenčního řízení tak, že soud soudnímu exekutorovi umožňuje provést dražbu konkrétních nemovitých věcí, mělo mít odlišné procesní následky ve srovnání s jinými předběžnými opatřeními vydanými na základě § 82 insolvenčního zákona. Zjevným smyslem předběžných opatření vydaných podle ustanovení § 82 odst. 3 insolvenčního zákona je potřeba operativní a bez prodlení realizovatelné úpravy poměrů v rámci insolvenčního řízení a poměrů, které s insolvenčním řízením souvisejí, s tím, že jde o úpravu sice dočasnou, ale účinnou od doby předpokládané zákonem do doby, než předběžné opatření bude zrušeno nebo zanikne jiným způsobem.

rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 29 Cdo 5643/2016 ze dne 26. 4. 2018

k ustanovení § 46 odst. 7 exekučního řádu a § 109 odst. 1 písm. c) insolvenčního zákona

Vydání (vyplacení) výtěžku zpeněžení zástavy zástavnímu věřiteli v době, kdy již nastaly účinky, které insolvenční zákon spojuje se zahájením insolvenčního řízení na majetek dlužníka (povinného v exekuci), je (nepřípustným) prováděním exekuce (... a to i za situace, kdy rozvrhové usnesení nabylo právní moci ještě před zahájením insolvenčního řízení).

Pokud došlo k výplatě plnění dle rozvrhového usnesení po zahájení insolvenčního řízení, tíží povinnost vydat takové plnění věřitele (oprávněného v exekuci) [pro kterého platí účinek předjímaný ustanovením § 109 odst. 1 písm. c) insolvenčního zákona též v tom smyslu, že není oprávněn přijmout plnění poskytnuté mu v rozporu s uvedeným ustanovením].

STANOVISKA

rubriku připravila
**Právní a legislativní komise
 Exekutorské komory ČR**

Stanovisko Právní a legislativní komise Exekutorské komory ČR ze dne 12. 7. 2018

Právní a legislativní komise Exekutorské komory ČR byla požádána o zaujetí stanoviska k otázce, v jakých exekučních řízeních lze, s ohledem na absenci přechodných ustanovení zákona č. 291/2017 Sb., dotyčnou novelu aplikovat.

Právní a legislativní komise Exekutorské komory ČR zaujímá stanovisko, že zákon č. 291/2017 Sb. je vhodné aplikovat i v řízeních zahájených před jeho účinností (1. 12. 2017), pokud v jejich rámci exekutor stanovil dražební rok po účinnosti tohoto zákona.

Výše uvedené stanovisko je odůvodněno následovně. Z důvodu absence explicitních intertemporálních ustanovení novelizačního zákona, případně jakýchkoliv aplikačních vodítek v jeho důvodové zprávě, je namíste přijmout takový výklad, který šetří legitimní očekávání a práva vlastníků jednotek jakožto adresátů normy, spočívající v posílení jejich pozice věřitelů pohledávek souvisejících se správou domu a pozemku vůči vlastníku jednotky.

V intencích výše uvedeného je dle názoru Právní a legislativní komise namíste využít nepravé retroaktivity. Takový postup pak má oporu v judikatuře Ústavního soudu, která stanovuje, že „[c]o se potom týče nepravé retroaktivity v procesním právu a názorů v odborné literatuře na ni, z povahy procesního práva vyplývá, že nové procesní právo (jeho změny) má působit ode dne nabytí účinnosti nového zákona, a to i pro řízení zahájená před jeho účinností. Účinky procesních úkonů soudu i účastníků, které s nimi spojovala či nespojovala dřívější úprava, ovšem zůstávají zachovány (srov. např. Bureš, J., Drápal, L., Krčmář, Z., Mazanec, M.: *Občanský soudní řád, komentář, II. díl, 6. vydání*, C. H. Beck, Praha, 2003, str. 1053). V případě procesních vztahů platí nové právo i ve věcech před jeho účinností zahájených, ale dosud neskončených (Steiner: *K problematice nepřipustnosti retroaktivity právních norem*, *Právník* č. 1/94-3,5). Přitom je ovšem též namíste poukázat na skutečnost, že tato zásada může být prolomena, neboť rozhodující jsou vždy konkrétní přechodná ustanovení v nových procesních

předpisech, která mohou stanovit, že řízení započatá předem účinností nového předpisu se dokončí podle dosavadních předpisů (případně něco obdobného). Nestanoví-li však nic jiného, případně pokud nestanoví vůbec nic, výše uvedená zásada platí.“ (II. ÚS 512/05).

Pakliže tedy soudní exekutor vydal dražební vyhlášku před 1. 12. 2017, kterou stanovil dražební rok po účinnosti novely, vyhláška sice logicky neobsahovala poučení pro osobu odpovědnou za správu domu a pozemku dle § 336b odst. 4 písm. f) občanského soudního řádu, ve znění předmětné novely, avšak soudní exekutor by měl přihlášky těchto osob, které mu byly doručeny i před účinností novely, akceptovat a posoudit je podle nové úpravy. Oproti tomu v situaci, kdy první dražební jednání proběhlo již před účinností novely, není exekutor povinen přihlášku akceptovat, neboť bezvadnost přihlášky a možnost zahrnutí přihlašované pohledávky do rozvrhu se zkoumá ke dni dražby, tedy dle staré právní úpravy.

S ohledem na uvedené je pak namístě, aby se soudní exekutor v případě, kdy zůstavitel (povinný) zanechal majetek bez hodnoty nebo jen majetek nepatrné hodnoty a řízení o pozůstalosti je z takových důvodů zastaveno na základě ust. § 154 odst. 1 zákona č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „ZŘS“), řídil příslušným usnesením soudu, tedy aby po odpočtu nákladů exekuce vydal vymožené a doposud nevypořádané plnění vypraviteli pohřbu.

Z dotyčného usnesení by mělo být patrné, zda notář při rozhodování o zastavení pozůstalostního řízení zohlednil exekutorem vymožené a doposud nevypořádané plnění, respektive zda mu informace o existenci dotyčného výtěžku exekuce byla známa. V případě, že notář o dotyčném plnění nevěděl, je dle názoru komise namístě, aby se na něj soudní exekutor obrátil s podnětem k dodatečnému projednání dědictví dle ust. § 192 ZŘS.

Stanovisko Právní a legislativní komise Exekutorské komory ČR ze dne 23. 7. 2018 k osudu vymoženého plnění v případě úmrtí povinného bez právního nástupce

Právní a legislativní komise Exekutorské komory ČR byla požádána o zaujetí stanoviska k otázce, jak má soudní exekutor naložit s vymoženým a doposud nevypořádaným plněním v exekučních řízeních, v jejichž průběhu došlo před právní mocí usnesení o nařízení exekuce či vyznačením doložky provedení exekuce k úmrtí povinného bez právního nástupce, přičemž pozůstalostní řízení bylo zastaveno z důvodu, že dohledaná pozůstalost obsahuje majetek nulové či nepatrné hodnoty.

Právní a legislativní komise Exekutorské komory ČR zaujímá stanovisko, že v případech, kdy je řízení o pozůstalosti zastaveno z důvodu, že zůstavitel zanechal majetek bez hodnoty nebo jen majetek nepatrné hodnoty, by se soudní exekutor měl řídit příslušným usnesením soudu, respektive by měl vydat zůstavitelův majetek vypraviteli pohřbu, a to po odpočtu nákladů exekuce.

Výše uvedené stanovisko je odůvodněno následovně. Zákon explicitně nestanovuje, jak postupovat v situaci, kdy vyplacení vymoženého plnění oprávněnému brání překážka, kterou není možné z důvodu úmrtí povinného bez právního nástupce odstranit. V takových případech lze dle názoru komise analogicky využít ust. § 46 odst. 7 EŘ, který se vztahuje k postupu exekutora při nakládání s vymoženým plněním v rámci likvidace dědictví povinného.

Stanovisko Právní a legislativní komise Exekutorské komory ČR ze dne 27. 7. 2018 k zastavení exekučního řízení při úmrtí povinného bez právního nástupce

Právní a legislativní komise Exekutorské komory ČR byla požádána o zaujetí stanoviska k otázce, zda lze v případě úmrtí povinného bez právního nástupce zastavit exekuční řízení i bez souhlasu oprávněného.

Právní a legislativní komise Exekutorské komory ČR zaujímá stanovisko, že v případě úmrtí povinného bez právního nástupce je exekutor oprávněn zastavit exekuční řízení bez předchozího zjišťování, zda oprávněný se zastavením exekučního řízení souhlasí, či nikoli.

Výše uvedené stanovisko vychází ze skutečnosti, že úmrtím (případně zánikem, pakliže se jedná o právnickou osobu) povinný ztrácí způsobilost být účastníkem řízení. Pokud není právního nástupce, na něhož by přešla v exekučním řízení vymáhaná povinnost, není naplněna podmínka k vedení exekučního řízení, neboť zde není některý z účastníků, a v řízení tak nelze dále pokračovat. V takových případech je pak exekutor na základě ust. § 52 odst. 1 EŘ s odkazem na ust. § 107 OSŘ oprávněn exekuční řízení zastavit. V rámci takového postupu není potřeba zjišťovat stanovisko oprávněného k zastavení řízení.

VZPOMÍNÁME

na Dagmar Burešovou

Dne 3. června 2018 odešla pražská advokátka a polistopadová politička JUDr. Dagmar Burešová.

Dagmar Burešová, nositelka rodinné advokátské tradice, byla svého času první dámou české advokacie. Její osobní statečnost se projevila naplno v období tzv. normalizace, byla tehdy právní zástupkyní řady klientů perzekuovaných komunistickým režimem.

Do dějin advokacie se Dagmar Burešová nesmazatelně zapsala i v souvislosti s přijetím obou polistopadových zákonů o advokacii. V roce 1990 byla ministryní spravedlnosti, jež návrh předkládala do vlády. My, kdož jsme s ní pak zasedali v představenstvu České advokátní komory v letech 1994–1996, jsme nezapomněli, že právě její zásluhou byl předložen poslanecký návrh dnes platného zákona z roku 1996 a tento návrh byl nakonec přijat.

Dagmar Burešové se dostalo zaslouženého uznání ve formě Řádu T. G. Masaryka IV. třídy či uvedení do Síně slávy Právníka roku.

V červnu 2017 usilovala česká delegace při Radě evropských advokátních komor neúspěšně o udělení *Human Rights Award 2017* Dagmar Burešové, nestalo se tak proto, že příslušný Výbor lidských práv po dlouhé diskusi nakonec upřednostnil kandidáta, který je aktuálně na poli ochrany lidských práv aktivní, před kandidáty, kteří v této oblasti již v minulosti mnohé vykonali.

Přiznám se, že tento neúspěch dodnes těžce nesu a že neformálně je pro mne nositelkou *Human Rights Award 2017* právě Dagmar Burešová.

Čest její památce.

Stanislav Balík

ABSTRACTS

Mgr. Tomáš Vrtiška

The insolvency proceedings impacts on the compulsory auction of an immovable property in execution

The topic of this article is the problematics of the impacts of insolvency proceedings commencement on the immovable property auction in the execution proceedings. The compulsory auction consists of several distinguished parts (phases). The author focuses in detail on the effects that the commenced insolvency proceedings has on the executorial sale in the phase of an already ordered auction and the following phases. The source used by the author to collect all the findings described in this article is mostly represented by recent jurisprudence of the insolvency courts. The aim of this paper is to highlight some critical moments and so far unresolved issues that are connected with the collision of the insolvency proceedings and the executorial auction of immovable property. Last but not least the author of this article is trying to find answers to the questions raised and to propose some legislative changes that could prevent the problems that arise between executorial and insolvency proceedings.

Mgr. Bc. Petra Juřátková

Selected issues of the execution costs application in the insolvency proceedings from the jurisprudence point of view

Most of the recent articles dealing with the issue of the conflict between insolvency and execution proceedings focused only on the interpretation of the § 46 par. 7 of the Code of Execution in connection with the Supreme Court decision from the 23rd of October 2014, file number 21 Cdo 3182/2014, published under no. 32/2015 in the Collection of Decisions and Standpoints, and the later Constitutional Court decision from the 6th of September 2016, file number IV. ÚS 378/16. However these rulings relate only to the reimbursement of the execution costs during the insolvency proceedings and never after the termination of this proceedings. The abovementioned decisions don't deal with the Judicial Officer's course of action in situations when he hasn't exacted anything in the execution during which the insolvency proceedings commenced and the execution proceedings was terminated after the termination of insolvency proceedings. These rulings also don't take a closer look at the Judicial Officer's approach to the situations when the execution proceedings discontinued during the insolvency proceedings and the resolution to discontinue the execution contains an accessory statement on the execution costs. These are certainly unjustly neglected situations that are subject of this article.

Mgr. Libor Vaculík

General impacts of the eIDAS Regulation on the Judicial Officers activities

The purpose of this article is to confront the readers with the specific impacts that the EU regulation called eIDAS and of the Act no. 297/2016 Coll., on the trust services for electronic transactions, have to the activities of Judicial Officers. According to the new legal rules the Judicial Officers within the exercise of their legal jurisdiction are required to sign all electronic documents by a qualified electronic signature that meets the requirements of the abovementioned legislation. Therefore this paper deals with the new types of electronic signatures, differences in their usage and the consequences of the absence of proper signature on the electronic document of the Judicial Officer issued within the exercise of his legal jurisdiction.

CONTENTS

- INTERVIEW** **7** **Today I would like to introduce the Czech Banking Association as a representative of strong, functioning and stable banking sector.**
Interview with Mgr. Filip Hanzlík, LL.M., the Deputy of the Executive director and the chief lawyer of CBA
- ARTICLES** **12** **The insolvency proceedings impacts on the compulsory auction of an immovable property in execution**
Mgr. Tomáš Vrtiška
- 26** **Selected issues of the execution costs application in the insolvency proceedings from the jurisprudence point of view**
Mgr. Bc. Petra Juřátková
- 23** **General impacts of the eIDAS Regulation on the Judicial Officers activities**
Mgr. Libor Vaculík
- FROM HISTORY** **36** **It happened...**
JUDr. et. PhDr. Stanislav Balík
- JURISPRUDENCE** **37** **From the Constitutional Court decisions**
Section prepared by Mgr. Ing. Lucie Mikmeková
- 41** **Court rulings on executions**
Section prepared by Mgr. David Hozman
- NEWS FROM CHAMBER** **47** **Chamber's standpoints**
- 48** **In memory**

Komorní listy

Třicáté šesté číslo
www.ekcr.cz

vzor citace

PŘÍJMENÍ J. Název článku. Komorní listy. 02/2017. Praha: Exekutorská komora ČR, 2017, s. xxx. MK ČR E 19153

redakční rada

prof. dr. Armanas Abramavičius (Litevská republika)
JUDr. et PhDr. Stanislav Balík
JUDr. Stanislava Kolesárová (Slovenská republika)
doc. JUDr. Alena Macková, Ph.D.
JUDr. Milan Makarius
JUDr. Vladimír Plášil, LL.M.
Mgr. Petr Sprinz, Ph.D., LL.M.
Mgr. Ing. Antonín Toman
Mgr. Petr Prokop Ustohal

redakce

Silvie Kratochvílová

adresa redakce

Exekutorská komora České republiky
IČ: 709 40 517
Komorní listy, Na Pankráci 1062/58, 140 00 Praha 4

Kontakt

Tel.: + 420 210 311 000
e-mail: redakce@ekcr.cz

překlad

Mgr. Libor Vaculík

tisk

Serifa®

Zdarma

Náklad 800 ks

Vychází čtvrtletně

Datum vydání 30. 9. 2018

MK ČR E 19153

Registrace Ministerstva kultury ČR

ISSN 1805-1081 (print), ISSN 1805-109X (on line)

Komorní listy (print i on-line) jsou zapsány na Seznamu recenzovaných neimpaktovaných periodik vydávaných v České republice.

Publikování, pořizování kopií tohoto časopisu a jejich šíření třetí osobou je bez písemného souhlasu redakční rady Komorních listů či vydavatele zakázáno. Zakázáno je též publikování, pořizování kopií jednotlivých článků a jejich šíření třetí osobou bez písemného souhlasu redakční rady Komorních listů a autora příslušného textu. Uvedené se vztahuje na tištěnou i elektronickou verzi časopisu.

Komorní listy

produkuje, vydává a distribuuje

Exekutorská komora České republiky

Tyto činnosti zajišťuje společnost Wolters Kluwer ČR, a. s., U nákladového nádraží 10, 130 00 Praha 3.

Wolters Kluwer

www.wolterskluwer.cz

Odpovědná redaktorka: PhDr. Mgr. Marie Novotná
(marie.novotna@wolterskluwer.com)

Časopis je dostupný také v ASPI.

